

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Rok odevzdání: 2009

Jméno a příjmení: Jana Pešková

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Analýza rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých oblastí Libereckého kraje

(Analysis of Socioeconomical Disparities in Local Areas of Liberec Region)

DP–PE–KEK–2009–21

J A N A P E Š K O V Á

Vedoucí práce: Ing. Miroslava Lungová, Ph.D. – KEK

Konzultant práce: Ing. Petra Rydvalová, Ph.D. – KPE

Počet stran: 94

Počet příloh: 4

Datum odevzdání: 18. 05. 2009

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména §60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, dne 18. 05. 2009

Vlastnoruční podpis

Anotace a klíčová slova

Tato závěrečná práce se zabývá oblastí regionálního rozvoje, konkrétně se zaměřuje na Liberecký kraj a jeho regionální disparity v socioekonomické oblasti. Jsou zde popsány základní teorie regionálního rozvoje s důrazem na teorii učících se regionů. Následuje vysvětlení problematiky regionálních disparit, a v návaznosti na to jsou představeny některé nástroje regionální politiky. Pak následuje popis současné situace disparit v Libereckém kraji a analýza jejich příčin. Vzhledem k definovaným hospodářsky slabým oblastem Libereckého kraje je pak provedena PESTEL analýza, která se v každé kapitole skládá z krátkého hodnocení celkové situace kraje a pak se soustředí na hospodářsky slabé oblasti. Vzhledem k zjištěným skutečnostem z PESTEL analýzy je pak aplikován princip rozvoje pomocí teorie učících se regionů.

Klíčová slova

Regionální rozvoj, Liberecký kraj, regionální disparity, teorie učících se regionů, PESTEL analýza, hospodářsky slabé oblasti

Annotation and key words

This dissertation is focused on regional development and concentrates on Liberec region and its regional socioeconomic disparities. It describes basic theories of regional development with emphasis on theory of learning regions. Explanation of regional disparities and description of some tools of regional policy follows. Then there is the description of actual situation in area of regional disparities in Liberec region and analysis of causes of them. With regard to defined economically weak areas of Liberec region, PESTEL analysis was carried out. Each area of this PESTEL analysis consists of description of general situation in region and then it focuses on economically weak areas. Based on results of PESTEL analysis, theory of learning regions is applied on Liberec region.

Key words

Regional development, Liberec region, regional disparities, theory of learning regions. PESTEL analysis, economically weak areas

Seznam zkratk a symbolů

aj.	a jiné
ARR	Agentura regionálního rozvoje
atd.	a tak dále
atp.	a tak podobně
AV ČR	Akademie věd České republiky
cca	circa, přibližně
CVLK	Centrum vzdělanosti Libereckého kraje
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
EUR	Euro
F2F	face-to-face
HSO	hospodářsky slabé oblasti
IBF	International Building Fair
IT	informační technologie
J	jižní
JZ	jihozápadní
kap.	kapitola
Kč	koruna česká
KRNAP	Krkonošský národní park
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
KÚ LK	Krajský úřad Libereckého kraje
LK	Liberecký kraj

m	metr
MAS	Místní akční skupina
max.	maximálně
MHD	městská hromadná doprava
mil.	milion
min	minuta
mld.	miliarda
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
např.	například
NUTS	nomenklatura územních statistických jednotek
Obr.	obrázek
ODS	Občanská demokratická strana
OHK	Okresní hospodářská komora
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PO	právnícká osoba
pozn.	poznámka
PZI	přímé zahraniční investice
RIS	regionální informační systém
ROP	regionální operační program
Sb.	sbírka
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SOS	Strana pro otevřenou společnost
SPD ČR	Svaz průmyslu a dopravy České republiky
SPS	Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR
SŠ	střední škola

stol.	století
Tab.	tabulka
tis.	tisíc
tj.	to je
TUL	Technická univerzita v Liberci
tzn.	to znamená

Seznam tabulek

Tabulka 1: Sada 18 ukazatelů pro analýzu regionálních rozdílů v Libereckém kraji.	23
Tabulka 2: Hospodářsky slabé oblasti Libereckého kraje, 2009.	31
Tabulka 3: Rozpočet Libereckého kraje na rok 2009.	36
Tabulka 4: Dokončené byty celkem v letech 1998 - 2007 podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností.	44
Tabulka 5: Nemocnice v Libereckém kraji podle spokojenosti pacientů, 2008.	45
Tabulka 6: Napojení bytů na vodovod, plyn a kanalizaci v HSO, 2001.	51
Tabulka 7: Procento nevyužité zemědělské půdy v HSO, 2001, SLDB, ČSÚ.	54
Tabulka 8: Shrnutí PESTEL analýzy.	58
Tabulka 9: Odvětví s klastrovým potenciálem v HSO.	60
Tabulka 10: Hlavní partneři vybraných fakult TUL 2007.	69

Seznam obrázků

Obrázek 1: Nezaměstnanost v Libereckém kraji, březen 2009	37
Obrázek 2: Míra nezaměstnanosti v % a počet uchazečů na 1 pracovní místo, kraje v ČR, březen 2009.....	38
Obrázek 3: Nezaměstnanost v hospodářsky slabých oblastech Libereckého kraje v %, březen 2006.....	39
Obrázek 4: Daňová výtežnost na 1 obyvatele v HSO a v ČR ke konci roku 2004 v Kč.....	40
Obrázek 5: Průměrná hrubá měsíční mzda v krajích ČR v roce 2008	40
Obrázek 6: Přirozená měna obyvatelstva v Libereckém kraji mezi lety 1990 - 2006.....	41
Obrázek 7: Živě narozené děti v Libereckém kraji podle věku matky při narození dítěte..	42
Obrázek 8: Podíl obyvatelstva s vysokoškolským vzděláním v HSO v %	43
Obrázek 9: Lokalizace investic do technologických center a vytvořených pracovních míst v roce 2007	49
Obrázek 10: Rozmístění technologických center a stav PZI v tis. Kč na obyvatele v okresech ČR, rok 2005	50
Obrázek 11: Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle krajů, mil. Kč	54
Obrázek 12: Komponenty úplného regionálního systému inovací.....	60
Obrázek 13: Místní akční skupiny v Libereckém kraji	64
Obrázek 14: Regionální centra a propojení s HSO.....	67
Obrázek 15: Geografické rozložení středních škol zapojených do programu CVLK, 2009.	70

Obsah

Prohlášení	3
Anotace a klíčová slova	4
Annotation and key words	5
Seznam zkratk a symbolů	6
Seznam tabulek	9
Seznam obrázků	10
Obsah	11
1. Úvod	13
2. Cíl práce a stanovení hypotéz	14
3. Regionální rozvoj	16
3.1. Teorie regionálního rozvoje	16
3.1.1. Lokalizační teorie	17
3.1.2. Teorie prostorové rovnováhy	17
3.1.3. Koncepční přístupy k vysvětlování regionálního rozvoje	17
3.1.3.1. Teorie exportní základny	17
3.1.3.2. Teorie sektorové základny	18
3.1.3.3. Teorie regionálního multiplikátoru	18
3.1.3.4. Teorie ekonomické základny regionu	18
3.1.3.5. Teorie difuze inovace a regionální rozvoj	19
3.1.3.6. Teorie učících se regionů	19
3.1.3.6.1. F2F teorie	21
4. Regionální disparity	22
5. Analýza příčin existujících disparit v rámci Libereckého kraje	23
5.1. Současný stav disparit v ekonomické oblasti v Libereckém kraji	23
5.2. Analýza příčin disparit v Libereckém kraji	24
6. Regionální politika	28
6.1. Principy regionální politiky	28
6.2. Nástroje regionální politiky	28
6.3. Krajská a obecní územní úroveň regionální politiky	29
6.4. Regionální politika Libereckého kraje	29
6.4.1. Program podpory hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje	32
7. PESTEL analýza Libereckého kraje	33

7.1.	Politické faktory	33
7.2.	Ekonomické faktory	35
7.3.	Sociální faktory	41
7.4.	Technologické faktory	48
7.5.	Environmentální faktory	53
7.6.	Legislativní faktory	56
7.7.	Shrnutí PESTEL analýzy	58
8.	Aplikace teorie učících se regionů na Liberecký kraj.....	59
8.1.	Klastrový potenciál HSO Libereckého kraje	59
8.1.1.	Shrnutí klastrových potenciálů	65
8.2.	Propojení klastrů teorií učících se regionů na základě difúze inovací a informací....	66
9.	Závěr	71
	Seznam použité literatury	75
	Seznam příloh.....	79

1. Úvod

Tato závěrečná práce se zabývá oblastí regionálního rozvoje, konkrétně se zaměřuje na Liberecký kraj a jeho regionální disparity v socioekonomické oblasti. V úvodní části je definován pojem regionální rozvoj a jsou představeny teoretické základy v podobě několika teorií regionálního rozvoje. Důraz je kladen na teorii učících se regionů, která bude aplikována v závěru práce. Následuje vysvětlení problematiky regionálních disparit, objasnění tohoto pojmu a pak analýza současného stavu disparit v socioekonomické oblasti v Libereckém kraji. V následující části jsou analyzovány možné příčiny vzniku těchto disparit. Poté jsou zde uvedeny základní principy regionální politiky, nejprve obecně její principy a nástroje, následovány konkrétními působnostmi na krajské a obecní úrovni a programem rozvoje Libereckého kraje, zaměřeným na zmírňování disparit.

Díky zkoumání současného stavu disparit v Libereckém kraji byly zjištěny hospodářsky slabé oblasti, na nichž se v zásadě shodla dvě zkoumání: jedno provedené ČSÚ a druhé Libereckým krajem. Jako další následuje PESTEL analýza Libereckého kraje, která sleduje politické, ekonomické, sociální, technologické, environmentální a legislativní faktory, které ovlivňují rozvoj kraje a hospodářsky slabých oblastí. Tento typ analýzy byl zvolen, protože poskytne dobrý pohled na danou problematiku, a také nabízí alternativu ke SWOT analýze, která je již pro Liberecký kraj zpracována v mnoha podobách. Byla použita trochu upravená PESTEL analýza, protože byly sledovány některé odlišné faktory, než pokud by se tato analýza prováděla pro firmu. Všech šest faktorů je nejprve krátce zhodnoceno z pohledu Libereckého kraje jako celku a pak jsou sledovány tyto faktory ještě speciálně pro hospodářsky slabé oblasti.

Výsledky PESTEL analýzy jsou pro přehlednost shrnuty a na základě zjištěných skutečností je aplikována teorie učících se regionů na Liberecký kraj. Rozebrány tu jsou klastrové potenciály hospodářsky slabých oblastí, které jsou důležité pro šíření inovací a informací v rámci této teorie. Důležitou roli v této kapitole má organizace Centrum vzdělávání Libereckého kraje, která organizuje vzdělávací programy v celém kraji. Sít' této organizace je v mé aplikaci použita jako páteří pro aplikaci teorie učících se regionů.

V závěru je vše shrnuto a porovnáno s výchozími hypotézami, které byly stanoveny na začátku závěrečné práce.

2. Cíl práce a stanovení hypotéz

Cílem této práce je poskytnout náhled na regionální rozvoj Libereckého kraje z hlediska řešení otázky regionálních disparit. Je jasné, že v územním samosprávním celku jako je kraj, nemůže docházet k rovnoměrnému rozvoji všech jeho částí. V kraji vznikají přirozená centra (pro Liberecký kraj jsou to především města Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa a Turnov), která mají lepší předpoklady pro rozvoj. Důležité je, jak se vedení kraje postaví k oblastem, které jsou v tomto ohledu znevýhodněny. Není tu ale účelem hodnotit současnou politiku kraje v této oblasti, ačkoli jsou zde o ní také samozřejmě informace. V této práci bude poskytnut alternativní náhled na tuto problematiku, a to především prostřednictvím zvolení méně obvyklých nástrojů (jde o PESTEL analýzu a teorii učících se regionů).

V této kapitole jsou stanoveny hypotézy, pro jejichž ověření bude závěrečná práce nabízet dostatek podkladů a informací. V závěru budou tyto původní hypotézy znovu přezkoumány a bude řečeno, jestli byly správně nebo mylné.

Hypotéza 1: *V Libereckém kraji tvoří hospodářsky slabé oblasti méně než polovinu celkové rozlohy kraje a žije v nich méně než 30% z celkového počtu obyvatel kraje.*

Obecná data naznačují, že hospodářsky slabé oblasti mívají menší hustotu zalidnění a větší rozlohu. Jak rozloha, tak počet obyvatel, žijících v ekonomicky slabších oblastech, jsou pro rozvoj kraje důležité. Proto byla stanovena kritéria uvedená v hypotéze 1, aby bylo vidět, jaké je zastoupení hospodářsky slabých oblastí z hlediska obyvatel a rozlohy.

Hypotéza 2: *Vzdělanost obyvatelstva hospodářsky slabých oblastí je nízká a představuje překážku v rozvoji.*

Na základě obecné zkušenosti lze předpokládat, že HSO jsou především venkovské oblasti, kde je větší podíl starších obyvatel nad 60 let věku. Tento stav ukazuje na možnost, že celková vzdělanostní úroveň hospodářsky slabších oblastí může být nižší. Ve venkovských oblastech byl ve 30. – 50. letech 20. stol., kdy byli místní starší obyvatelé ve školním věku, pohled na vzdělání zcela jiný než dnes. Především vyšší stupně vzdělání nebyly považovány za tolik důležité, proto byla vyslovena tato hypotéza.

Hypotéza 3: Největší rozvojový potenciál pro více než polovinu z počtu hospodářsky slabých oblastí v Libereckém kraji představuje cestovní ruch.

Vzhledem k tomu, že na území celého Libereckého kraje se nacházejí turisticky atraktivní oblasti, je možné předpokládat, že toto bude výhodou pro další rozvoj celého Libereckého kraje včetně jeho ekonomicky slabších oblastí.

Hypotéza 4: V teorii učících se regionů v Libereckém kraji bude hrát zásadní roli Technická univerzita v Liberci.

Technická univerzita v Liberci je největší vzdělávací organizací v kraji, a proto lze předpokládat, že v teorii učících se regionů, ve které je vzdělávací struktura důležitá, bude mít výsadní postavení.

3. Regionální rozvoj

Regionální rozvoj lze charakterizovat jako žádoucí vývoj klíčových socioekonomických složek regionu. Existují čtyři základní parametry regionálního rozvoje, mezi něž patří vymezení regionu, v němž se rozvoj realizuje, časové období, ve kterém má být daného rozvoje dosaženo, jaké regionální složky budou rozvíjeny a jakým způsobem bude rozvoj organizován a řízen [Blažek&Uhlíř, 2002].

Pro účely regionálního rozvoje je region vymezen jako jakékoli ohraničené území s vnitřní organizací (správou). Regionální rozvoj tak může být realizován na mezinárodní, národní i místní úrovni.

Vývoj socioekonomických složek regionu je vždy realizován v čase. Tato časová období můžeme rozdělit na dlouhodobá, střednědobá a krátkodobá. Z dlouhodobého hlediska hovoříme o strategickém pojetí regionálního rozvoje a realizaci dlouhodobých cílů. Taktické pojetí regionálního rozvoje zajišťuje plnění střednědobých cílů a krátkodobé cíle jsou realizovány operativním regionálním rozvojem, což jsou kroky s okamžitou realizací a velmi rychlými efekty.

Volba toho, jakým způsobem bude region rozvíjen, tj. které oblasti budou v rámci daného regionu a v daném časovém období podporovány, záleží na více faktorech. Tyto faktory lze rozdělit do dvou základních skupin: objektivní a subjektivní. Objektivní faktory vychází z přesně definovatelných socioekonomických charakteristik regionu, zatímco subjektivní faktory závisí na přístupu realizátorů rozvoje, na společenské objednávce či na politickém zadání [13].

Pro organizaci a řízení regionálního rozvoje je důležitá míra zapojení veřejnosti do procesů přípravy a realizace. Organizace a řízení je tím složitější, čím širší část veřejnosti se na rozvoji podílí, proto je vždy nutné ustanovit nositele rozhodovacích pravomocí. V případě intenzivního zapojení veřejnosti je totiž takřka nemožné dospět k dohodě ke všeobecné spokojenosti všech zúčastněných.

3.1. Teorie regionálního rozvoje

Teorie regionálního rozvoje je interdisciplinární obor, který aplikuje poznatky z mnoha oblastí vzhledem k rozvoji daného regionu. Vzhledem k tomu, že teorie regionálního rozvoje pracuje s mnoha vstupními daty, různé přístupy způsobují rozdílné chápání

regionálních rozdílů či přikládají různou důležitost jednotlivým faktorům určujícím regionální rozvoj [13].

3.1.1. Lokalizační teorie

Tato skupina teorií je považována za nejstarší (vznikla na počátku 19. století). Zaměřuje se na prostorovou (regionální) ekonomiku. Hledá základní zákonitosti pro lokalizaci ekonomických subjektů v regionu. Původně se tyto teorie zaměřovaly na zemědělské aktivity, dokud se němečtí ekonomové W. Roscher a A. E. Schäffle nezaměřili na lokalizaci průmyslových subjektů. Jejich teorii doplnil W. Launhardt o dopravní náklady, které považoval za velmi důležité při lokalizaci podniků v regionu. Ucelenou teorii lokalizace z jejich poznatků vytvořil A. Weber (*1957). Tento ekonom usiloval o dosažení minimálních výrobních nákladů a také rozděluje přepravované materiály na ubikativní a lokalizované. Ubikativní materiály jsou takové materiály, které, díky svému častému výskytu, neovlivňují lokalizaci podniku, zatímco lokalizované materiály se vyskytují jen na omezeném počtu míst a při lokalizaci podniku se s jejich výskytem musí počítat.

3.1.2. Teorie prostorové rovnováhy

Tato teorie zkoumá regionální ekonomiku z makroekonomické úrovně. Zájmy podniku a zájmy celého národního hospodářství se často při lokalizaci podniku liší. Tato teorie vychází z předpokladu, že snahou každého podniku je maximalizace zisku. Dále říká, že každý podnik má svou tržní zónu, v níž má monopolní postavení, přičemž je celý prostor plně využitý. Žádná firma tudíž nemůže dosáhnout mimořádného zisku, protože cena výrobku je rovna průměrným výrobním nákladům. Hranice mezi trhy tvoří tzv. čáry indifferencie. Tyto čáry indifferencie spojují místa, kde mají dva nebo více podniků stejné možnosti si vzájemně konkurovat. Zastáncem této teorie byl především A. Lösch.

Této teorii oponoval G. Myrdal, který zastával názor, že volná hra tržních sil obvykle nevede ke zmírňování, ale k prohlubování rozdílů mezi regiony, protože tržní síly způsobují koncentraci ekonomických aktivit do určitých regionů [13].

3.1.3. Koncepční přístupy k vysvětlování regionálního rozvoje

3.1.3.1. Teorie exportní základny

Tato teorie považuje za nejdůležitější faktor regionálního rozvoje export. Export v rámci regionu měří rozsahem a strukturou exportujících odvětví a jejich podílem na celkové

ekonomické struktury regionu. Teorie spojuje dynamiku ekonomického růstu regionu s dynamikou jeho exportu.

3.1.3.2. Teorie sektorové základny

Je teorie založená na vztahu mezi výší regionálních příjmů a zastoupením jednotlivých sektorů v regionální ekonomice (primárního, sekundárního, terciárního a případně kvarterního sektoru). Dále teorie zavádí hnací, hnaná a neutrální odvětví. Hnací odvětví jsou ta, která jsou původem ekonomického růstu regionu (např. řídicí činnosti, doprava, rozvoj informatiky apod.), hnaná odvětví jsou ta, která se na růstu regionu podílí méně (např. obchodní a jiné služby) a neutrální (např. obrana, bezpečnost).

3.1.3.3. Teorie regionálního multiplikátoru

Podle této teorie změna určité proměnné vyvolá v ekonomice opakující se reakce ostatních proměnných, které jsou na té určité proměnné závislé. Tyto následné reakce se pak multiplikují, pokaždé s nižším účinkem, takže nakonec efekt odezní. Regionální multiplikátor pomáhá odhadnout celkovou změnu v regionální ekonomice, která byla vyvolána změnou určité proměnné.

3.1.3.4. Teorie ekonomické základny regionu

Pro tuto teorii jsou důležité dva výchozí předpoklady.

První z nich definuje rozdělení všech ekonomických aktivit realizovaných v regionu do dvou skupin: skupina základních činností, kterou tvoří všechny aktivity, jejichž výstup je určen ke spotřebě mimo region, a skupina nezákladních činností, do které patří všechny činnosti, které uspokojují potřeby obyvatelstva uvnitř regionu.

Druhý předpoklad uvádí, že poměr mezi základními a nezákladními činnostmi regionu je krátkodobě konstantní. Tedy pokud se zvýší výroba v základních činnostech, automaticky se zvýší výroba i v nezákladních činnostech, a to tak, aby byl poměr mezi oběma skupinami zachován, protože tyto dvě skupiny činností jsou vzájemně propojeny.

Tento přístup je zjednodušený, proto je na místě určitá opatrnost při vyvozování praktických závěrů a rad na základě tohoto přístupu. Jedním z důvodů je i fakt, že může být obtížné přesně rozdělit činnosti na základní a nezákladní, jelikož se často stává, že

jedna firma zabezpečuje činnosti z obou skupin. I určení vztahu mezi oběma skupinami je do značné míry abstrakce.

3.1.3.5. Teorie difuze inovace a regionální rozvoj

Difuze inovace v této teorii znamená zavedení nějakého nového prvku v regionu a jeho rozšíření buď do celého systému, nebo do jeho části. Předpoklady pro šíření difuze inovace jsou: existence velkých měst, která tvoří přirozená jádra regionů, přijímají a následně rozšiřují nové prvky, kvalitativní transformace pracovních zdrojů, tzn. pracovníci, kteří jsou ochotni učit se novým poznatkům či metodám a šířit je, a struktura průmyslové výroby, struktura trhu a vztahy mezi firmami (jak konkurenční, tak kooperativní).

K faktorům, které brání fungování teorie difuze inovace, patří především nedostatek kapitálu, chyby v systému řízení či nízká kvalifikace pracovních sil. Přesto tato teorie dobře ukazuje provázanost urbanizačních a rozvojových koncepcí rozvoje regionů.

Existují celkem 4 typy difuze informací: relokační, kdy se pohybují nositelé nových informací, expanzivní, kdy se informace šíří postupně díky kontaktům mezi články systému, infekční difuze inovace se týká všech členů systému (tzn. všech obyvatel regionu) a hierarchická difuze inovace, kdy nové poznatky a informace postupně prostupují vrstvami systému od nejvyšší až po nejnižší (šíří se mezi skupinami obyvatel) [Čerba, 2009].

3.1.3.6. Teorie učících se regionů

V oblasti regionálního rozvoje se zájem o problematiku aglomerací, o úlohu technologií a nové informační prvky začíná projevovat v 80. letech 20. stol. Tato teorie regionálního rozvoje je zaměřena na inovace, které jsou považovány za regionálně vázanou sadu procesů. Mezi významné představitele této teorie patří např. A. Saxenian, M. P. Feldman či R. Florida.

V nových podmínkách současné ekonomiky jsou podle této teorie základem úspěchu znalosti a lidský kapitál. Příčiny regionálních rozdílů spatřuje v rozdílných možnostech organizace výroby a v různém chování podniků v jednotlivých oblastech nebo také v sociokulturních, institucionálních i geografických rozdílech.

Učící se region lze charakterizovat jako trvale a nepřerušovaně investující region, který směřuje k integraci regionálních subsystémů a institucí do podoby dlouhodobě fungujícího procesu vzájemného učení a inovací. Učící se region tedy není pouze investování do dalšího vzdělávání lidí či celoživotního vzdělávání. Důležité je propojení složek regionu tak, aby dobře docházelo k tržní i mimotržní výměně informací a k přejímání nových technologií či postupů. Regionální politika by měla efektivně propojit a podporovat regionální inovační systémy, tj. rozvíjet vazby mezi vedením regionu, firmami a vzdělávacími institucemi. Obecným cílem učících se regionů je zvětšit jejich konkurenceschopnost zdokonalením kvalifikační úrovně organizací a pracovní síly a vytvořením podmínek pro jejich kooperaci [21].

Teorie učících se regionů rozděluje vědomosti na 2 skupiny: kodifikovatelné a nekodifikovatelné. Hybnou silou regionálního rozvoje jsou právě nekodifikovatelné vědomosti, což jsou specifické vědomosti, těžko zařaditelné, které se nedají imitovat, a právě tyto znalosti poskytují regionu konkurenční výhodu (např. jedinečné vztahy mezi podniky a výzkumnými ústavy nebo spolupráce firem se vzdělávacími institucemi). Během procesu hledání těchto znalostí je nutné koordinovat nabídku práce a poptávku po práci v daném regionu pomocí cíleného vzdělávání a školení a snažit se vytvořit vhodné podmínky organizačního učení (tzn. interakce mezi firmami a dalšími organizacemi v regionu). Není doporučováno soustředit se pouze na jednu oblast (v dnešní době často obory IT a high-technology), protože vývoj jde rychle dopředu a v regionu je pro zajištění dlouhodobějšího rozvoje potřeba zabezpečit kontinuální učení a adaptabilitu regionu na rychle se měnící ekonomické a další podmínky [21].

Důležitou roli v tomto procesu hrají regionální centra. Tato centra mají schopnost akumulace znalostí v daném regionu a mohou vytvářet podmínky pro jejich šíření a vznik nových inovací. Tato schopnost se nazývá aglomerační výhoda.

Učící se region má tři klíčové procesy: vytváření a zvyšování úrovně know-how na všech úrovních – individuální, organizační i regionální, kooperace regionálních subjektů a difúze lidského kapitálu v organizacích a mezi organizacemi, transfer nového know-how a lidského kapitálu do praxe. Tyto procesy vycházejí z poznatku, že v soudobé ekonomice jsou znalosti a inovace rozhodující pro konkurenceschopnost a tvorbu ekonomického růstu

regionu. V dnešní době ale i nejmodernější informace, znalosti a inovace poskytují pouze krátkodobou výhodu, proto je kontinuita celého procesu a difuze velmi důležitá.

3.1.3.6.1. F2F teorie

Tato teorie je syntézou několika dílčích teorií. Jako první ji takto uvedli A. Mariussen a B. T. Asheim. Všechny dílčí přístupy této teorie zdůrazňují 3 oblasti – blízkost, klastry a inovace. V F2F teorii je kladen důraz především na vztahy mezi různými formami znalostí, které jsou institucionálně podmíněny. Soustředění pak směřuje na určitý proces realizovaný na mikroekonomické úrovni podle následujícího schématu: aglomerace poskytující blízkost, tato blízkost poskytuje možnost F2F interakci, tato interakce F2F vytváří interaktivní učení, učení vede k inovacím, inovace zvyšují konkurenceschopnost, konkurenceschopnost pozvedává oblast, spirála se zrychluje, prohlubuje a rozšiřuje [Kulhánek, 2007].

4. Regionální disparity

Disparity označují nerovnost, různost či rozdílnost jevů nebo procesů. Disparity se mohou vyskytovat na různých úrovních (regionální, meziregionální v rámci státu i jako disparity mezi státy) a mohou být chápány buď pozitivně, nebo negativně. Pozitivní disparity podněcují další vývoj, díky rozdílům se organizace snaží najít svou výhodu, čímž dochází k rozvoji a ke zvýšení konkurenceschopnosti. Ale existuje i negativní náhled na disparity, kdy jsou disparity tak mohutné, že mohou regionu bránit v efektivnějším vývoji a rozvoji. Disparity tedy úzce souvisí s konkurenceschopností. Trvale udržitelný rozvoj každé společnosti či oblasti však znamená, že disparity nesmějí překročit určitou společensky přijatelnou mez, aby byl naplněn princip solidarity.

Vývojovou diferenciaci společenských systémů můžeme charakterizovat jako neustálé vytváření i eliminování rozdílů. Tento neustálý proces vede k tzv. „vnitřnímu uspořádání ekonomické organizace společnosti“. Hlavním dlouhodobým faktorem je vědeckotechnický pokrok, který je nerovnoměrný v různých odvětvích či oborech, proto se neustále rozdíly vytvářejí a jiné se zároveň eliminují. Dynamiku tohoto procesu zajišťuje hospodářský cyklus. „Vnější uspořádání ekonomické organizace společnosti“ zajišťuje sociálně-geografické rozložení obyvatelstva a zdrojů.

Pokud budeme výše uvedený systém aplikovat na regionální rozvoj, můžeme ho rozdělit na 3 fáze: výběr úspěšných oblastí, polarizace (expanze úspěšných oblastí) a integrace, tj. intenzivní difuze pozitivních efektů do oblastí, v nichž je vývoj pomalejší či obtížnější [Viturka, 2008].

Mikroregionální úroveň, na které budeme analyzovat regionální disparity v Libereckém kraji, představuje členění centrum – zázemí (analogií může být město – venkov), které jsou propojené infrastrukturou a dojížděním. Zásadním problémem je převaha pracovních míst v centrech regionů nad pracovními místy v zázemí, kde ale žije nezanedbatelná část obyvatelstva kraje.

5. Analýza příčin existujících disparit v rámci Libereckého kraje

Liberecký kraj je po Praze druhým nejmenším krajem v České republice. Kraj se skládá ze čtyř okresů: Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa a Semily. Sídlem Libereckého kraje je město Liberec, kraj se svou rozlohou 3163 km² zabírá přibližně 4% rozlohy České republiky. V kraji žije 433 948 obyvatel.

5.1. Současný stav disparit v ekonomické oblasti v Libereckém kraji

Pro analýzu ekonomických disparit v Libereckém kraji ČSÚ použil sadu 18 ukazatelů (viz Tabulka 1):

Tabulka 1: Sada 18 ukazatelů pro analýzu regionálních rozdílů v Libereckém kraji.

E1	podíl osob denně vyjíždějících do zaměstnání na celkovém počtu vyjíždějících do zaměstnání k 1. 3. 2001 (%)	E10	podíl kapitálových výdajů obcí na celkových výdajích v letech 2001 – 2005 (%)
E2	obsazená pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob k 1. 3. 2001	E11	míra zaměstnanosti osob ve věku 55 – 64 let k 1. 3. 2001 (%)
E3	osoby samostatně výdělečně činné na 1000 obyvatel k 1. 3. 2001	E12	index progresivity ekonomické struktury k 1. 3. 2001
E4	zaměstnavatelé na 1 000 obyvatel k 1. 3. 2001	E13	index strukturálního postižení v průmyslu
E5	podíl ekonomických subjektů s 20 a více zaměstnanci na celkovém počtu ekonomických subjektů	E14	index strukturálního postižení na venkově a v zemědělství
E6	počet zaniklých ekonomických subjektů na 100 vzniklých v letech 2000 – 2005	E15	potenciál cestovního ruchu za rok 2001
E7	daňová výtěžnost v letech 2001 – 2005 na 1 000 obyvatel (tis. Kč.)	E16	bonita zemědělské půdy za rok 2005 (Kč/m ²)
E8	příjmy z daní fyzických osob v letech 2001 – 2005 na 1 000 obyvatel (tis. Kč.)	E17	podíl výměry méně příznivých oblastí na celkové výměře k 21. 3. 2003 (%)
E9	ukazatel dluhové služby za rok 2005 (%)	E18	podíl výstavby bytů v rodinných domech na celkovém počtu dokončených bytů v letech 2000 – 2005 (%)

Zdroj: ČSÚ: Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji správních obvodů pověřených obecních úřadů v Libereckém kraji v letech 2000 – 2005.

Na základě zpracování těchto ukazatelů získávaly jednotlivé správní obvody pověřených obecních úřadů body. Čím vyššího bodového zisku oblasti dosáhly, tím lepší ekonomické podmínky nabízejí.

Hospodářsky slabší území se v Libereckém kraji nacházejí v západní a severní části okresu Česká Lípa, dále protínají semilský okres a koncentrují se na Frýdlantsku. Dle dosaženého bodového zisku byly obce Libereckého kraje rozděleny do šesti skupin. Ve třech nejhorších skupinách podle bodového hodnocení je celkem 109 obcí, které pokrývají přes 52% rozlohy Libereckého kraje a na jejichž území žije téměř 25% obyvatel kraje. Na posledních pěti místech jsou obce Tanvald, Frýdlant, Chrastava, Nové Město pod Smrkem a Cvikov.

Naopak, nejlepší ekonomické podmínky nabízí Liberec. Téměř v každé sledované oblasti se Liberec umístil na předních místech, tento obvod nabízí dobré podmínky pro rozvoj podnikání, díky tomu je tu dostatek pracovních příležitostí, díky tomu Liberec nabízí kraji i vysokou daňovou výtěžnost. Dobrým výsledkem je i vysoká zaměstnanost lidí ve věkové kategorii 55 – 64 let, protože tato skupina patří obecně ke skupinám, kterým hrozí nezaměstnanost [31]. Liberec následovaly obce Turnov, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa a Nový Bor.

Souhrnné výsledky jednotlivých oblastí kraje zachycuje Příloha A. Jak je vidět, nejslabšími místy kraje jsou Nové Město pod Smrkem a Cvikov, naopak nejsilnější je Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa a Turnov.

Je jasné, že každý region má přirozená centra, kde se shromažďuje pracovní síla, příležitosti a že některé lokality jsou více či méně atraktivní – z mnoha různých pohledů. Důležité ale je, aby disparity neovlivňovaly negativně rozvoj celého regionu. V další kapitole se podíváme na příčiny ekonomických disparit v Libereckém kraji.

5.2. Analýza příčin disparit v Libereckém kraji

Příčin regionálních disparit v Libereckém kraji je mnoho. Jako první příčinu lze uvést geografickou rozmanitost celého Libereckého kraje. Z tohoto pohledu platí, že některé lokality mají výhodnou geografickou polohu, nebo jsou atraktivní pro turisty (v Libereckém kraji mezi tyto turisticky atraktivní oblasti patří např. Jizerské hory, Lužické hory nebo Český ráj). S touto příčinou disparit se musí potýkat každý region a důležité je využít jich ve prospěch celého regionu.

Další příčinou, která se vztahuje přímo na Liberecký kraj, je místní pokles výroby v textilním, sklářském a bižuterním průmyslu. Přes 50 let většina obyvatelstva pracovala v těchto odvětvích ve velkých společnostech jako Textilana, Preciosa, Jablonex, Liaz, Železnobrodské sklo, Borské sklo Nový Bor, SEBA Tanvald či Elektro-Praga. Dnes tyto velké podniky už buď vůbec neexistují, nebo mají vážné problémy.

Vzhledem k úpadku tradičních průmyslových odvětví v regionu se zde musely rozvíjet jiné sektory, aby byla zachována nabídka pracovních příležitostí. V regionu se úspěšně rozvíjí automobilový průmysl, především výroba dílů do aut, a dále pak samozřejmě sektor

služeb. Rozvoj terciárního sektoru se ale více soustředil do větších měst a přirozených center, což v některých oblastech prohloubilo disparity.

I rozvoj soukromého podnikání probíhal v různých částech kraje po revoluci rozdílně. Soukromé podnikání se soustředilo do větších měst, protože v těchto centrech jsou mnohem dostupnější služby, které jsou pro soukromé podnikatele nezbytné, nehledě na fakt, že ve větších městech a centrech je vždy více potenciálních zákazníků.

Dalším problémem, který se v Libereckém kraji významně podílí na regionálních disparitách, je nerovnoměrná infrastruktura. Zejména okrajové oblasti kraje jsou špatně dopravně dostupné. Jedná se především o Frýdlantsko, oblast Cvikova a Jablonného v Podještědí a dále také Jilemnicko a území okolo Lomnice nad Popelkou. Tyto oblasti jsou obtížněji dosažitelné než ostatní oblasti v kraji, a to jak veřejnou dopravou, tak vlastní dopravou. I proto se v těchto oblastech méně rozvíjí jak soukromé podnikání, tak i terciární sektor, které jsou dnes pro rozvoj velmi důležité.

Různá kvalita lidských zdrojů v jednotlivých oblastech kraje je také významnou příčinou disparit. V oblastech, které jsou obecně slabší, jako např. Nové Město pod Smrkem nebo Cvikov, je nižší úroveň vzdělání mezi obyvateli nad 15 let než jinde. I poměr mezi ekonomicky aktivním a neaktivním obyvatelstvem je v těchto oblastech nepříznivý. Jako nejhorší oblast Libereckého kraje z pohledu vzdělání vyšla Rokytnice nad Jizerou, kde se průměrná úroveň dosaženého vzdělání pohybuje v nižších vzdělanostních úrovních než kdekoli jinde v kraji.

Nízká mobilita pracovních sil také k disparitám přispívá. Mobilita pracovních sil úzce souvisí s dopravní infrastrukturou kraje, protože pokud je dojíždění do zaměstnání zdlouhavé nebo je dopravní spojení nedostupné, nepravidelné či pokud spoje jezdí s velkými časovými intervaly, je i mobilita pracovních sil omezená. Nejedná se jen o dostupnost veřejné dopravy, ale i o kvalitu silniční sítě pro soukromou automobilovou dopravu. V Libereckém kraji je mobilita pracovníků poměrně dobrá, i vzhledem k tomu, že kraj patří svou rozlohou k nejmenším v republice, ale stále tu je problém hůře dopravně dostupných oblastí kraje.

I ke stavu životního prostředí je nutné přihlédnout. V oblastech, kde je životní prostředí méně kvalitní, dlouhodobě žije menší podíl obyvatelstva kraje. V problémových oblastech

z hlediska životního prostředí, jako jsou např. Železný Brod, Cvikov, Semily či Jilemnice, je i horší úroveň technické infrastruktury, tj. napojení obytných domů na plyn či kanalizaci. I relativní drobnosti jako nedostatek zeleně, či poměrně vyšší procento neplodné půdy nebo tzv. brownfields (opuštěná či nevyužitá území, která jsou postižena vlivem předchozího užívání, např. ekologická rizika) ovlivňují disparity v Libereckém kraji.

Nedostatečná intenzita bytové výstavby může být především pro okrajové oblasti Libereckého kraje také příčinou vzniku disparit. Ukazuje se, že oblasti s nižší intenzitou bytové výstavby patří k dlouhodobě slabším oblastem Libereckého kraje. Jsou to především Český Dub, Nový Bor, Semily, Hrádek nad Nisou, Frýdlant, Nové město pod Smrkem, Mimoň nebo Cvikov. Z těchto oblastí také natrvalo odchází relativně hodně mladých lidí, kteří zde vyrostli, zůstávají tu „starousedlíci“ a tudíž se věkový průměr obyvatelstva zvyšuje, poměr mezi ekonomicky aktivním a neaktivním obyvatelstvem se zhoršuje a oblast se pomalu stává neatraktivní.

Paradoxně se na disparitách podílí i rozvoj sektoru služeb. Tento sektor se lépe rozvíjí v přirozených centrech, tedy především ve větších městech, která jsou správnými centry a mají lepší infrastrukturu. Tato města mají pak lepší podmínky pro rozvoj a rozdíly mezi městy a venkovem v regionu se prohlubují. Žádný region se ale bez rozvoje služeb v dnešní době neobejde.

Nedostatečná mobilita kapitálu se na vzniku disparit také podílí. Kapitál bývá v teoretických dílech považován za vysoce mobilní, ale skutečnost je jiná. Reakce kapitálu na výrobní náklady mohou být velmi pomalé. V české ekonomice obecně je mobilita kapitálu celkově nižší, takže ani tržní mechanismus tomuto nepomáhá [45].

Další významnou příčinou vzniku regionálních disparit v Libereckém kraji může být i nízká inovační výkonnost firem v Libereckém kraji (podle výsledků šetření ČSÚ [7]). Liberecký kraj zaujal v tomto celorepublikovém šetření až předposlední pozici. Největší podíl inovačních firem byl zjištěn v oblastech chemické výroby, výroby elektrických a optických přístrojů, výroby plastů a v rámci služeb v oblasti obchodu a opravárenství. V kraji jsou hlavním nositelem inovací velké průmyslové podniky, ale podíl malých a středních podniků je poměrně dobrý. Slabě rozvinuté inovační podnikání je ve skupině podnikatelských služeb, především vědy a výzkumu, což neodpovídá postavení Liberce

jako krajského města, ani aglomeraci Jablonec nad Nisou – Liberec. Podle studie ČSÚ je v Libereckém kraji celkem 10 inovačních center (2 národního významu, 2 subregionálního významu a 6 mikroregionálního významu), což je vzhledem k ostatním krajům málo. Kromě Jablonce nad Nisou a Liberce je významnějším inovačním centrem v kraji pouze Česká Lípa, což opět podporuje vznik disparit, protože v kraji není více významnějších center inovací [Viturka, 2007].

6. Regionální politika

Regionální politika je definována jako soubor vnějších zásahů do procesů místního a regionálního rozvoje [Wokoun&Mates, 2006]. Nutnost a v závislosti na tom, úspěšnost regionální politiky závisí na třech faktorech: nejdříve musí existovat problém či disparita v daném regionu, pak snaha tyto problémy řešit a existence možností řešení (z různých pohledů – technického, ekonomického, koncepčního či personálního) a prostředků, kterými se toto řešení může realizovat. Na závěr je nutné účinky opatření monitorovat a kontrolovat.

6.1. Principy regionální politiky

Podle Strategie regionálního rozvoje ČR pro roky 2007 – 2013 je stanoveno pět klíčových principů regionálního rozvoje v rámci ČR.

Hlavním principem je solidarita silnějších regionů se slabšími regiony. Důležitým efektem solidarity je posilování soudržnosti regionů. Rovné příležitosti k rozvoji jsou rovněž důležité. Dalším faktorem je dynamický a environmentálně udržitelný hospodářský růst a růst kvality života obyvatel. Posilování konkurenceschopnosti je rovněž principem regionálního rozvoje. Posledním principem je to, že regionální rozvoj musí být udržitelný [40].

Tyto principy, sepsané pro regionální rozvoj celé České republiky, se stejně dobře dají aplikovat na rozvoje jednoho kraje v rámci ČR.

6.2. Nástroje regionální politiky

Nástroje regionální politiky se v zásadě dělí na finanční a nefinanční.

Finanční nástroje se zaměřují na ekonomickou oblast (podnikání, veřejná správa, zaměstnanost). Jedná se hlavně o přímé a nepřímé peněžní pobídky. Přímé finanční pobídky jsou většinou účelově vázané a patří sem např. dotace na podporu podnikání, dotace na pracovní místa, bezúročné půjčky, granty či dotace na rozvoj veřejných služeb. Nepřímé finanční pobídky jsou závislé na ekonomickém výkonu subjektu, jemuž jsou poskytnuty. Jedná se např. o daňové prázdny pro investory, jiná daňová zvýhodnění či investiční podpora v podobě výhodnějších odpisů.

Nefinanční nástroje jsou především programové dokumenty pro přípravu a realizaci regionálního rozvoje, poradenská a informační podpora jak v soukromé, tak veřejné sféře a infrastrukturní podpora (dopravní i technická).

6.3. Krajská a obecní územní úroveň regionální politiky

Úlohou krajské úrovně regionální politiky je koncepční a výkonná činnost krajských orgánů pro rozvoj regionu. Krajské orgány jsou v ČR základním kamenem tvorby a realizace regionálního rozvoje v ČR. Úkoly krajů jsou stanoveny v zákonech č. 129/2000 Sb., o krajích a č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Mezi hlavní úlohy kraje patří koordinace rozvoje území kraje, schvalovat programy rozvoje kraje a zajišťovat jejich realizaci i s kontrolou jejich plnění [46].

Obce se samostatnou působností spolupracují s krajem při přípravě a realizaci programu rozvoje kraje. Obce nemají specificky stanoveny právním předpisem rozvojové povinnosti. Pro podporu většího zapojení obcí do regionálního rozvoje lze použít některá ustanovení zákonů č. 128/2000 Sb., o obcích nebo č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje [23].

6.4. Regionální politika Libereckého kraje

Regionální politika Libereckého kraje je založená na strategii udržitelného rozvoje. Právě Liberecký kraj byl prvním krajem v České republice, který si nechal své rozvojové strategie posoudit z hlediska udržitelného rozvoje a díky tomu Liberecký kraj realizuje a podporuje projekty na základě strategického plánování s přímou účastí veřejnosti. Na krajské úrovni byly strategie udržitelného rozvoje implementovány v několika dílčích krocích. V lednu 2001 byly stanoveny cíle a opatření v rámci státní politiky životního prostředí české republiky. Krajským úřadům a jejich odborům regionálního rozvoje bylo doporučeno zpracovávat koncepce udržitelného rozvoje na úrovni vyšších územních samosprávních celků a podporovat obdobné koncepce na úrovni obcí. V roce 2003 se konala vůbec první konference k udržitelnému rozvoji v ČR s mezinárodní účastí, v dubnu 2004 odstartoval projekt „Podpora na zpracování krajských strategií udržitelného rozvoje ve vybraných krajích České republiky“, kterého se zúčastnil i Liberecký kraj, pro nějž byla v rámci tohoto projektu zpracována aktuální strategie rozvoje pro Liberecký kraj.

Strategie udržitelného rozvoje Libereckého kraje 2006 – 2020 je v současné době zásadní dokument, kterým se Liberecký kraj při plánování rozvoje regionu řídí. Dalším současným důležitým dokumentem je Program rozvoje Libereckého kraje 2007 – 2013. V tomto programu jsou stanoveny následující priority: dynamická a konkurenceschopná ekonomika, kvalitní a zdravé lidské zdroje, komplexní a kvalitní infrastruktura, zdravé životní prostředí bez zátěží a udržitelný rozvoj území a občanské společnosti.

Pro dosažení dynamické a konkurenceschopné ekonomiky bude důležitá podpora a rozvoj malého a středního podnikání, rozvoj inovačního prostředí, snižování regionálních rozdílů v oblasti hospodářského rozvoje či zvyšování pestrosti nabídky a kvality služeb v oblasti cestovního ruchu. V různých částech Libereckého kraje je hospodářský vývoj na jiných úrovních a rozvíjí se různým tempem. Základem pro rozvoj celého kraje je vyvážený rozvoj jeho jednotlivých území, podle programu je třeba poskytnout pomoc slabším oblastem kraje. Další, pro tuto práci důležitou oblastí, je rozvoj inovačního prostředí. Základním stavebním kamenem je zde posilování vztahů a přenosu technologií a nových poznatků mezi výzkumnými, vývojovými, vzdělávacími, obchodními, poradenskými a dalšími organizacemi včetně veřejné správy. Předpokladem je tedy rekonstrukce stávajících a budování nových regionálních kapacit vědy a výzkumu a lépe je propojit s podnikatelským sektorem. V oblasti lidských zdrojů je nutné podporovat mobilitu pracovníků (jak místní, tak mezinárodní), aby se zvýšily odborné znalosti a zkušenosti. Problémem je nedostatečná medializace vědy a výzkumu.

V rámci Programu rozvoje Libereckého kraje 2007 – 2013 byl proveden výzkum, na základě kterého byly definovány hospodářsky podprůměrné a slabé oblasti Libereckého kraje. Krajský úřad Libereckého kraje stanovil 6 kritérií, podle kterých vymezil hospodářsky slabé oblasti. Tato kritéria jsou [Jáčová, 2007]:

- míra nezaměstnanosti (větší než 10%),
- intenzita podnikatelských aktiv (počet podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel menší než 170),
- daňová výtěžnost (daňové příjmy obcí na 1 obyvatele nižší než 4000Kč),
- hustota zalidnění (menší než 50 obyvatel/km²),
- podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných ve službách (méně než 20%),
- podíl obyvatelstva bez maturity (vyšší než 40%).

Výsledky se shodují s analýzou ČSÚ, uvedenou výše v kap. 4.1. V následující tabulce jsou uvedeny hospodářsky podprůměrné a slabé oblasti, vybrané podle daných kritérií. Dle výsledků této studie hospodářsky podprůměrné oblasti zaujímají 60% rozlohy kraje, žije v nich 29% obyvatelstva kraje a zahrnují 59% obcí v kraji.

Tabulka 2: Hospodářsky slabé oblasti Libereckého kraje, 2009.

Hospodářsky slabá oblast	Jednotka	Obce
Frýdlantsko	Frýdlant	Bulovka, Děřichov, Dolní Řasnice, Frýdlant, Habartice, Heřmanice, Horní Řasnice, Krásný Les, Kunratice, Pertoltice
	Hejnice	Bílý Potok, Hejnice, Lázně Libverda
	Nové Město p. Smrkem	Jindřichovice p. S., Nové Město p. S.
	Raspenava	Raspenava
	Višňová	Čemousy, Višňová
JZ Českolipsko	Doksy	Bezděz, Doksy, Luka, Okna, Skalka u Doks, Techov, Ždírec
	Dubá	Blatce, Dubá, Chlum, Tuhaň, Vrchovany
	Kravaře	Blíževedly, Kravaře, Stvolínky
	Zahrádky	Holany, Jestřebí, Provodín, Zahrádky
	Žandov	Horní Police, Žandov
J Jilemnicko	Roztoky u Jilemnice	Kruh, Roztoky u Jilemnice, Svojek
	Studenec	Bukovina u Č., Čistá u H., Horka u St. Paky, Levínská Olešnice, Martinice v Krk., Studenec
Mimoňsko	Mimoň	Brniště, Mimoň, Noviny p. R., Pertoltice p. R., Velký Valtinov
	Ralsko	Ralsko
	Stráž pod Ralskem	Dubnice, Hamr na Jezeře, Stráž p. R.
	Zákupy	Bohatice, Velenice, Zákupy
Podještědí	Český Dub	Bílá, Cetenov, Český Dub, Hlavice, Proseč p. J., Světlá p. J., Všelibice
	Jenišovice	Frýdštejn, Jenišovice
	Křižany	Křižany, Zdislava
	Osečná	Janův Důl, Osečná
	Sychrov	Čtverín, Lažany, Paceřice, Radimovice, Sychrov, Vlastibořice, Žďárek
Semilsko	Jesenný	Bozkov, Jesenný, Roztoky u Semil
	Lomnice nad Popelkou	Bradlecká Lhota, Lomnice n. P., Nová Ves n. P., Stružinec, Syřenov, Veselá
	Poniklá	Jestřebí v Krk., Poniklá
	Rovensko pod Troskami	Holenice, Ktová, Rovensko p. T., Tatobity, Troskovice, Žernov
	Semily	Benešov u Semil, Bystrá n. J., Háje n. J., Chuchelna, Příkrý, Semily, Slaná, Záhoří
	Velké Hamry	Plavy, Velké Hamry, Zlatá Olešnice
	Vysoké nad Jizerou	Roprachtice, Vysoké n. J.
	Zásada	Držkov, Jílové u Držkova, Loužnice, Radčice, Vlastiboř, Zásada
Cvikovsko	Cvikov	Cvikov, Kunratice u Cvikova, Svor
	Jablonné v Podještědí	Jablonné v P., Janovice v P.
	Kamenický Šenov	Kamenický Šenov, Nový Oldřichov, Prysk
	Krompach	Krompach, Mařenice
	Rynoltice	Rynoltice

Zdroj: Krajský úřad Libereckého kraje: Hospodářsky slabé oblasti Libereckého kraje.

Mapa HSO je v Příloze C. Jako další hospodářsky podprůměrné jednotky byly definovány Benecko, Horní Branná, Hrádek nad Nisou, Chrastava, Jablonec nad Jizerou, Libštát, Mníšek, Nový Bor, Sloup v Čechách a Příšovice.

Na základě tohoto výzkumu LK provedl podrobnou analýzu a definoval problémové okruhy v hospodářsky slabých oblastech (dále HSO). Co se týče podpůrných opatření pro HSO, je nutné je podle LK především finančně podporovat. K tomuto účelu byl zřízen v rámci Grantového fondu program č. 18 (Program podpory hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje).

6.4.1. Program podpory hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje

Tento program je určen k podpoře rozvoje méně rozvinutých oblastí Libereckého kraje. Jedná se o finanční podporu investičního i neinvestičního charakteru, která je poskytována na rozvoj lidských zdrojů, infrastruktury, životního prostředí, cestovního ruchu, zemědělství, venkova a ekonomiky [Jáčová, 2007].

Z tohoto programu se financují především aktivity naplňující cíle Programu rozvoje Libereckého kraje 2007 – 2013. Žádost o podporu z tohoto programu mohou podat jak fyzické, tak právnické osoby i obce či sdružení obcí. Projekty se hodnotí v několika oblastech, např. rozvoj diverzifikace ekonomické základny, vazby na realizační výstupy Programu rozvoje LK, provázanost projektu s dalšími aktivitami v území a vliv projektu na rozvoj hospodářsky slabých oblastí. Právě poslední kritérium je pro hodnocení projektů nejdůležitější. Projektům se pak přidělují body za jednotlivé požadavky, které splňují, např. pokud realizací projektu vznikne více jak 1 nové pracovní místo, bude mu přiděleno 5 bodů nebo pokud projekt bude konkrétně naplňovat více než jeden realizační výstup daného opatření Programu rozvoje LK, budou projektu přiděleny 3 body atd.

Program je určen pouze pro HSO Libereckého kraje. Dotace může být poskytnuta pouze na přesně vymezený účel do max. výše 49% skutečně vynaložených nákladů (pro OSVČ, PO) a do 75% nákladů (pro obce, svazek obcí). Schválený objem prostředků v tomto fondu je 4 000 000Kč, maximální dotace na projekt je 250 000Kč [Program č. 18 (KÚ LK): Program rozvoje hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje].

7. PESTEL analýza Libereckého kraje

Pro lepší přehlednost všech faktorů, které jsou důležité pro objasnění regionálních rozdílů i pro návrhy na jejich zmírnění, byla provedena PESTEL analýza Libereckého kraje. Bude speciálně uzpůsobená krajské oblasti a také na hospodářsky slabé oblasti LK. PESTEL analýza je užitečný nástroj, který zkoumá stav šesti základních faktorů, které mají vliv na rozvoj oblasti. Jsou to [22]:

- **Politické faktory.** Jedná se o zjištění míry, do jaké vládní nástroje a také nástroje EU zasahují do rozvoje LK. Politické faktory jsou především daňové zatížení, zákoník práce, zákon o životním prostředí, nařízení o obchodu, tarify, ale také celková politická stabilita. Dále do této skupiny faktorů patří i vliv vlády na zdravotnictví, vzdělávání a dopravní infrastrukturu regionu.
- **Ekonomické faktory.** Jde především o ekonomický rozvoj, míru inflace, úrokové míry, nezaměstnanost a obecně o ekonomickou úroveň celé země, kde se region nachází.
- **Sociální faktory.** Jsou důležité pro rozvoj daného území, protože se jedná především o faktory týkající se obyvatelstva, např. populační růst, věková struktura obyvatel, úroveň vzdělání, postoje ke kariéře, důraz na bezpečnost, atd.
- **Technologické faktory.** Jedná se o vědu a výzkum, rozvoj nových technologií, míru inovace a automatizace ve výrobě.
- **Environmentální faktory.** Sem patří především počasí, klima a místní specifika. Dále pak i samozřejmě míra citlivosti k životnímu prostředí, opatření k jeho ochraně atp.
- **Legislativní faktory.** Hlavní částí je legislativa, která se týká diskriminace, práv spotřebitele, zákoníku práce či bezpečnosti práce.

7.1. Politické faktory

Pro Liberecký kraj je nejdůležitější *regionální politika ČR*. Ministerstvo pro místní rozvoj je zákonem č.2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ústředním orgánem státní správy ve věcech regionální politiky. Základním dokumentem MMR v oblasti regionální politiky je Strategie regionálního rozvoje, s níž musí být v souladu regionální rozvojové programy.

Z rozpočtu Libereckého kraje na rok 2009 vyplývá, že hlavní část příjmů tvoří daně. Zřejmě kvůli tomu kraj ze státního rozpočtu dostal 69 mil. Kč účelově na výkon státní správy, a už žádné jiné dotace.

Důležitým zdrojem finančních prostředků pro Liberecký kraj jsou dotace z EU. *Regionální operační program NUTS II Severovýchod* byl schválen Evropskou komisí dne 3. 12. 2007. Díky tomuto programu byla na roky 2007 – 2013 schválena dotace ve výši 656,46 mil. EUR (cca 2,46% veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku) pro region soudržnosti Severovýchod, do kterého patří Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj.

Regionální operační program (ROP) Severovýchod má 5 prioritních os, které představují hlavní oblasti, kam prostředky z fondů směřují [33].

Prioritní osou 1 je rozvoj dopravní infrastruktury, na kterou půjde celkem 242,9 mil. EUR. Plánovány jsou modernizace, rekonstrukce a výstavba silnic II. a III. tříd, výstavba kruhových objezdů, obchvatů, ekologická veřejná doprava, parkoviště, zastávky MHD, informační systémy veřejné dopravy, cyklistické cesty, parkoviště atd.

Rozvoj městských a venkovských oblastí tvoří prioritní osu 2 a půjde na ní 223,2 mil. EUR ze schválené dotace. Jedná se o regeneraci historických, kulturních a technických památek, revitalizace náměstí, parků a veřejných prostranství, regenerace brownfields, infrastruktura pro volnočasové aktivity, technické vybavení základních a středních škol, investice v oblasti vzdělávání a sociální péče, nové zdravotnické vybavení, zvýšení bezpečnosti ve městech a obcích apod.

Prioritní osa 3 je reprezentována cestovním ruchem, na který půjde 144,4 mil. EUR. Investovat se bude do rekonstrukce stravovacích a ubytovacích zařízení, budování cyklistických a turistických tras, revitalizace kulturně historických a technických památek, parkovací kapacity pro návštěvníky, venkovské turistiky, sítě informačních center, rezervačních systémů atp.

Prioritní osa 4 je technická pomoc, na kterou je z programu vyčleněno 26,3 mil. EUR. Jde především o revitalizaci brownfields k rozvoji podnikatelských aktivit, investice do páteřní

kanalizace a vodovodů, napojení stávajících i nových průmyslových zón na páteřní komunikace a technickou infrastrukturu atd.

Poslední, prioritní osa 5 je technická pomoc, na kterou půjde 19,7 mil. EUR. Tyto prostředky jsou určeny na řízení tohoto programu, např. na platy pracovníků zapojených do tohoto programu, na monitoring projektů, na zpracování analýz, zajištění publicity programu atp.

Současná *politická situace České republiky*, tj. pád vlády Mirka Topolánka z března 2009 a prozatímní vláda Jana Fischera, by tento program neměla ohrozit, jelikož byl schválen už na konci roku 2007.

Ve volbách do krajských zastupitelstev 2008 v Libereckém kraji zvítězila ČSSD (26,79% hlasů), která nakonec v Libereckém kraji vládne v menšinové koalici se SOS (Strana pro otevřenou společnost) s tichou podporou KSČM [12]. Hejtmanem je Bc. Stanislav Eichler z ČSSD, jež na podzim 2008 po svém zvolení hejtmanem považoval za priority zrušení poplatků v krajských nemocnicích a transformaci nemocnic na neziskové společnosti. Dále chtěl také změnit politickou kulturu v kraji, více komunikovat se starosty a posílit systém krajských grantů. Také chce podporovat i rozvoj venkova a podnikání [9]. Vzhledem k tomu, že v minulém volebním období vedla Liberecký kraj pravicová ODS, je možné, že se politika kraje přikloní doleva. Už z priorit ohledně zrušení poplatků v krajských nemocnicích je to lehce znát.

7.2. Ekonomické faktory

Přes *rozpočet Libereckého kraje* probíhá veškeré financování chodu kraje. Rozpočet na rok 2009 byl schválen ve 3. čtvrtletí 2008 a je koncipován jako vyrovnaný (viz Tab. 3).

Tabulka 3: Rozpočet Libereckého kraje na rok 2009.

Příjmy a finanční zdroje kraje 2009		tis.Kč
u k a z a t e l		NR 2009
Vlastní příjmy kraje celkem		2 411 120,00
z toho	běžné (neinvestiční) příjmy	2 411 120,00
	kapitálové (investiční) příjmy	0,00
Dotace a příspěvky celkem		93 160,00
z toho	běžné (neinvestiční) dotace	93 160,00
	kapitálové (investiční) dotace	0,00
Financování		0,00
z toho	přijaté úvěry	0,00

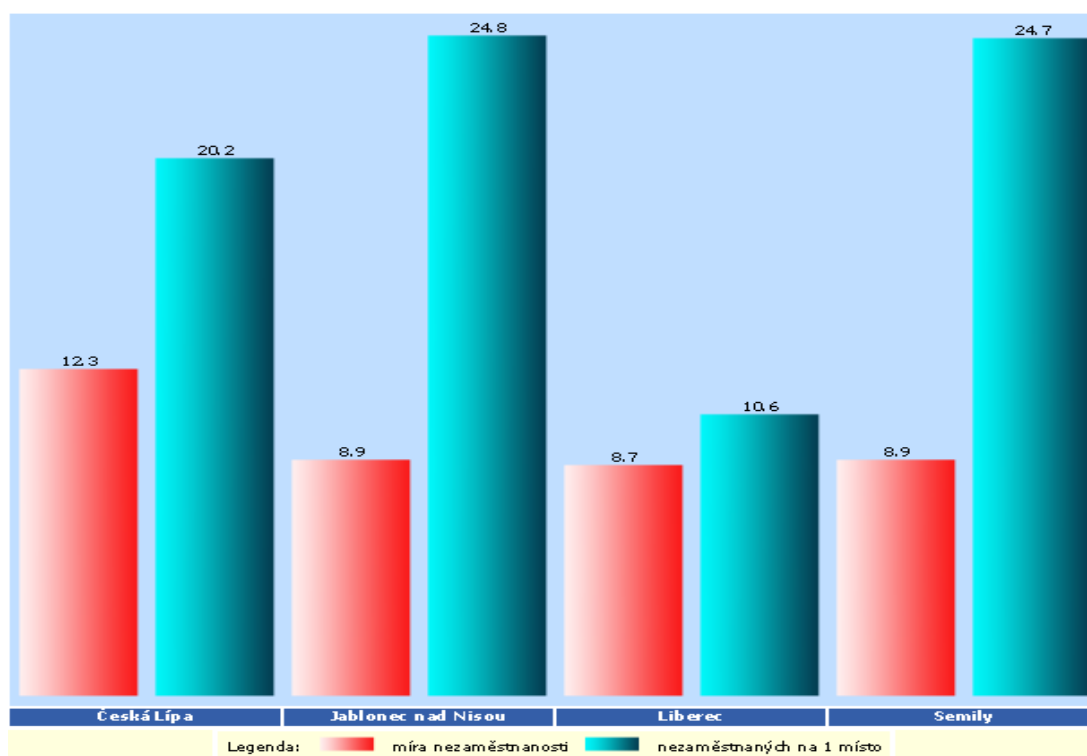
Běžné (neinvestiční) příjmy kraje celkem	2 504 280,00
Kapitálové (investiční) příjmy kraje celkem	0,00
Financování	0,00
FINANČNÍ ZDROJE KRAJE CELKEM	2 504 280,00

Výdaje kraje 2009		tis.Kč
u k a z a t e l		NR 2008
kap. 910	zastupitelstvo	27 562,98
kap. 911	krajský úřad	207 361,56
kap. 913	příspěvkové organizace	880 884,26
kap. 914	působnosti kraje	602 297,47
kap. 919	všeobecná pokladní správa	127 006,00
kap. 920	kapitálové výdaje	227 496,60
kap. 923	spolufinancování EU	192 374,02
kap. 924	úvěry	61 415,00
kap. 925	sociální fond	3 394,11
kap. 930	fond investic	85 138,00
kap. 931	krizový fond	1 000,00
kap. 932	fond ochrany vod	18 000,00
kap. 933	fond požární ochrany	15 000,00
kap. 934	lesnický fond	6 000,00
kap. 935	grantový fond	41 850,00
kap. 936	fond kulturního dědictví Libereckého kraje	7 500,00
VÝDAJE KRAJE CELKEM		2 504 280,00

Zdroj: Krajský úřad Libereckého kraje, Ekonomický odbor.

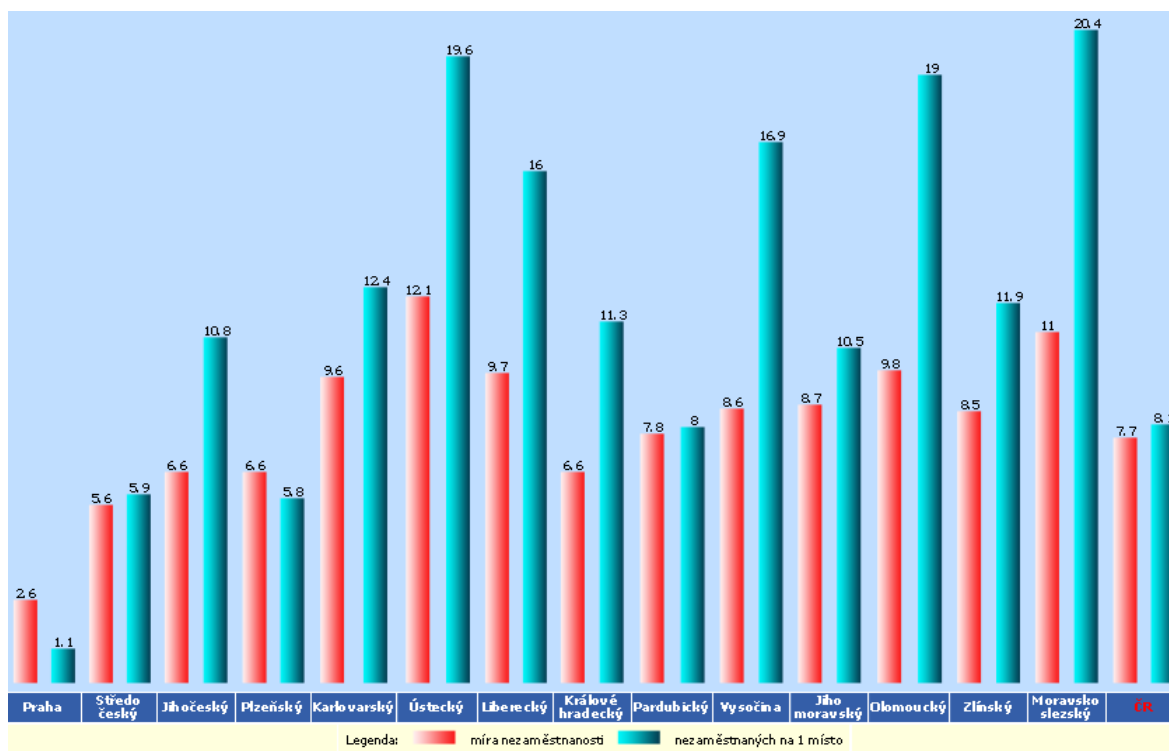
S vyrovnaným rozpočtem již LK hospodaří několik let, takže se nejedná o novou záležitost. Kraj má celkem k dispozici 2,5 mld. Kč na rok 2009. 37 mil. Kč jde z krajského rozpočtu do odboru regionálního rozvoje a na spolufinancování projektů dotovaných z EU. Přirozeně to nejsou jediné prostředky na regionální rozvoj či na omezení disparit v Libereckém kraji [35]. Podrobný rozpočet Libereckého kraje je v Příloze B.

Míra zaměstnanosti a nezaměstnanost jsou rovněž důležitým ekonomickým faktorem pro rozvoj kraje.

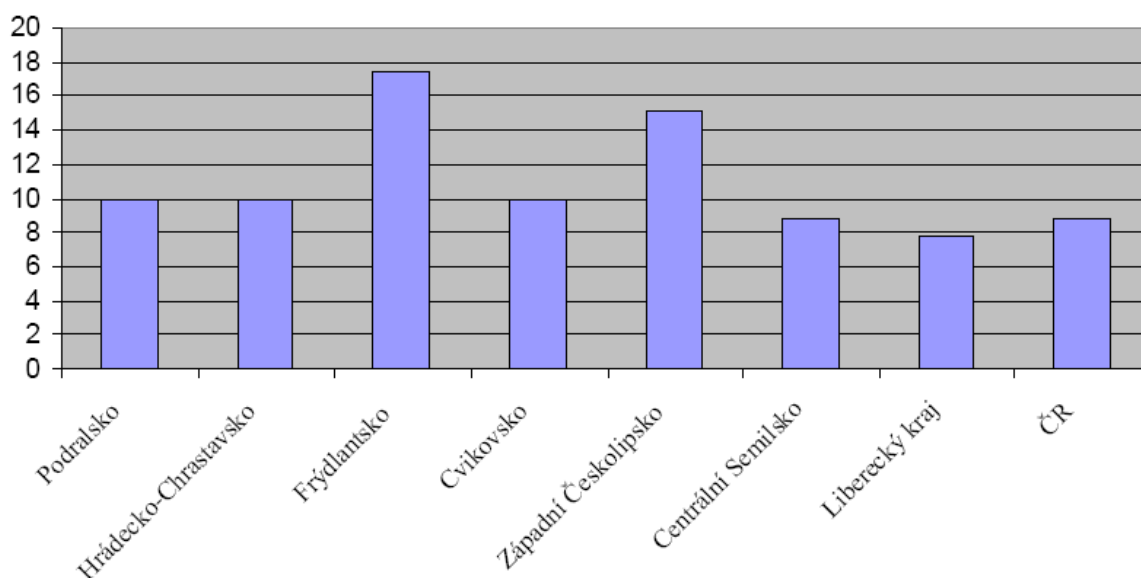
Obrázek 1: Nezaměstnanost v Libereckém kraji, březen 2009, zdroj: statistiky SPD ČR.

Na obrázku 1 vidíme porovnání nezaměstnanosti (v %) a počtu uchazečů na jedno pracovní místo. Můžeme vidět, že nejvyšší nezaměstnanost je v okrese Česká Lípa (přes 12%), ale počet uchazečů na jedno pracovní místo je nejvyšší v okrese Jablonec nad Nisou, těsně následovaným okresem Semily (skoro 25 uchazečů na jedno místo). Příčinou je možná to, že ačkoli je míra nezaměstnanosti v Jablonci n. N. a v Semilech menší než v České Lípě, je v těchto okresech zřejmě menší nabídka pracovních míst, a proto je počet uchazečů na 1 pracovní místo vyšší. Obecným problémem všech HSO je, že téměř ve všech obcích je méně pracovních míst, než je počet místních ekonomicky aktivních obyvatel.

Obrázek 2: Míra nezaměstnanosti v % a počet uchazečů na 1 pracovní místo, kraje v ČR, březen 2009, zdroj: statistiky SPD ČR.

V porovnání s ostatními kraji v ČR má Liberecký kraj čtvrtou nejvyšší míru nezaměstnanosti (9,7%) a pátý nejvyšší počet uchazečů na jedno pracovní místo (viz Obr. 2). Hůře jsou na tom pouze kraje Moravskoslezský, Ústecký, Olomoucký a Vysočina v počtu uchazečů na 1 místo. Je tedy vidět, že situace nezaměstnanosti v Libereckém kraji je spíše horší v porovnání s ostatními kraji. Příčinou je možná to, že v posledních 10 letech v Libereckém kraji výrazně omezilo nebo skončilo výrobu více významných podniků z oblasti textilního, sklářského a bižuterního průmyslu. Je možné, že se od té doby nedaří víc snížit tuto míru nezaměstnanosti, ačkoli do Libereckého kraje přišly mnohé firmy, především na výrobu automobilových dílů a plastových výlisků. Ale v současné době finanční krize, se kterou se automobilky a dodavatelé dílů potýkají, může nezaměstnanost v Libereckém kraji ještě růst [37].

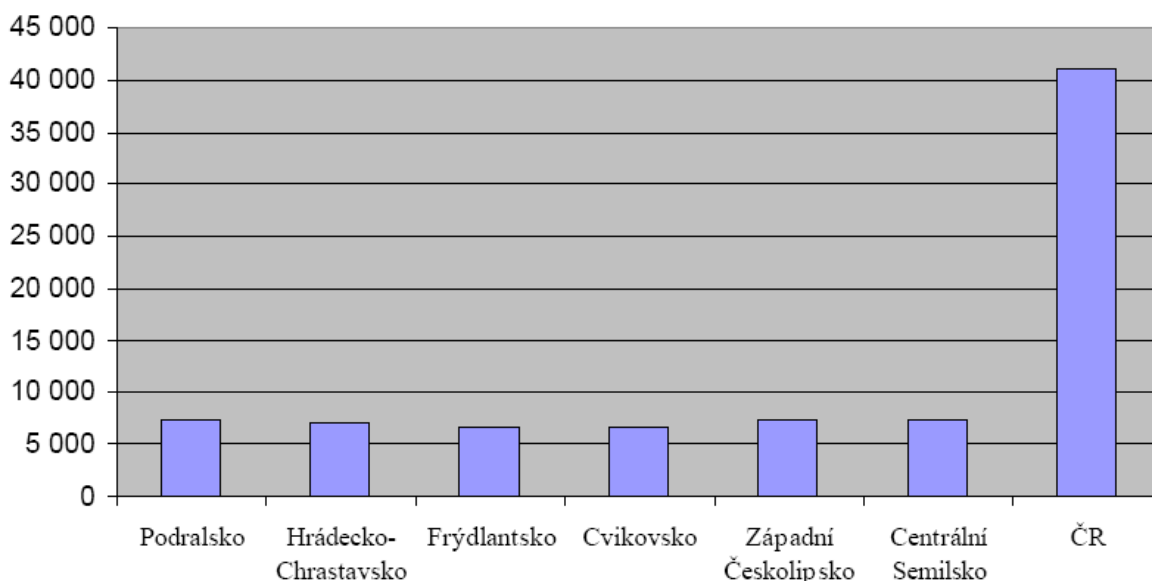

Obrázek 3: Nezaměstnanost v hospodářsky slabých oblastech Libereckého kraje v %, březen 2006,
zdroj: viz seznam použité literatury [11].

Na Obrázku 3 můžeme vidět, že nezaměstnanost v HSO je vyšší než průměrná nezaměstnanost v Libereckém kraji i než průměr v ČR. Nejhorší situace je na Frýdlantsku a na Českolipsku. Na Frýdlantsku nezaměstnanost dosáhla v roce 2006 téměř 18%, což je opravdu vysoké číslo. Lze předpokládat, že i v současné době tam není situace o moc lepší [Jáčová, 2007].

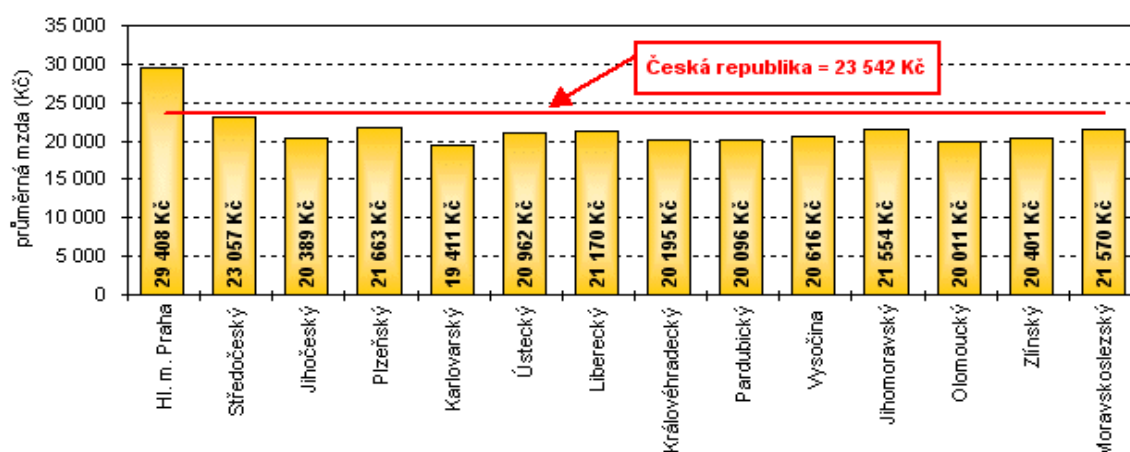
Vzhledem k současné finanční krizi také mezi lidmi stoupají obavy ze ztráty zaměstnání. Podle průzkumu GE Money Bank [30] se téměř pětina obyvatel Libereckého kraje obává ztráty zaměstnání, a proto se také bojí vzít si úvěr. V porovnání s ostatními kraji ČR je toto číslo nejvyšší, tzn., že právě v Libereckém kraji mají lidé největší obavy z dopadů finanční krize na zaměstnanost v celé ČR.

Dalším ekonomickým faktorem je *daňová výtěžnost*. Ta ukazuje na ekonomickou aktivitu regionu. Na následujícím Obrázku 4 můžeme vidět tuto výtěžnost na 1 obyvatele v HSO v porovnání s ČR. Rozdíl je velmi výrazný, ale musíme vzít v úvahu, že průměr ČR zvedá hlavní město Praha a další velká města. Přesto je ale jasné, že ekonomická aktivita HSO je nízká.

Obrázek 4: Daňová výtěžnost na 1 obyvatele v HSO a v ČR ke konci roku 2004 v Kč, zdroj: viz seznam použité literatury [11].

Průměrná mzda v Libereckém kraji v roce 2008 dosáhla 21 170Kč, což je přibližně o 2 500Kč méně než celorepublikový průměr. Ale v tomto ohledu není Liberecký kraj výjimkou, vyšší průměrná mzda než celorepublikový průměr je pouze v Praze. Osm krajů v ČR má nižší průměrnou mzdu než Liberecký kraj (Obrázek 5).

Obrázek 5: Průměrná hrubá měsíční mzda v krajích ČR v roce 2008, zdroj: ČSÚ.

V rámci Libereckého kraje je porovnání průměrné měsíční mzdy obtížné, vzhledem k tomu, že od vzniku krajů se tento ukazatel sleduje v podstatě pouze na jejich úrovni. Poslední pozorování za okresy jsou z roku 2004, ale i tyto ukazatele jsou pro určení průměrné mzdy v HSO velmi zkreslené, např. Frýdlantsko je součástí okresu Liberec. Lze

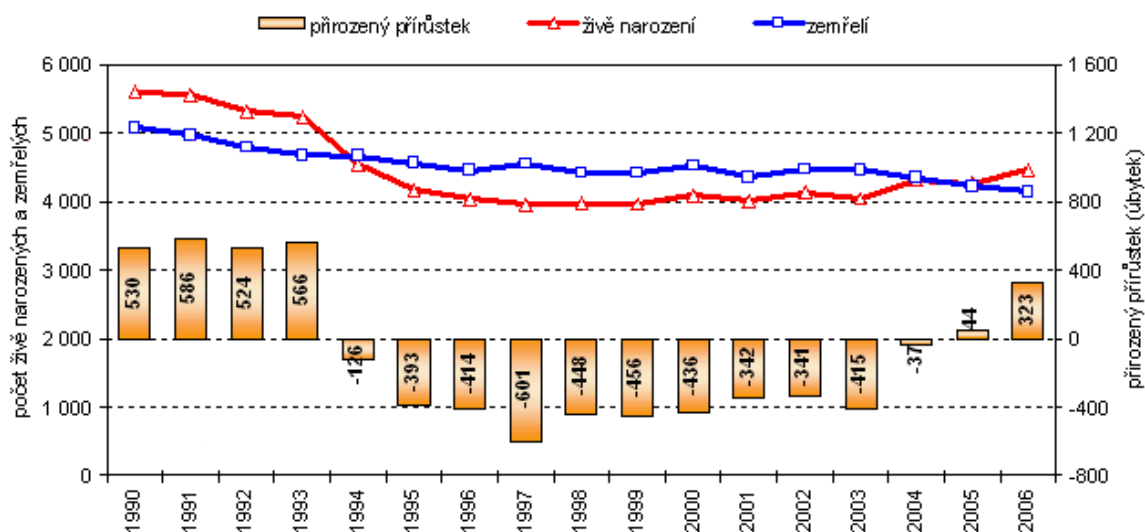

předpokládat, že v krajském městě jsou mzdy relativně vysoké a v periferním Frýdlantsku relativně nízké, ale za okres Liberec je pak vykázána průměrná mzda v normálu. Ale vzhledem k celkové situaci HSO lze poměrně s jistotou předpokládat, že průměrná mzda v nich nedosahuje průměru celého Libereckého kraje.

7.3. Sociální faktory

Jedním z nejvýznamnějších sociálních faktorů jsou *demografická data*. K 30. 6. 2008 žilo v Libereckém kraji 435 755 obyvatel. Důležité je, že na 2 011 vystěhovalých obyvatel připadá 3 311 přistěhovalých obyvatel. Tento trend je pozitivní, tzn., že Liberecký kraj se v tomto směru „nevylidňuje“. Je ale zřejmé, že nejvíce obyvatel se přistěhovalo do velkých měst kraje, především do Liberce.

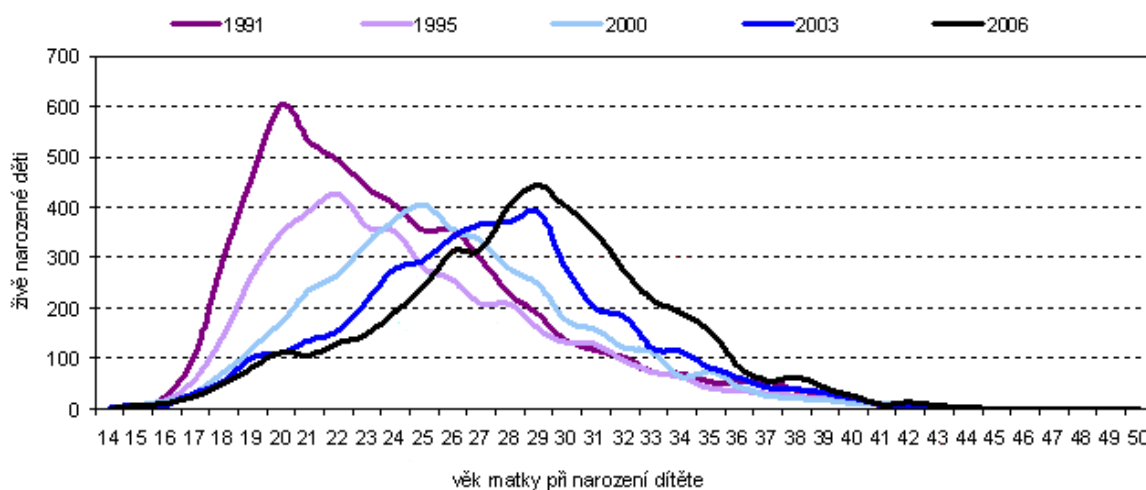
Od roku 2005 je v Libereckém kraji počet živě narozených větší než počet zemřelých obyvatel, což je pozitivní trend. Právě v roce 2005 nastal obrat po 11 letech opačného vývoje. Tento obrat je zřejmě způsoben tím, že v těchto letech mají děti rodiče narození v silných ročnících (viz Obrázek 6) [24].

Obrázek 6: Přírozená změna obyvatelstva v Libereckém kraji mezi lety 1990 - 2006, zdroj: ČSÚ viz seznam použité literatury [24].

Od roku 1990 nastal významný posun v průměrném věku matky při narození prvního dítěte. Podle ČSÚ Liberec se průměrný věk matky při narození prvního dítěte mezi roky 1991 a 2006 zvýšil dokonce o 4,95 roku (viz Obrázek 7). Tento posun můžeme hledat za rozdílným přístupem žen ke kariéře. Možnost vybudovat si kariéru, cestovat či vyjet do zahraničí pro získání zkušeností jsou pro mnoho žen lákavé, a proto děti odkládají do

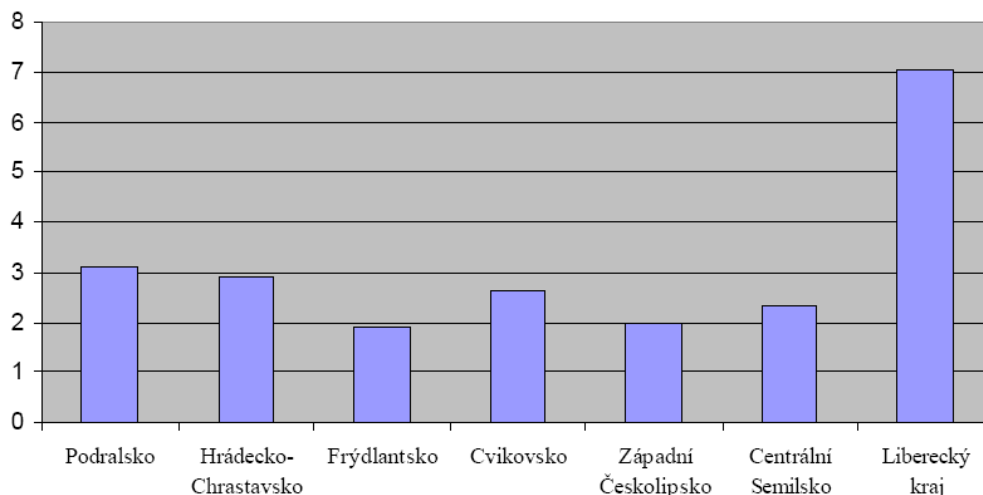
pozdějšího věku. Tento trend je samozřejmě celorepublikový, a při rozvoji kraje by se na něj nemělo zapomínat.

Obrázek 7: Živě narozené děti v Libereckém kraji podle věku matky při narození dítěte, zdroj: ČSÚ viz seznam použité literatury [24].

Ve všech HSO je poměrně velký podíl obyvatelstva nad 60 let na celkovém počtu obyvatel a také většinou dochází k poklesu počtu obyvatel, který je zapříčiněn jak úmrtími, tak odchodem, především mladších, obyvatel do větších center. Lidé se do HSO málo přestěhovávají, což jenom posiluje trend odlivu obyvatel.

Vzdělání obyvatelstva v kraji je na poměrně vysoké úrovni. V roce 2004 byl v Libereckém kraji poměr vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva kolem 7%, avšak v jednotlivých HSO je tento podíl mnohem nižší (viz Obrázek 8). Tento stav je zřejmě zapříčiněn tím, že v HSO byly v minulosti pracovní příležitosti především ve velkých zemědělských družstvech, v textilním, sklářském nebo uranovém průmyslu. Pro práci v těchto podnicích nebylo vyšší vzdělání nutné.

Obrázek 8: Podíl obyvatelstva s vysokoškolským vzděláním v HSO v %, zdroj: viz seznam použité literatury [11].

Dnes je nízká úroveň vzdělání obyvatel HSO velkým problémem, protože ti lidé těžko hledají uplatnění na trhu práce a navíc je pro ně těžké i projít např. rekvalifikací či začít podnikat. Toto je ještě lépe vidět na podílu obyvatelstva HSO bez maturity. Nejvyšší podíl, 63,4% obyvatelstva bez maturity v roce 2004, byl v západním Českolipsku. Nejlépe z HSO je na tom v tomto směru Mimoňsko, kde je tento podíl 39,6% [Jáčová, 2007].

Dalším ze sociálních faktorů jsou i možnosti *bydlení*. V listopadu 2008 bylo v Libereckém kraji dokončeno 446 nových bytů, zahájena byla stavba 717 bytů a ke konci daného období bylo rozestavěno 6 504 bytů. Ve všech těchto oblastech je Liberecký kraj na předposledním místě v rámci všech krajů v ČR, to ale souvisí s velikostí LK, který je druhý nejmenší v ČR jak podle rozlohy, tak podle počtu obyvatel. Nejvíce se v LK byty staví v Liberci, Jablonci nad Nisou a v horském středisku Harrachov. Naopak nejméně se byty staví na Českolipsku. V Liberci za posledních 10 let vzniklo dokonce přes 3 000 nových bytů (6. nejvyšší počet mezi městy v ČR). Bydlení v Libereckém kraji (a především v Liberci) je ale v poměru ke zbytku ČR drahé, v Liberci se pohybuje průměrná cena za 1m² lehce přes 28 000Kč, a dokonce i Praha má průměrnou cenu za 1m² o 2 700Kč levnější. I přesto jsou nové byty většinou zakoupeny ještě dříve, než je jejich výstavba dokončena [4].

Tabulka 4: Dokončené byty celkem v letech 1998 - 2007 podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

	Dokončené byty celkem v roce										Období 1998 - 2007	
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	celkem	podíl na kraji (%)
Kraj celkem	766	788	1 001	869	983	1 143	1 316	1 133	1 024	1 198	10 221	100,0
v tom SO ORP:												
Česká Lípa	55	140	88	56	90	108	111	74	62	205	989	9,7
Frýdlant	27	6	6	74	32	24	20	13	23	18	243	2,4
Jablonec nad Nisou	114	51	112	73	70	300	133	171	72	148	1 244	12,2
Jilemnice	53	26	75	53	66	96	33	118	114	35	669	6,5
Liberec	221	306	442	339	475	358	548	391	406	315	3 801	37,2
Nový Bor	23	23	38	32	26	40	42	55	59	84	422	4,1
Semily	25	38	36	44	42	68	112	67	22	43	497	4,9
Tanvald	106	88	112	93	108	46	77	121	167	165	1 083	10,6
Turnov	93	92	50	78	55	73	187	107	75	153	963	9,4
Železný Brod	49	18	42	27	19	30	53	16	24	32	310	3,0

Zdroj: ČSÚ Liberec, časové řady.

Podle Tab. 4 výše můžeme říci, že od roku 2004 je trend výstavby nových bytů v Libereckém kraji spíše klesající. 37,2% všech dokončených bytů se nachází ve správní oblasti krajského města Liberce. Naopak, pokud se podíváme na správní obce, v jejichž oblasti se nacházejí HSO, je vidět, že podíl celkové výstavby je tam velmi nízký, např. v oblasti Frýdlantu vzniklo za 10 let pouze 243 nových bytů, což je za rok průměrně pouze 24 bytů. V oblasti Frýdlantu tedy bylo vystavěno pouze 2,4% z celkového počtu nových bytů v LK. Podobná situace je i u dalších obcí [34]. Slabá bytová výstavba je dalším faktorem, proč jsou HSO slabší v rozvoji. V ostatních HSO je situace obdobná a všude se na víc jako další negativní faktor přidává stárí bytového fondu, v HSO se totiž průměrné stárí domů a bytů pohybuje mezi 48 lety v centrálním Semilsku a 65 lety na Frýdlantsku. I to ukazuje na nízké procento nových bytů, které by mohly tento průměr snížit.

Dostupnost zdravotní péče je celkově v kraji na vysoké úrovni. Nemocnice se nacházejí v Liberci, Jablonci nad Nisou, České Lípě, Turnově, Semilech, Jilemnici, Frýdlantu a v Tanvaldě. Kraj je zřizovatelem nemocnic v Liberci a České Lípě, města zřizují nemocnice v Jablonci n. N., Turnově, Semilech a Jilemnici. Frýdlantská a tanvaldská nemocnice jsou soukromé. Petr Skokan, bývalý hejtmán Libereckého kraje, uvádí v článku pro Medical Tribune (č. 05/2008), že zdravotnictví v kraji má tři specifika: nenachází se tu nemocnice univerzitního typu (jako tomu je ve většině krajů ČR), většina nemocnic tu nespadá pod krajskou správu a třetím faktorem je úzká příhraniční spolupráce s německými a polskými zdravotníky (např. v Görlitzu, Žitavě, Drážďanech, Jelenie Góře,

Lubani či Zgorzelci). Krajská nemocnice v Liberci zajišťuje 95% poskytované péče na vysoce specializovaných odděleních (traumatologie, neurochirurgie, kardiologie, onkologie atd.). Vysoce specializované pracoviště je i Ústav plastické chirurgie ruky ve Vysokém nad Jizerou. Odborná péče ve větších nemocnicích je tedy na výborné úrovni, i věková struktura zaměstnanců ve zdravotnictví slibuje dobré podmínky pro budoucí rozvoj. Problémem zdravotnictví Libereckého kraje je nedostatek stomatologů a praktických lékařů – a to především v okrajových oblastech kraje [15]. Chybí tu specializovaná psychiatrická léčebna a hospic, ačkoli už bylo zpracováno několik návrhů, zatím v tomto nebylo dosaženo žádného pokroku. Podle průzkumu HealthCare Institute [48] je v Libereckém kraji mezi pacienty nejlépe hodnocena nemocnice v Jilemnici, těsně následovaná frýdlantskou nemocnicí. Přes 80% se v hodnocení dostala ještě nemocnice v Semilech (viz Tab. 5). Je zajímavé, že nemocnice z HSO Frýdlantsko se v rámci kraje mezi pacienty umístila tak vysoko. Naopak, nemocnice v České Lípě má mezi pacienty nízké hodnocení.

Tabulka 5: Nemocnice v Libereckém kraji podle spokojenosti pacientů, 2008.

Pořadí	Nemocnice	Procenta
1.	Masarykova městská nemocnice Jilemnice	82,65
2.	Nemocnice Frýdlant, s.r.o.	82,02
3.	Nemocnice s poliklinikou Semily	81,55
4.	Nemocnice Jablonec nad Nisou, p.o.	77,44
5.	Nemocnice Tanvald, s.r.o.	74,92
6.	Krajská nemocnice Liberec, p.o.	62,62
7.	Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa	53,79
8.	Městská nemocnice Turnov	51,26

Zdroj: HealthCare Institute.

Na JZ Českolipsku je 80% obcí bez zdravotnického zařízení. Zásadní pro tuto oblast z pohledu dostupnosti zdravotnické péče je Česká Lípa s nemocnicí a množstvím dalších lékařských zařízení. Dostupnost České Lípy je ale především z jižní části HSO problematická.

V centrálním Semilsku není žádné lůžkové zdravotnické zařízení, základní specializace jsou pouze v Jablonci n. J. a Poniklé. 87,5% obcí nemá zdravotnické zařízení, ale z celé HSO jsou dobře dostupné Semily, Jilemnice i Lomnice n. Popelkou, které poskytují širší spektrum lékařských služeb včetně nemocnic.

Na Cvikovsku jsou přímo ve Cvikově dvě lůžková zařízení, která poskytují základní péči. Nejbližší nemocnice je v České Lípě, ale problémem je její dostupnost (často nejedí přímé spoje).

Na Frýdlantsku se ke standardním zdravotnickým zařízením ještě přidává lázeňské středisko Libverda. Dostupnost nemocnice ve Frýdlantě je z naprosté většiny obcí HSO poměrně dobrá. Nemocnice ve Frýdlantě je pro tuto oblast zásadní, je zde i stanoviště zdravotnické záchranné služby a služby první pomoci. Pokud by ve Frýdlantě tato stanoviště a nemocnice nebyly, byli by místní obyvatelé zcela odkázáni na Liberec, který je pro mnohé obce už velmi daleko. Musí se brát v úvahu také to, že v zimě se uzavírá jedna ze tří přístupových silnic do Frýdlantského výběžku, což by při nepřítomnosti nemocnice ve Frýdlantě nevyhnutelně vedlo k velkým problémům.

Možnosti volnočasových aktivit a příležitosti pro cestovní ruch se mohou také zařadit k sociálním faktorům. Vzhledem k tomu, že v Libereckém kraji je mnoho turisticky atraktivních lokalit, je to velmi důležitý faktor. I v HSO se dá najít poměrně hodně turisticky zajímavých míst, což může významně pomoci k jejich rozvoji.

V Libereckém kraji je celkem 6 velkých, turisticky zajímavých oblastí. Jsou to: Český ráj, Frýdlantsko, Jizerské hory, Krkonoše, Lužické hory a Máchův kraj.

Český ráj se rozkládá mezi Turnovem, Mladou Boleslaví a Jičínem. Na tomto území je mnoho přírodních zajímavostí, především pískovcových skalních útvarů, stejně jako kulturních památek, a to hlavně hrady a zámky. Mezi nejznámější atrakce patří např. hrad Trojský, Kost, Valdštejn či zámky Hrubá Skála a Sychrov, významná jsou i skalní města jako Prachovské či Suché skály. Je zde mnoho pěších i cyklistických značených tras a centra pro turisty jsou především Turnov, Malá Skála, Sedmihorky či Rovensko pod Troskami. Český ráj je velmi blízko HSO centrální Semilsko. Navíc, v této HSO je ještě Kamenice, jejímž údolím vede Riegrova stezka, velmi populární jak pro pěší, tak pro cyklisty [18].

Frýdlantsko má velký turistický potenciál, který zřejmě není naplno využit. Na jihu HSO Frýdlantsko ohraničují Jizerské hory, které jsou pro tuto oblast zároveň překážkou i velkým potenciálem. Brání ve snadnější dopravní dostupnosti celého Frýdlantského výběžku, ale na druhou stranu poskytují mnoho přírodních památek, pro které se vyplatí na

cestě strávit o trochu víc času. Na severních svazích Jizerských hor se rozkládá velká přírodní rezervace Jizerskohorské bučiny, kde je zachovaný původní bukový porost hor. Jsou tu strmé srázy, žulové skalní útvary a na vrcholech severního hřebenu (např. na Ořešníku či Paličnicku) jsou skalní vyhlídky, ze kterých je nádherný výhled přes celé Frýdlantsko až do Polska. Z Oldřichova v Hájích až do Ferdinandova vede vrstevnicová zpevněná cesta Viničná, která nabízí výborné podmínky jak pro cyklisty, tak pro pěší turisty. Díky ní jsou severní svahy hor dostupné, ačkoli jsou velmi strmé. Turistickým centrem oblasti je Frýdlant, město má bohatou historii, již v 6. stol. zde byla vystavěna strážní věž, kolem níž pak vyrostl hrad a později i zámek. Dnes patří frýdlantský hradní a zámecký komplex k jednomu z nejnavštěvovanějších v ČR. Téměř ve všech pojizerských vesnicích stojí historické hrázďené stavby, stodoly, kapličky, pomníčky a boží muka. Stará a nová poutní cesta pod Jizerskými horami jsou lemovány těmito drobnými pomníčky. Nové Město pod Smrkem je známé hornickou činností, která tu probíhala především v 17. stol. Je to výborné výchozí místo pro výlet na nejvyšší horu Jizerských hor, Smrk (1124m), kde byla v září 2003 postavena rozhledna. Panorama Jizerských hor a Krkonoš je odsud výborně vidět. Význam pro místní turistický ruch má i lázeňské středisko Libverda s minerálními prameny, které je zaměřeno především na cévní choroby. Nedaleko od Libverdy je známá výletní restaurace Obří Sud.

HSO Jilemnicko může těžit z blízkosti Krkonoš. Z Jilemnice není daleko do Vrchlabí ani na Benecko. Z hlediska turistického ruchu je blízkost Krkonoš jedním z mála využitelných lákadel. V Jilemnici se nachází Krkonošské muzeum KRNAP a pak u Staré Paky, která také není daleko, je hrad Pecka.

Máchův kraj je významný hned pro dvě HSO, a to pro JZ Českolipsko a Mimoňsko. Turistický potenciál je zde opravdu vysoký a zřejmě je využit lépe než na Frýdlantsku. Hlavním lákadlem je Máchovo jezero, v jehož bezprostřední blízkosti se nachází hrad Bezděz. Dále je tu mnoho dalších hradů a zámků, např. hrad Houska, Sloup, či Vodní Hrad v České Lípě. Na Mimoňsku je zásadní Ralsko, bývalý vojenský prostor. Krajina je zde velmi rozmanitá a potenciál rozvoje turistiky je velký. Důležitý je i zámek v Zákupích [18].

Cvikovsko se řadí do turistické podoblasti Lužické hory – Novoborsko. Tyto hory jsou známé homolkovitými vrcholy. Je zde poměrně velký počet zřícenin hradů, na hoře Hvozd

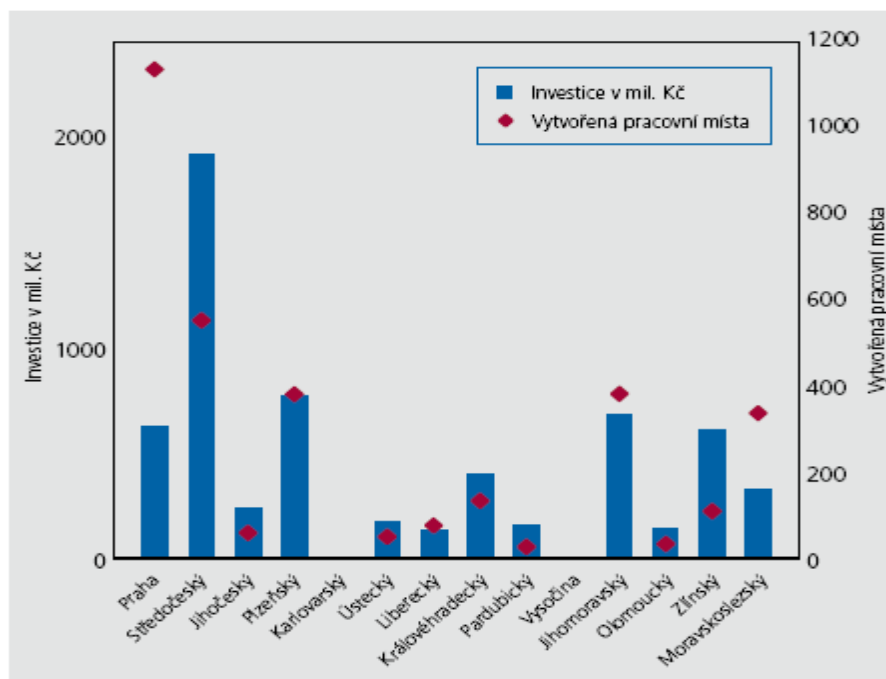
je rozhledna v podstatě na hranici s Německem. Velmi známá je vyhlídka na Popově skále. Ze Cvikova to není daleko do Kamenického Šenova, který je proslulý jak tamní sklářskou výrobou, tak skalním útvarem varhan. Důležitý je rovněž zámek Lemberk nedaleko Jablonného v Podještědí a hrad Grabštejn. Lužické hory nabízejí velké množství jak turistických, tak cyklistických tras. Celé oblasti přidává na atraktivitě blízkost Německa, kde se hned za hranicemi nachází hrad Oybin, oblíbený cíl turistů jak z Německa, tak z Čech.

Pro HSO Podještědí je výhodou blízkost krajského centra Liberec. Od něj je region oddělen Ještědským hřebenem. Právě Ještěd představuje nejatraktivnější cíl pro turisty, a to jak v létě, tak v zimě, kdy je v provozu lyžařský areál. Z oblíbenosti Ještědu ale těžší víc Liberec, než druhá strana hřebene. V této HSO se nachází i zámek Sychrov a Kryštofovo údolí s původní architekturou, kde se každoročně koná velká výstava betlémů [17].

7.4. Technologické faktory

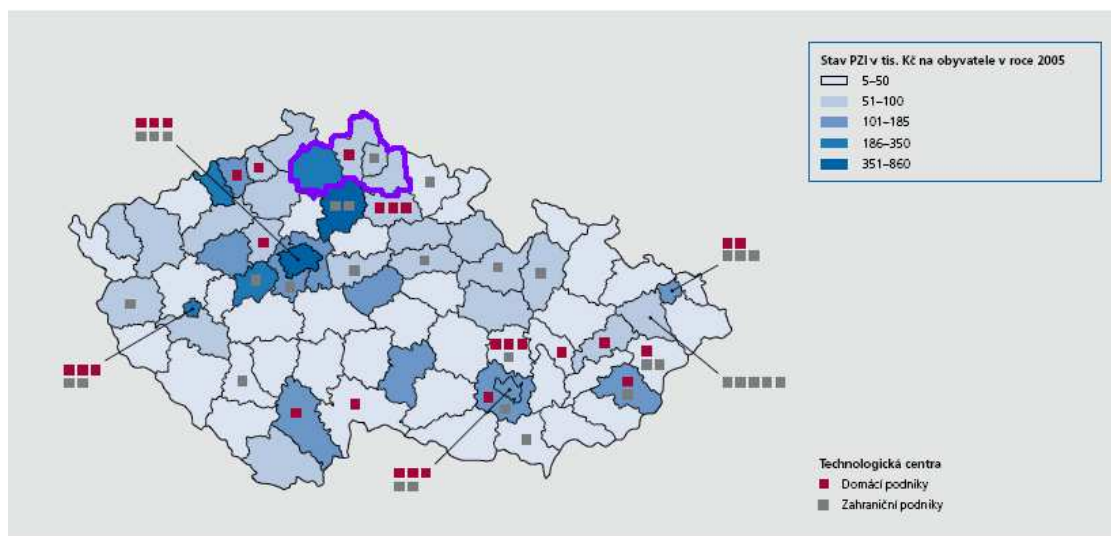
Míra technologické inovace a investic provedených na území kraje je důležitým ukazatelem atraktivnosti celého regionu. Jak je vidět z Obrázku 9 níže, Liberecký kraj se řadí k investičně méně atraktivním krajům ČR pro technologická centra. Přitom je v Liberci Technická univerzita, ze které každoročně vychází velmi kvalifikovaná, technicky zaměřená pracovní síla. Přímo v této oblasti bylo v Libereckém kraji v roce 2007 vytvořeno přibližně pouze kolem 100 pracovních míst. Lze tedy říci, že v této oblasti by mohl být celý region poměrně silný a že nebyly využity veškeré prostředky, jak sem technologická centra přilákat.

Obrázek 9: Lokalizace investic do technologických center a vytvořených pracovních míst v roce 2007,
zdroj: Technologické centrum AV ČR.

Můžeme také porovnat stav *přímých zahraničních investic* (PZI) na obyvatele v jednotlivých okresech Libereckého kraje (viz. Obr. 10, Liberecký kraj označen fialově). Překvapivý je vysoký stav přímých zahraničních investic na obyvatele v okrese Česká Lípa. Naopak, okres Liberec je na tom dokonce hůře. Je možné, že je to způsobeno tím, že v okrese Česká Lípa žije méně obyvatel a navíc, do okresu Liberec spadá region Frýdlantsko, kde nelze předpokládat velké zahraniční investice. Co se týče technologických center, v kraji v roce 2005 byly pouze dvě, jedno v Jablonci n. N. a jedno v Liberci.

Obrázek 10: Rozmístění technologických center a stav PZI v tis. Kč na obyvatele v okresech ČR, rok 2005, zdroj: Technologické centrum AV ČR.

V rámci *analýzy inovačního potenciálu krajů ČR* (provedené Technologickým centrem AV ČR) byl Liberecký kraj hodnocený jako nadprůměrný v oblasti výstupů duševního vlastnictví. To představuje nehmotný majetek, který má povahu výsledku procesu lidského myšlení. Hodnota duševního vlastnictví je závislá na jeho využitelnosti a přínosu jak pro jedince, tak pro společnost. Jedná se především o výsledky technické tvůrčí činnosti (vynálezy atp.), předměty průmyslového výtvarnictví (průmyslový design) či autorská práva (umělecká díla, ale i software). Tento dobrý výsledek Libereckého kraje byl dosažen především díky Technické univerzitě. I ostatní kraje, ve kterých jsou vysoké školy technického zaměření, se pohybovaly v nadprůměrných hodnotách, protože napojení technických vysokých škol na podnikatelskou sféru patří k jedněm z nejlepších v porovnání s jinými obory [8]. Dalším faktorem, hodnoceným v analýze inovačního potenciálu krajů ČR, byly aplikace. Jsou to faktory, které tvoří míru konkurenceschopnosti krajů v oborech s vysokou přidanou hodnotou (high-tech obory a služby a obory se středně vysokou technickou náročností). Aplikace poukazují např. na schopnost krajů transformovat tradiční výroby na vysoce sofistikované a zároveň zjišťují kvalitu lidského kapitálu a makroekonomické ukazatele regionu. V oblasti aplikací Liberecký kraj vůbec neuspěl a byl hodnocen jako vysoce podprůměrný. Podle podílu hodnot vývozu je Liberecký kraj spolu s Karlovarským nejméně vyvážejícím krajem v ČR, původní průmyslová produkce zde není nijak výrazně nahrazena high-tech obory (podíl těchto oborů na zpracovatelském průmyslu je v LK pouze 3,2%) a podíl vysoce vyspělých služeb

na celkových službách je pouze 2%. Další údaje k technologickým faktorům jsou v Příloze D.

Napojení na *vodovod, plyn a kanalizaci* je obecně ve všech HSO nižší než v jiných oblastech LK. Velké procento bytů v těchto oblastech je vytápěno uhlím (53% Českolipsko, 47% Semilsko, 44% Frýdlantsko, 31% Cvikovsko, 29% Mimoňsko). Příčinou je zřejmě nízké procento plynofikovaných bytů (viz Tab. 6). K vytápění bytů je také používána elektřina. Napojení na vodovod je výborné, ve všech HSO dosahuje téměř 100%. Napojení na kanalizaci má nejhorší HSO Semilsko (pouze 28% bytů). I když se dá předpokládat zlepšení oproti těmto údajům z roku 2001, kdy proběhlo Sčítání lidu, domů a bytů, je zřejmé, že tyto výsledky nejsou příliš atraktivní a významně rozvoji nepřidají.

Tabulka 6: Napojení bytů na vodovod, plyn a kanalizaci v HSO, 2001.

HSO	Napojeno na (v % bytů):		
	Vodovod	Plyn	Kanalizace
Centrální Semilsko	97	12	28
Cvikovsko	98	45	56
Frýdlantsko	97	15	34
Mimoňsko	99	3	68
JZ Českolipsko	97	14	41

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů 2001 (ČSÚ), vlastní zpracování.

Dalším významným technologickým faktorem je *doprava a infrastruktura*. Obecně se dá říct, že pozitivní pro dopravu v Libereckém kraji jsou hustá síť silnic a železnic, a tím pádem i autobusových a vlakových spojů. V posledních letech zůstává v LK stabilní počet osob přepravených veřejnou dopravou, což v některých krajích není. Pokud se podíl osob přepravených veřejnou dopravou snižuje, znamená to pro kraj, že musí dopravu mnohem víc dotovat, což je pak zátěž pro rozpočet. Naopak, jako negativní lze označit přetížení úseků hlavní silniční sítě, a ačkoli je tu hodně autobusových a vlakových spojů, přesto je dopravní obslužnost některých oblastí kraje nedostatečná. Již mnoho let se odkládá dostavba pátečních tras regionu (především ve směru z Liberce přes Jablonec n. N. do Harrachova). K těmto negativním faktorům samozřejmě patří i zastaralý železniční vozový park a v kraji významně chybí elektrizované železniční tratě, čímž je omezená možnost kvalitního a rychlého napojení na koridorovou síť zbytku ČR [1].

HSO Cvikovsko je v současnosti dostatečně dopravně zajištěno stávající infrastrukturou. Stav silnic II. a III. tříd je ale hodnocen jako nevyhovující až havarijní. Významným problémem stávající sítě je nedostatečná šířka silnic [26].

Region Frýdlantsko je sice s Libercem spojen stabilní železniční sítí, ale problémem je stav tratí. Ty totiž už nedovolují zvýšit rychlost dopravy, proto, ačkoli se nejedná mezi Libercem a Frýdlantem o nijak závratnou vzdálenost, je přeprava poměrně zdlouhavá (pro ilustraci: Bílý Potok – Liberec (27km) 38min + cca 5min přestup v Raspenavě, Nové Město p. Smrkem – Liberec (49km) 74min + cca 12min přestup). Místní tratě Raspenava – Bílý Potok a Frýdlant – Jindřichovice p. Smrkem jsou na hranici ztrátovosti. Frýdlantský výběžek je od zbytku kraje geomorfologicky oddělen masivem Jizerských hor. Do Frýdlantského výběžku se dá dojet jen po třech silnicích, v zimě dokonce pouze po dvou, protože se sezónně uzavírá silnice II/290 vedoucí přes Jizerské hory kolem přehrady Souš (kvůli ochraně tohoto zdroje pitné vody). Silnice I/13 Liberec – Frýdlant – Habartice – Polsko je hlavní dopravní tepnou, jež potřebuje být v úseku Dětrichov – Habartice rozšířená (aby dosáhla homologovaných hodnot) a počítá se s obchvatem Frýdlantu. Hustota silnic je v tomto regionu mnohem nižší než v Libereckém kraji i než v ČR. Opět je problémem šířka silnic, stejně jako na Cvikovsku, ale technický stav silnic II. a III. třídy je hodnocen převážně jako vyhovující. Navíc, z žádné obce ve Frýdlantském výběžku nejezdí přímá linka do Prahy. Z oblasti navíc 86% lidí za prací dojíždí, ať už v rámci Frýdlantska, nebo dále [27].

Oblastí centrálního Semilska prochází několik významných železničních tratí, především spojení Liberec – Pardubice. Významný pro spojení s Královéhradeckým krajem je železniční uzel ve Staré Pace. Hlavní dopravní tepnou HSO je silnice I/14 Liberec – Jablonec n. N. – Tanvald – Vrchlabí – Trutnov, která oblast spojuje jak se správními centry, tak s turistickými oblastmi Jizerské hory a Krkonoše. V oblasti je nadprůměrné množství silnic II. třídy (vzhledem k Libereckému kraji a okresu Semily). Opět se tato oblast potýká se stejným problémem jako předchozí – silnice, především II. třídy, jsou příliš úzké, proto se kolem nich zachovává pás volného prostoru, aby mohlo docházet k jejich rozšiřování. Výhodou této oblasti je, že leží na trasách dálkových linek z ostatních částí ČR, tzn., že i z malých obcí se můžete dostat přímým spojením např. do Prahy, Ústí n. Labem, Hradce Králové či do Krkonoš. Opět, přibližně 85% obyvatel za prací dojíždí,

ale jde o dojížděku především do regionálních center (Jilemnice, Semily, Lomnice n. Popelkou, Jičín či Nová Paka) [25].

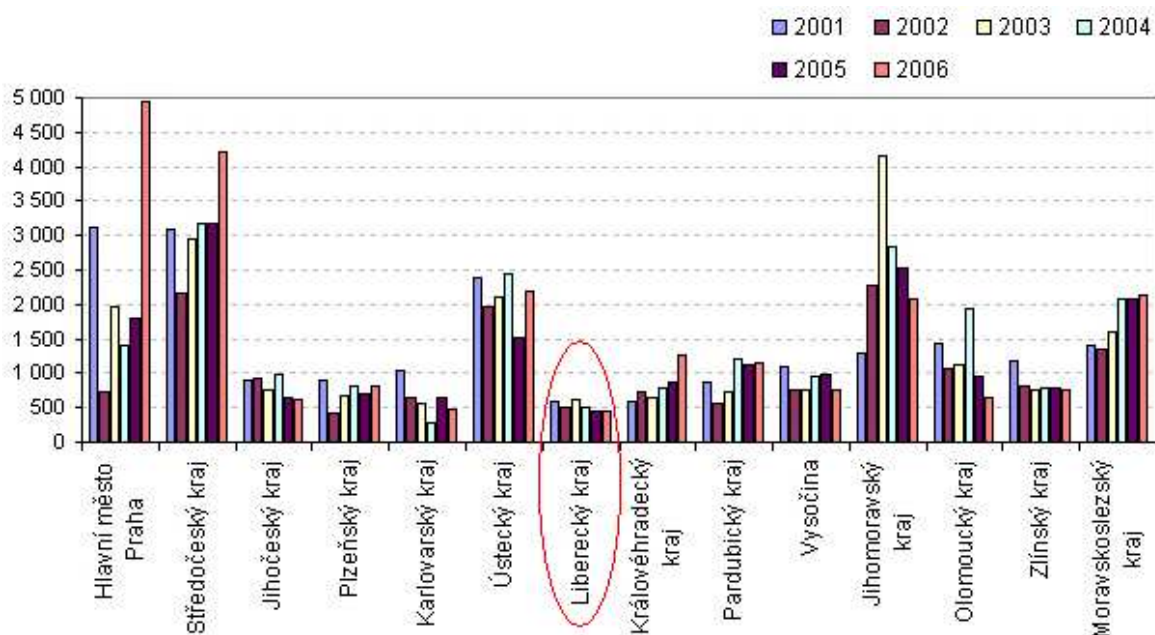
Pro západní Českolipsko je zásadní železniční trať Bakov n. Jizerou – Jedlová, která propojuje tratě Děčín – Rumburk, Praha – Turnov a Benešov n. Ploučnicí – Česká Lípa. Ze silnic je důležitá I/13, spojující Ústí n. Labem a Liberec. Silnice nižších tříd tu jsou ve špatném stavu. Z regionu jezdí linky do Prahy, Děčína, Ústí n. Labem, Liberce či Mladé Boleslavi. Problém je se sníženou dopravní obslužností o víkendech, do některých obcí o víkendu nejezdí žádné spoje (např. Blatce, Luka, Ždírec). Za prací se dojíždí především do Nového Boru (i když tam po krachu Crystalexu dojížděka významněji klesla) a České Lípy, ale u některých obcí je znát, že Praha či Mladá Boleslav jsou na denní dojíždění také dosažitelné. Problémem je špatná dostupnost správního centra Liberce z jižní části oblasti [29].

Na Mimoňsku je situace obdobná. Přes 83% obyvatel regionu za prací dojíždí, nejdůležitější je železniční spojení Česká Lípa – Liberec. Autobusové linky jsou napojeny především na místní centra, do vzdálenějších center přímé spoje nejezdí. V tomto regionu jsou navíc horší podmínky pro občany s omezenou schopností pohybu než v jiných lokalitách kraje, chybí tu bezbariérové zastávky či přístupové cesty.

7.5. Environmentální faktory

Liberecký kraj je po Praze druhý nejmenší kraj ČR a zároveň je nejvíce zalesněný (44,5% rozlohy je pokryto lesy). Na území kraje jsou celkem 4 významné horské celky, a to Lužické hory, Ještědsko-Kozákovský hřbet, Jizerské hory a zasahuje sem západní část Krkonoš. Nejvyšším místem kraje je Kotel (1435m) v Krkonoších. Jizerské hory jsou pramennou oblastí s četnými rašeliništi a mají významnou vodohospodářskou funkci (jde především o zdroje pitné vody – přehrady Josefův Důl a Souš). Vzhledem k tomu, že velká část kraje je pokryta pohořími, je zemědělství převážně doplňkovou činností. Kraj je více průmyslově zaměřen, dlouholetou tradici tu má sklářství a výroba bižuterie. Mezi surovinami dominují kvalitní sklářské a slévárenské písky [39].

Na Obrázku 11 níže můžeme vidět porovnání investic na ochranu životního prostředí mezi kraji ČR. Je vidět, že Liberecký kraj patří k nejméně investujícím krajům do ochrany životního prostředí a tyto investice se navíc mezi lety 2001 a 2006 spíše snižovaly [32].

Obrázek 11: Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle krajů, mil. Kč, zdroj: ČSÚ.

Problémem všech HSO je velké procento zemědělské půdy, která leží ladem a není nijak využívána (viz Tab. 7). Tyto lokality pak chátrají a může dojít k významnému poškození krajiny a ke ztrátě přirozeného prostředí. Možnou příčinou této neutěšené situace, která je obdobná i v jiných oblastech, kde se dá provozovat zemědělství, ale nejsou k němu naprosto optimální podmínky, je špatné nastavení dotací do zemědělství. Dotace, a to jak z EU, tak z ČR, směřují především do oblastí s velkou rentabilitou (tzn. tam, kde jsou přirozené podmínky velmi dobré), což oblastem v méně příznivých oblastech, kde mohou být náklady větší, ještě ztěžuje situaci a nejsou schopny konkurovat. Dnes už ale nastal posun politiky EU spíše směrem k dotacím na rozvoj venkova.

Tabulka 7: Procento nevyužitá zemědělské půdy v HSO, 2001, SLDB, ČSÚ.

HSO	% nevyužitá zemědělské půdy
Centrální Semilsko	25
Cvikovsko	52
Frýdlantsko	24,5
Mimoňsko	22
JZ Českolipsko	30

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů 2001 (ČSÚ), vlastní zpracování.

V centrálním Semilsku je, na rozdíl od jiných částí kraje, zemědělství důležitým faktorem vzhledem k venkovskému charakteru oblasti. Pro hospodářské využití se nejlépe jeví chov hospodářských zvířat, protože většina zemědělských ploch v oblasti jsou tvořena trvalými travnatými porosty. Problémem je celkově malá informovanost místních obyvatel o možnostech ekologického zemědělství. Ze surovin se na Semilsku těží stavební kámen (ložisko Košťálov – Stružice) a zásoby při současném objemu těžby dostačují na přibližně dalších 100 let. Problémem je negativní dopad těžby na životní prostředí (výsypky neupotřeбенých zemin a hornin, prašnost, hluchnost, vibrace, úbytek lesních ploch atd.). V budoucnu by se mělo při těžbě počítat s jednáními kvůli minimalizaci těchto negativních dopadů [25].

Také Cvikovsko se potýká s nízkou informovaností místních obyvatel o environmentálním vzdělávání. V této oblasti ani neexistuje nějaká evidence o tom, které subjekty se tímto zabývají. Pak se dá těžko sledovat efektivita. Ve Svoru v areálu bývalého Severoskla se nachází stará ekologicky zátěžová lokalita, kde došlo ke znečištění podzemní vody [26].

Na Frýdlantsku je problémem znečištění ovzduší. V Hejnicích a Jindřichovicích p. Smrkem jsou překračovány imisní limity a severozápadní část regionu je ovlivněna zplodinami z polské elektrárny Turów. Je zde také 14 oblastí se starou ekologickou zátěží, které jsou v různém stupni rekultivace. Problémem jsou skládky, některé jsou nedostatečně zabezpečené a také dochází k častému nelegálnímu dovozu odpadů z Německa (především do obcí Bulovka, Černousy a i do Frýdlantu). Celá oblast se vyznačuje vysokým podílem lesních pozemků (např. obec Hejnice 88%, Bílý Potok 83%, Oldřichov v Hájích 72%). Mnoho těchto lesních porostů je součástí chráněného území, ať již CHKO Jizerské hory či menšího chráněného území. V oblasti se těží štěrkopísky, stavební kámen a lignit. Negativní dopad na životní prostředí má také těžba nekvalitního hnědého uhlí v Polsku v okolí Bogatynie. Na rozdíl od předchozích dvou HSO, na Frýdlantsku je poměrně solidní základ pro environmentální vzdělávání. Na tomto území funguje poměrně dost organizací, které se danou problematikou zabývají (např. Suchopýr, REPROK, Pestří a zelení, Andělka atd.).

JZ Českolipsko, stejně jako Frýdlantsko, se musí potýkat s dovozem nelegálního odpadu z Německa (především obec Sosnová). Těží se zde stavební kámen a sklářské a slévárenské písky. Především těžba písků je pro region i pro celý kraj velmi důležitá, už

ted' jsou vypracovány a zaváděny plány a opatření na rekultivaci krajiny po těžbě. Tato ložiska jsou dlouhodobě perspektivní. Informovanost o environmentálním vzdělávání je v některých částech HSO v podstatě nulová.

Kvalita ovzduší na Mimoňsku je dobře monitorována a speciální péče je zde věnována lokalitě kolem Stráže pod Ralskem, kde dříve probíhala těžba uranu. V bývalém vojenském prostoru Ralsko byly velké plochy zamořeny ropnými produkty či polychlorovanými uhlovodíky, nacházelo se zde také velké množství vojenské munice. V této oblasti proběhly sanace pro odstranění následků znečištění. V oblasti jsou ložiska sklářských a slévárenských písků, radioaktivních surovin. Těžba uranu ale byla ukončena a není pravděpodobné, že by byla obnovena vzhledem k negativním dopadům na životní prostředí. Pouze odstranění následků těžby, ukončené v roce 1996, bude trvat několik desetiletí (odhad uvádí rok 2030) [28].

7.6. Legislativní faktory

Základním zákonem, který určuje a upravuje fungování krajů, je zákon č. 129/2000 Sb., o krajích. Zákon byl přijat v roce 2000 v souvislosti s reformou veřejné správy a naplňuje princip územních samosprávních celků. Je zaručený Ústavou ČR (ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územně samosprávních celků a zákon č. 1/1993 Sb., o změně ústavního zákona).

Kraj je dle tohoto zákona „územní samosprávním celem, je veřejnoprávní korporací, právnickou osobou, která může mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu“ [Zákon č. 129/2000 Sb.]. Orgány kraje jsou: zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman kraje a krajský úřad.

Kraj disponuje dvěma typy působnosti: samostatnou a přenesenou. Do samostatné působnosti spadají především pravomoci zastupitelstva (např. předkládání návrhů zákonů Poslanecké sněmovně, schvalování programů rozvoje a rozpočtu kraje, vydávání obecně závazných vyhlášek, stanovení rozsahu základní dopravní obslužnosti v kraji, volba a odvolávání hejtmána aj.) a pravomoci rady (např. zabezpečení hospodaření podle schváleného rozpočtu, vydávání nařízení kraje, jmenování a odvolávání vedoucích odborů krajského úřadu aj.). Do samostatné působnosti spadá také udělování pokut krajem. Při výkonu této samostatné působnosti je kraj povinen spolupracovat s obcemi na svém území.

Přenesená působnost je pro státní správu, jejíž výkon byl zákonem svěřen orgánům kraje. Pokud kraj vykonává přenesenou působnost, je správním obvodem. Kraj obvykle dostává na výkon přenesené působnosti příspěvek ze státního rozpočtu, jedná se především o administrativní úkony.

Pro práci s regiony je dalším zásadním předpisem zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Jsou v něm totiž stanoveny podmínky pro „poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje“ [Zákon č. 248/2000 Sb.]. Za tímto účelem je zde vymezena působnost správních úřadů, krajů a obcí a jsou vytvořeny podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti. Podpora regionálního rozvoje by měla být podle zákona č. 248/2000 Sb. zaměřena především na:

- Rozvoj podnikání (zlepšení hospodářské kultury, vytváření nových pracovních míst atp.)
- Rozvoj lidských zdrojů a další opatření v oblasti trhu práce (zvyšování kvalifikace, rekvalifikace, soulad dosaženého vzdělání s potřebami trhu práce atp.)
- Výzkum a vývoj (podpora zavádění nových technologií, inovace, posílení kapacit výzkumu atp.)
- Rozvoj cestovního ruchu
- Zlepšování infrastruktury a dopravní obslužnosti
- Rozvoj kultury a aktivit mládeže, památková péče
- Rozvoj občanské vybavenosti (sportovní zařízení, volnočasové aktivity atp.)
- Rozvoj sociální péče a pomoci
- Zajištění dostupnosti a zlepšování úrovně zdravotnických služeb
- Opatření k ochraně životního prostředí, udržení a zlepšování krajiny
- Pozemkové úpravy

Zásadním dokumentem, podle kterého se poskytování finanční podpory řídí, je strategie rozvoje kraje. Jde o střednědobý plán rozvoje (na 3 – 7 let), který je sestaven na základě statistických údajů z daného regionu. Důležitým orgánem je ministerstvo pro místní rozvoj, které koordinuje činnost všech zapojených správních úřadů při přípravě a uskutečňování strategie regionálního rozvoje, a také spolupráci s Evropskými

společenstvími v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti včetně koordinace programů a tím pomáhá krajům k začlenění do evropských regionálních struktur. Finanční podpora, kterou může region dostat, má tři podoby: dotace (jak obchodním společnostem a právnickým osobám, především pokud vytvoří nová pracovní místa, tak obcím), úvěry se zvýhodněnou úrokovou sazbou a dobou splatnosti nebo návratná finanční výpomoc. Dotace nikdy nekryjí celou požadovanou finanční částku, vždy se na realizaci musí podílet daný subjekt a vše řádně doložit. Liberecký kraj je pro účely finanční podpory z EU zařazen do regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod, kde je spolu s Královéhradeckým a Pardubickým krajem (viz kap. 6.1.) [47].

Posledním zákonem, který může být pro regionální rozvoj určující, je zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví [19]. Jeho znění tady nebude detailněji rozebráno, protože se jedná především o řešení krizových situací.

7.7. Shrnutí PESTEL analýzy

V následující tabulce je uveden zkrácený přehled PESTEL analýzy Libereckého kraje.

Tabulka 8: Shrnutí PESTEL analýzy.

Faktory	Analyzované body	Situace HSO
POLITICKÉ	Dotace z EU, ROP NUTS II Severovýchod	Spíše obecně pro celý kraj, dotace pro region NUTS II Severovýchod jsou důležité spíše pro rozvoj kraje jako celku, nejdůležitější pro HSO budou zřejmě investice do infrastruktury na jejich území
	Politická situace ČR a volby do krajských zastupitelstev 2008	
EKONOMICKÉ	Rozpočet kraje	-----
	Nezaměstnanost	Ve všech HSO vyšší než průměr kraje, přes 17% na Frýdlantsku, nejméně centrální Semilsko 8,3%
	Daňová výtěžnost	Ve všech HSO přibližně stejná, cca 9x nižší než je republikový průměr
	Průměrná mzda	Nízká vzhledem k odvětví, která v HSO převládají, mnohem nižší než průměr kraje (jde o odhad)
SOCIÁLNÍ	Demografie	Velký podíl obyvatel nad 60 let, odliv obyvatel
	Vzdělání	Podíl obyvatel bez maturity mezi 39,6% a 63,4%
	Bydlení	Nízká nebo téměř žádná výstavba nových bytů, stáří bytového fondu mezi 48 a 65 lety
	Zdravotní péče	Mnoho obcí bez zdravotnického zařízení, problémy s dopravní dostupností větších center jsou v této oblasti ještě citlivější než v jiných
	Volnočasové aktivity a cestovní ruch	Potenciál pro Frýdlantsko, JZ Českolipsko, Mimoňsko

TECHNOLOGICKÉ	Míra technické inovace a investice	Poměrně nízká v kraji obecně
	Napojení na vodovod, plyn, kanalizaci	Plyn 12 – 45% bytů, kanalizace 28 – 68% bytů
	Doprava a infrastruktura	Většinou problém s nedostatkem spojů do větších center, silnice často neodpovídají normované šířce, pomalá železnice
ENVIRONMENTÁLNÍ	Nevyužívaná zemědělská půda	Vysoký podíl 22 – 52% ve všech HSO
	Těžba	Negativní vliv na životní prostředí, ale nutná pro ekonomiku, především sklářské píský, štěrky, stavební kámen
	Informovanost, především o ekologickém zemědělství	Obecně velmi nízká, jen na Frýdlantsku je pro toto lepší základ, a to i obecně v oblasti ochrany životního prostředí
	Nelegální odpad, zplodiny	Odpad z Německa problémem na Frýdlantsku a JZ Českolipsku, zplodiny z Polska na Frýdlantsku, Mimoňsko – bývalý vojenský prostor Ralsko
LEGISLATIVNÍ	Zák. č. 129/2000 Sb., o krajích	-----
	Zák. č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje	
	Zák. č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní či jinou pohromou a o změně zák. č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví	

Zdroj: Vlastní zpracování.

8. Aplikace teorie učících se regionů na Liberecký kraj

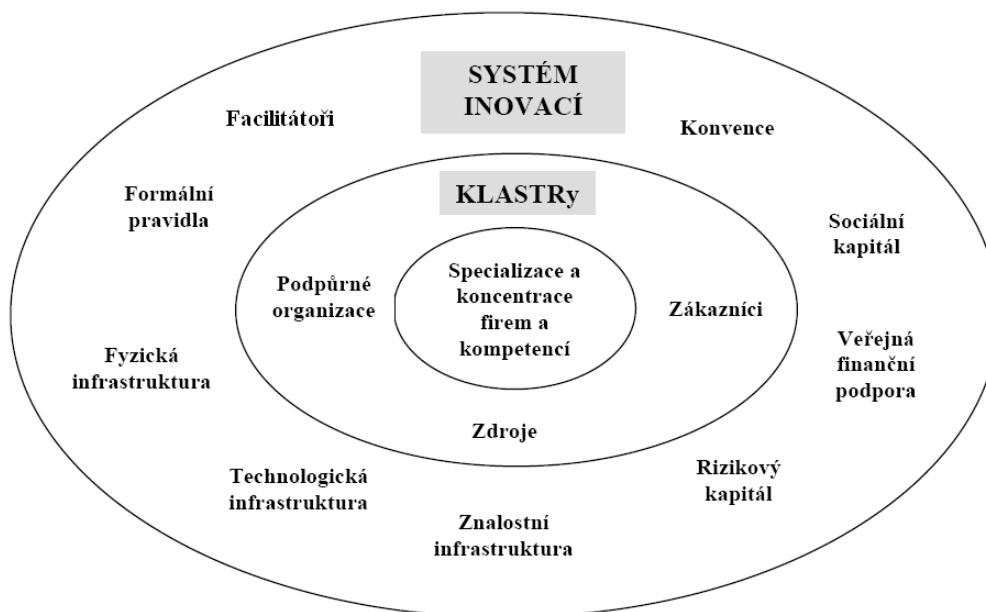
Na základě provedené PESTEL analýzy bude provedena aplikace alternativní teorie regionálního rozvoje, teorii učících se regionů, na Liberecký kraj za účelem snížení disparit. V současné době je strategie regionálního rozvoje Libereckého kraje založená na teorii udržitelného rozvoje (na tomto principu byl sestaven Program rozvoje Libereckého kraje 2007 – 2013), proto je teorie učících se regionů uváděna jako alternativní.

Vzhledem k tomu, co LK nabízí, lze říci, že Liberecký kraj má výborné podmínky pro aplikaci teorie učících se regionů založené na difúzi inovací. V kraji se nachází Technická univerzita, která by měla v této teorii hrát významnou roli. Další výhodou LK pro aplikaci této teorie je jeho relativně malá rozloha. Díky tomu jsou regionální centra relativně blízko sebe i okrajovým částem kraje, a tím je předávání nových znalostí a inovací přece jen usnadněno.

8.1. Klastrový potenciál HSO Libereckého kraje

Na Obr. 12 níže můžeme vidět základní složky regionálního systému inovací. Všechny tyto složky se podílí a ovlivňují šíření inovací v regionu. Pro teorii učících se regionů je šíření inovací důležité, protože poskytuje možnosti rozvoje. Další významnou jednotkou pro tuto

teorii jsou klastry. Jedná se o „soustředění vzájemně provázaných firem ve stejných nebo v příbuzných odvětvích v malé geografické oblasti“ [Isaksen, 2002]. Tyto firmy spolu mohou jak spolupracovat, tak soutěžit, ale podstatné pro klastř je, že velmi usnadňuje šíření inovací. Proto je důležité se na ně soustředit. Je jasné, že celá teorie učících se regionů nemůže fungovat na základě jednoho klastř. Důležité je především propojení klastřů s jiným zaměřením, a to je úkol pro regionální a vzdělávací organizace v kraji.

Obrázek 12: Komponenty úplného regionálního systému inovací, zdroj: Ericsson, A. Regional Innovation Systems – from Theory to Accomplishment, 2000.

V následující Tabulce č. 9 jsou uvedeny oblasti, ve kterých v HSO mohou fungovat klastry. Pro snížení disparit je důležité vědět, na jaké oblasti se zaměřit při jejich propojování.

Tabulka 9: Odvětví s klastrovým potenciálem v HSO.

HSO	Odvětví s klastrovým potenciálem v obcích HSO
Centrální Semilsko	Obchod, stavebnictví, služby, zemědělství, ostatní služby obyvatelstvu, pohostinství
Cvikovsko	Zemědělství, průmysl skla, keramiky a porcelánu, stavebnictví, obchod, pohostinství, služby
Frýdlantsko	Obchod, stavebnictví, zemědělství, služby, pohostinství, ostatní služby obyvatelstvu, výroba kovů a kovodělných výrobků
Mimoňsko	Zemědělství, stavebnictví, obchod, pohostinství, služby
JZ Českolipsko	Obchod, stavebnictví, zemědělství, služby, průmysl skla, keramiky a porcelánu, pohostinství, výroba kovů a hutních výrobků

Zdroj: OKEČ, programy pro rozvoj HSO, vlastní zpracování.

Pro většinu HSO jsou zásadními odvětvími obchod, stavebnictví a zemědělství. Tyto 3 oblasti se totiž nejčastěji vyskytují na prvních třech místech podle počtu podniků v obcích HSO. Je třeba podotknout, že se jedná o odvětvovou klasifikaci ekonomických činností (OKEČ) podle ČSÚ. Do obchodu je tedy zahrnuta i oprava a údržba motorových vozidel a opravy výrobků pro osobní potřebu, převážně pro domácnost. Stavebnictví obsahuje všeobecné stavitelství, speciální stavební práce, instalace v budovách a dokončovací stavební práce. Patří sem také stavební práce na nových stavbách, jejich opravy nebo údržba, provádění nástaveb, výstavba objektů v rámci zařízení stavenišť a také staveb dočasného charakteru. Zemědělství pokrývá činnosti spojené s využíváním rostlinných a živočišných přírodních zdrojů a práce související s pěstováním zemědělských plodin, chovem hospodářských zvířat a těžbou dřeva [20].

Na tyto základní oblasti a jejich podporu se budeme tedy soustředit nejvíce, a na základě toho, že největší potenciál je dnes ve službách, které se také mezi důležitými oblastmi v HSO vyskytují, se budeme zabývat i jimi.

Nejprve obchod. Do tohoto odvětví spadá široká škála výrobků, se kterými se obchoduje. Přesto lze vymyslet mnoho obecnějších opatření, která pomohou tuto oblast v HSO rozvinout. Např.:

- Snadnější přístup k financím – odklon od přímých kapitálových dotací k alternativním formám financování
- Podpora nezávislosti drobných podniků – vytváření sdružení a asociací, obchodních strategií (partnerství soukromých firem)
- Služby na podporu obchodu – hlavně v oblastech přenos technologií, podpora vývozu, identifikace potřeb firem a zlepšení komunikace mezi podniky a institucemi

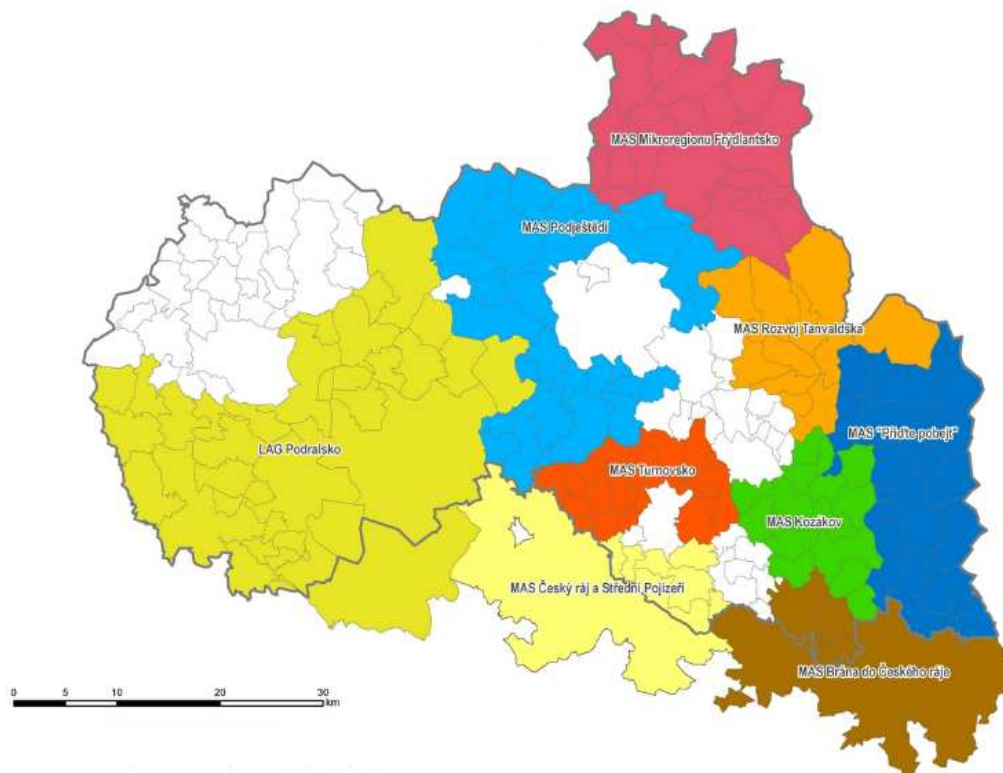
V této oblasti je důležité zjištění potřeb firem z HSO jako výchozí bod. Měl by se provést průzkum, na základě kterého by bylo jasné, co by pro firmy bylo nejprínosnější. Bylo by přínosné, aby se obchodníci z HSO spojovali do místních sdružení či asociací, kde by si mohli v některých oblastech vzájemně vypomoci. Toto by vedlo jednak k posílení jejich celkové pozice na trhu v rámci regionu, jednak i k úspoře nákladů. Tím se podpoří tvorba klastrů a vytvoří se lepší podmínky pro další šíření inovací a informací. Dnes tuto strukturu

asi nejlépe vystihují Okresní hospodářské komory (OHK), ale ty sdružují podniky ze všech možných oborů, takže nabízejí spíše univerzální podporu. Podniky v HSO mají častěji specifické požadavky související s regionem, proto lze říci, že výhodnější by pro ně bylo formovat menší, lokální sdružení firem s podobným zaměřením, které bude více vyhovovat jejich specifickým potřebám.

Stavebnictví je celkem překvapivě v podstatě druhým nejvýznamnějším odvětvím v mnoha HSO. Je to zřejmě způsobeno tím, že na Českolipsku, Frýdlantsku i Semilsku se těží stavební materiál – kámen, štěrkopísky a často i sklářské písky. V roce 2003 bylo na Českolipsku 718 firem, na Frýdlantsku 249 a na Semilsku 245 firem podnikajících v oblasti stavebnictví [16]. Při bližším prozkoumání seznamu členů Svazu podnikatelů ve stavebnictví v ČR (dále jen SPS) bylo zjištěno, že z každé z těchto HSO jsou členy max. 2 stavební firmy, na Frýdlantsku dokonce jen jedna společnost z Raspenavy. SPS má za cíl „hájit zájmy členů a odvětví s cílem zlepšovat podmínky pro podnikání a ekonomické prostředí, rozšiřovat stavební trh, zlepšovat legislativu, zjednodušovat přípravu staveb a zejména poskytovat včasné informace o směrech dalšího vývoje v investování, aby členské firmy mohly včas reagovat ve svých podnikatelských záměrech“ [41]. Přesně tyto informace by mohly pomoci mnoha firmám v HSO v oblasti rozvoje a zvyšování jejich konkurenceschopnosti. Proto lze doporučit, aby se pro firmy, fungující ve stavebnictví, zajistila dostatečná informovanost o této možnosti. Navíc, SPS zřizuje regionální Stavební společnosti SPS, které řeší problémy společné jejím členům v příslušném regionu. Oblastní pracoviště jsou za tímto účelem zřízena ve všech krajských městech a i v některých bývalých okresních městech s významnější aktivitou ve stavebnictví. Právě členství v této organizaci (minimálně na krajské úrovni) by mohlo pomoci ke zjednodušení administrativy, zajištění snadnější dostupnosti finančních prostředků, informací a povolení či certifikátů a ke vzniku klastrů v tomto oboru. V dnešní době v oboru stavebnictví vykazuje velký potenciál do budoucna především stavebnictví v oblasti energetických úspor. Dnes je nutné investovat do ekologicky šetrných technologií a úspory energií (především snižování energetické náročnosti budov). V současné době je spuštěn program státních dotací na zateplení domů a na přechod na energeticky úsporné vytápění, takže pokud by právě společnosti, zabývající se touto oblastí, vytvořily asociace, otevřely by se jim velké možnosti.

Pokud by se místní organizace v HSO v této oblasti spojily v některých oblastech, mohly by z toho těžit např. na výstavách a veletrzích. Pokud společnosti z jedné HSO, všechny fungující ve stavebnictví (ať už v jakékoli podoblasti) zrealizují např. společnou expozici ohledně energeticky úsporných projektů, ušetří v kategorii nákladů, zúčastní se významné marketingově propagační akce, která by je mohla uvést i na celorepublikový trh (např. International Building Fund (IBF) v Brně), a mohou společně představit projekty např. v oblasti energeticky úsporného domu či zajištění nízkoenergetického vytápění. Na základě toho mohou získat mnoho výhod. Právě na takovéto akce by mohly asociace místních podniků získat finanční podporu a bylo by to pro ně mnohem jednodušší, než kdyby např. malá místní firma ze Cvikovska žádala sama o dotaci na propagaci.

Zemědělství je pro rozvoj HSO zásadní vzhledem k tomu, že jejich valnou část většinou tvoří venkovské oblasti. Zemědělství se musí rozvíjet v souladu se společnou zemědělskou politikou EU, kde v posledních letech dochází k posílení dotací na rozvoj venkova na úkor dotací přímo do zemědělství [38]. Tento posun politiky je pro HSO na Liberecku výhodný, protože se většinou jedná o zemědělské oblasti, které nemají úplně optimální přírodní podmínky a dříve bylo tudíž těžší získat dotace přímo do zemědělství (viz kap. 6.5.). Podnikatelé na venkově mohou získat příspěvky na výstavbu a rekonstrukci podnikatelských objektů, nákup strojů, nákup či výstavbu zařízení pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů, na založení podniků. Jednou z možností evropských programů je navíc členství v tzv. Místních akčních skupinách (MAS), kde mohou podnikatelé realizovat své cíle v souladu s rozvojem mikroregionu.

Obrázek 13: Místní akční skupiny v Libereckém kraji, zdroj: KÚ LK, Odbor regionálního rozvoje a evropských projektů, MAS 2/2009.

Na Obr. 13 můžeme vidět aktuální stav MAS v Libereckém kraji. Důležité je, že téměř všechny HSO jsou těmito MAS pokryty, výjimkou je pouze Cvikovsko, kde se žádná MAS nenachází. V současné době, podle výsledků setkání MAS Libereckého kraje v únoru 2009, je největším problémem MAS nedostatek finančních prostředků a boj se složitou administrativou při žádání dotací z EU [36].

Zemědělství by v HSO mělo více vsadit na ekologickou stránku věci. Ukázalo se, že snad kromě Frýdlantska je informovanost o možnostech ekologického zemědělství a dalšího podobného zemědělství žalostně nízká. Ve většině HSO jsou příhodné podmínky především pro chov hospodářských zvířat, proto by se zemědělství mělo zaměřit více tímto směrem. Je nutné vyřešit problém s nevyužitou zemědělskou půdou, proto, pokud by se projekty zaměřily na její využití, bylo by to přínosné pro rozvoj HSO stejně jako pro udržení krajiny, což povede navíc k celkovému zatraktivnění regionu a regionu se stane atraktivnějším pro další potenciální investory. Nevyužitá zemědělská půda by se mohla využít např. pro pěstování plodin na výrobu biomasy či biopaliv.

Díky tomu, že v HSO Frýdlantsku, JZ Českolipsku i Podještědí jsou poměrně dobré podmínky pro cestovní ruch, je důležité i pohostinství a služby. V této oblasti by mělo docházet k celkově lepší propagaci HSO ohledně jejich atraktivity. Každý zná např. Český ráj, ale Lužické hory či oblast Frýdlantského výběžku jsou mnohem méně známé. Zásadním přínosem v této oblasti by bylo, kdyby Liberecký kraj na akcích, kde se bude prezentovat (např. na výstavách, ať už regionálních nebo celorepublikových či mezinárodních), kladl větší důraz na své HSO. Základními kritérii pro finanční podporu projektů z oblasti cestovního ruchu jsou v současné době:

- Počet nově vytvořených pracovních míst
- Počet nových kvalifikovaných míst (požadavek na středoškolské a vyšší vzdělání)
- Objem investic
- Podpora z místních zdrojů (veřejné i soukromé prostředky)
- Vyvolání dalších podnikatelských aktivit, např. stravovacích, průvodcovské a jiné služby
- Soulad se strategickými cíli Libereckého kraje

Základní věcí v této oblasti je zpřístupnění informací ohledně možností podpory projektů. I zde by se místní podniky mohly sdružovat do menších skupin a společně pracovat např. na propagaci a zatraktivnění oblasti podle jejich specifických potřeb. Výhodou těchto regionů je především nižší cenová náročnost, a to v podstatě ve všech oblastech – ubytování, stravování a další služby. Tento faktor by se mohl významně využít především pro nastartování výraznějšího rozvoje. Pro investory by právě kvůli nižším nákladům mohly být tyto oblasti zajímavé, ale musí být více propagovány a musí se zlepšit jejich obecná situace, a to především infrastruktura a atraktivita pracovní síly.

8.1.1. Shrnutí klastrových potenciálů

V oblasti obchodu dnes firmám pomáhají hlavně OHK, které jsou ale spíše obecněji zaměřené. Klastrový potenciál by se lépe využil, kdyby společnosti z HSO formovaly menší asociace s podobným zaměřením, aby lépe vyhovovaly a řešily jejich specifické problémy.

Ve stavebnictví je klastrový potenciál zřejmě nejméně využit. Vzhledem k tomu, že SPS formuje místní regionální Stavební společnosti SPS, je v Libereckém kraji celkově málo členů tohoto svazu, a to nejen v HSO. Např. z libereckých stavebních firem jich je v SPS pouze 10. I zde by tedy měl být podporován vznik těchto regionálních Stavebních společností, které by zlepšily klastrový potenciál HSO v oblasti stavebnictví.

Dobře využity jsou Místní akční skupiny (MAS). Kromě Cvikovska MAS pokrývají všechny HSO. V současnosti se potýkají především s nedostatkem financí a složitostí administrativy. Jejich snaha o získání finanční podpory se více než na zemědělství jako takové soustředí obecněji na rozvoj venkova, což přináší širší potenciál pro další rozvoj. Ekologické a bio produkty (živočišné i rostlinné) jsou v současné době asi největším příslibem do budoucna, spolu s plodinami na výrobu biomasy a biopaliv.

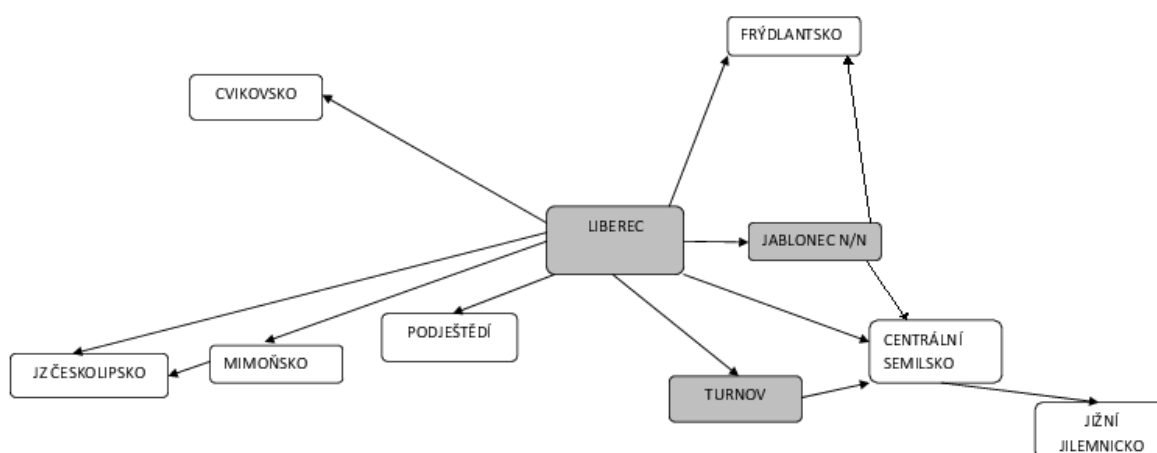
V oblasti cestovního ruchu a pohostinství je největším příslibem propagace HSO společně s krajem. Bylo by přínosné, kdyby kraj ze své strany mohl poskytnout trochu větší prostor pro zviditelnění těchto HSO, velký potenciál je především na Frýdlantsku a JZ Českolipsku. Výhodou HSO jsou obecně nižší náklady pro investory téměř ve všech oblastech, ať jde o pořízení pozemků či nemovitostí nebo o poskytování nejrůznějších služeb. Místní podniky budou téměř jistě levnější než jiné např. z Liberce.

8.2. Propojení klastrů teorií učících se regionů na základě difúze inovací a informací

Jako základní oblasti pro rozvoj HSO jsme tedy definovali obchod, stavebnictví, zemědělství a služby, především v oblasti cestovního ruchu. Nyní je důležité tento klastrový potenciál navzájem ještě více propojit, aby mohlo docházet k lepšímu přenosu informací a inovací.

Důležitou roli tu budou hrát regionální centra a organizace. Jako důležité uzly jsem definovala především krajské město Liberec, pak Jablonec nad Nisou a Turnov. Na další úrovni je pak Česká Lípa (JZ Českolipsko) a Semily (centrální Semilsko) na Obr. 14 níže. Nejvýhodnější geografickou pozici vzhledem k blízkosti regionálních center mají z HSO asi Frýdlantsko a Podještědí, které jsou poměrně přímočaře napojené na Liberec. Naopak, nejhorší výchozí situaci má jižní Jilemnicko, kam difúze inovace a informací musí dojít přes dva uzly. Klíčové organizace jsou Krajský úřad Libereckého kraje, především odbor

regionálního rozvoje a evropských projektů, Technická univerzita v Liberci (TUL), Agentura regionálního rozvoje (ARR), Místní akční skupiny (MAS), svazky obcí (Mikroregion Frýdlantsko, Jizerské hory – turistický region Liberecko, Jablonecko, Frýdlantsko a Tanvaldsko, Lípa 2, Mikroregion Český ráj, Mikroregion Kozákov) a Centrum vzdělanosti Libereckého kraje (CVLK).

Obrázek 14: Regionální centra a propojení s HSO, vlastní zpracování.

Teorie učících se regionů a difúze informací a inovací vychází ze silného regionálního centra, z Liberce. Důležitý je kontinuální přísun možností vzdělávání a informační kanály pro obyvatele HSO. Toto poskytuje především CVLK, které spolupracuje s 28 středními školami, z nichž 10 je v HSO či v centrech pro HSO důležitých (jako Česká Lípa či Turnov) [5]. Tyto střední školy jsou zapojené v programu celoživotního vzdělávání dospělých. Tento program přináší vzdělávací kurzy především v oblasti jazyků, ale nabízí i kvalifikační kurzy (např. v oboru stavební a zemědělská výroba, sklářství či gastronomie, které jsou pro HSO atraktivní). Lze říci, že CVLK tvoří velmi dobrý prvek teorie učících se regionů. Dalšího zlepšení může být dosaženo zapojením dalších škol do programu (např. z regionu Podještědí není v programu žádná škola, ale o tom více dále) a také užší spoluprací s TUL, např. návaznost některých kurzů CVLK na některé programy Univerzity třetího věku. Nízký podíl obyvatel s vyšším vzděláním je jednou ze základních překážek rozvoje HSO a tento program tam pomáhá vzdělání zpřístupnit. Dalším podpůrným krokem mohou být např. dotace na vzdělávání zaměstnanců pro místní podnikatele.

Propojení klastrových oblastí obchodu, zemědělství, stavebnictví a služeb (hlavně pro cestovní ruch) je možné především v rámci projektů v HSO. Velkým přínosem pro rozvoj

HSO jako celku by mohlo být podmíněné zadávání zakázek místním firmám, pokud k tomu budou mít kapacity. Pokud by měl např. investor jako podmínku dotace na stavební projekt v HSO zadání provedení některých prací místním firmám, vedlo by to k silnějšímu propojení místních firem a k přílivu finančních prostředků. Místní společnosti by se pak mohly více rozvíjet a investovat např. do inovací. I toto by mohlo být ošetřeno v rámci podmínek poskytnutí dotace. Řetězec propojení by tedy vypadal asi takto: společnost dostane dotaci, pokud zadá např. 40% prováděných prací místním firmám, které ale budou moci prostředky získané díky těmto zakázkám použít jen na vlastní rozvoj, který v závěru přispěje k rozvoji celého regionu. Mohou tak vzniknout i nová pracovní místa, tolik potřebná v HSO. Pokud se budou místní firmy rozvíjet, bude tu potřeba pracovní síla s vyšším vzděláním, což bude motivovat obyvatelstvo k dalšímu vzdělávání a celkově bude stoupat atraktivita regionu.

Pro to, aby ale vůbec někdo měl zájem investovat v HSO, je zásadní zlepšit jejich obecnou situaci, především dopravní dostupnost, bytovou výstavbu a napojení na inženýrské sítě a problém s nevyužitou zemědělskou půdou. Pro zlepšení dopravní infrastruktury je důležitý ROP NUTS II Severovýchod, přes který do Libereckého kraje plynou dotace z EU. Zažádat o dotaci z tohoto programu můžou obce, svazky obcí, podnikatelé, neziskové organizace, i kraj jako celek. Řešením zlepšení dopravní obslužnosti může být např. nasazení menších linkových vozidel, která budou jezdit častěji, ale jejich provoz nebude o tolik dražší než provoz velkých autobusů, které by nejezdily tak často.

Bytový fond je v HSO zastaralý. V současné době je jedinečná možnost zažádat stát o dotaci na zateplení domů a na jejich přechod na ekologické vytápění. Dnes jsou nízkoenergetické byty a domy velmi atraktivní, takže pokud by se investice do bytového fondu v HSO vydaly tímto směrem, jejich atraktivita by stoupla. Navíc by na jejich straně byla opět nižší cena těchto nemovitostí než ve velkých městech. Musí se ale zlepšit napojení HSO na inženýrské sítě, především na kanalizaci a plyn. Zvýšení počtu obyvatel v HSO by přilákalo další firmy, s nimi nové pracovní příležitosti a potřebu vzdělávání místních obyvatel.

Co se týče cestovního ruchu a jeho rozvoje, je důležité, aby byly HSO s tímto potenciálem mnohem více propagovány. Jejich potenciál většinou není plně využit. Částečně by se měl o tuto propagaci zasadit kraj. Pokud se totiž prezentuje jako celek, může si vybrat, které

oblasti bude propagovat více a které méně. Při akcích jako jsou výstavy, veletrhy, prezentace, ale i šíření letákových materiálů a brožur, je možné dát propagaci HSO s turistickým potenciálem větší prostor.

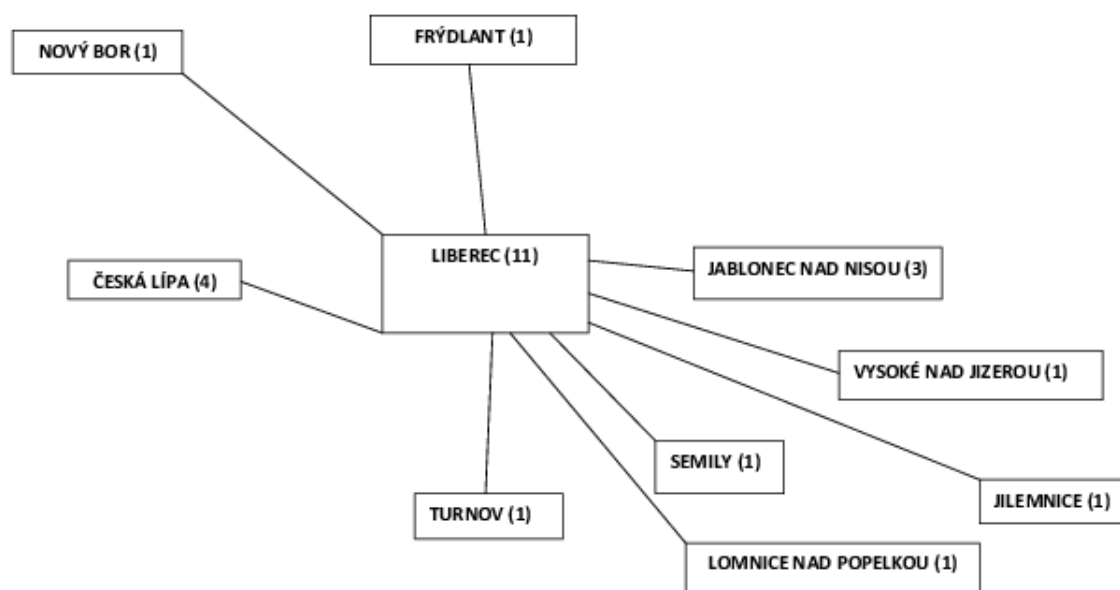
Důležité místo v Libereckém kraji v rámci rozvoje Libereckého kraje zaujímá TUL. Vzhledem ke svému zaměření (především na technické obory) univerzita vychovává odborníky, kteří mají vysokou cenu na trhu práce. Pro rozvoj regionu celého Libereckého kraje je univerzita jistě zásadní, ale pokud ji ve významu pro HSO porovnáme s programem CVLK, zjistíme, že CVLK je pro rozvoj HSO důležitější. Tento program totiž nabízí kvalifikační kurzy, které jsou pro obyvatele HSO dosažitelné a lépe využitelné než programy spojené s TUL. Univerzita se totiž ve spolupráci s firmami orientuje především na oblast průmyslu a velkých podniků (pro přehlednost Tab. 10).

Tabulka 10: Hlavní partneři vybraných fakult TUL 2007.

Fakulta	Hlavní partneři
Strojní	Škoda Auto, BRANO, Cadence Innovations, Narex, Technická diagnostika, Eifeler, Clutex
Hospodářská	Česká pojišťovna, Nadace Preciosa, Severochema Liberec, Česká spořitelna
Textilní	Frame Textile Group, ALCOY, Elmarco, VEBA
Mechatroniky a mezioborových studií	Cadence Innovations, C.I.E.B., ENERGO, RWE Transgas, Ligranit, Dřevoplast, Sigma, Sklopan

Zdroj: Výroční zpráva o činnosti TUL za rok 2007.

Spolupráce s těmito velkými podniky je důležitá pro celý kraj, ale v rámci snižování regionálních rozdílů velký přímý efekt nemá. Největší přínos TUL v rámci potírání regionálních disparit vidím v užší spolupráci s CVLK, protože velká část obyvatel HSO jsou starší lidé a TUL nabízí programy Univerzity třetího věku. Nejdůležitější je ale vzdělání starším lidem nejprve přiblížit a zpřístupnit, a to buď přes CVLK, nebo další propagací. Díky tomu, že střední školy, se kterými CVLK spolupracuje, jsou v mnoha případech z HSO dopravně dostupnější než Liberec, je v jejich nabídce velký potenciál. Pokud si k tomuto ještě uvědomíme fakt, že povědomí obyvatel HSO např. o možnostech ekologického zemědělství, pěstování plodin na biomasu či biopaliva je velmi nízké, je zásadní, aby se k nim inovace a informace v těchto oborech dostávaly blíž.

Obrázek 15: Geografické rozložení středních škol zapojených do programu CVLK, 2009, zdroj: vlastní zpracování.

Na Obr. 15 můžeme vidět, v jakých městech jsou střední školy (SŠ), zapojené do CVLK a kolik jich tam je. Jako centrum vzdělávání tu samozřejmě působí Liberec s 11 SŠ zapojenými do programu, 4 SŠ najdeme v České Lípě a 3 v Jablonci n. Nisou. V dalších městech už je vždy jen 1 škola zapojená do tohoto projektu. Pokud se podíváme na geografické rozložení, zjistíme, že nejlépe pokryté jsou HSO centrální Semilsko a jižní Jilemnicko. Naopak, žádná střední škola z Podještědí a Cvikovska v programu není. Celé JZ Českolipsko a vlastně i Mimoňsko v tomto ohledu musí spoléhat na Českou Lípě. Z Obr. 5 jasně vyplývá, že CVLK potřebuje svůj program rozšířit především do HSO západně od Liberce (Cvikov, Českolipsko, Mimoňsko, Podještědí), kde je možnost vzdělávání pro dospělé dostupná v podstatě pouze v České Lípě. Ačkoli jsou co do počtu zapojených škol východní a západní HSO na tom velmi podobně, je nutno podotknout, že rozložení do více měst na východě kraje je pro obyvatele dostupnější než koncentrace v České Lípě. Tímto směrem by se měl vývoj CVLK ubírat – jde o zpřístupnění vzdělání a informací co největšímu počtu místních lidí. V těchto školách by se navíc mohly kromě kurzů pořádat i některá školení či jiné vzdělávací akce, např. pro místní podnikatele. Informace o změnách v administrativě či o dotačních programech v důležitých oborech činnosti pro HSO by se v dostupných centrech mohly ujmout.

9. Závěr

Tato závěrečná práce poskytuje základní informace o regionálním rozvoji. Jsou zde představeny teorie regionálního rozvoje a jejich vývoj se zaměřením na teorii učících se regionů a difúzi inovací a informací. Jsou zde představeny základní rysy regionálních disparit, jejichž zmírněním se práce zabývá – se zaměřením na Liberecký kraj. Byla popsána regionální politika a její nástroje se zaměřením na krajskou úroveň. Stručně je představena regionální politika Libereckého kraje a vzhledem k disparitám je uveden program podpory hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje. Další poznatky o disparitách a hospodářsky slabých oblastech uvádí PESTEL analýza. Teorie učících se regionů pak staví na poznatcích z předcházejících kapitol a je aplikována na Liberecký kraj za účelem pomoci snížení disparit.

Nyní budou shrnuty poznatky, shromážděné v této práci a budou znovu přezkoumány hypotézy z úvodu diplomové práce.

Jako obecné příčiny regionálních disparit byly identifikovány především geografické faktory, pokles výroby ve sklářském, textilním a bižuterním průmyslu, nerovnoměrná infrastruktura, různá kvalita lidských zdrojů, nízká mobilita pracovních sil stav životního prostředí či nedostatečná intenzita bytové výstavby.

V Libereckém kraji je v současnosti 7 hospodářsky slabých oblastí. Jsou to: Frýdlantsko, JZ Českolipsko, jižní Jilemnicko, Mimoňsko, Podještědí, centrální Semilsko a Cvikovsko. Pomocí PESTEL analýzy byly identifikovány především tyto problémy, které jsou společné všem uvedeným oblastem: vysoká nezaměstnanost, vysoký podíl obyvatelstva nad 60 let věku, nízká vzdělanost obyvatel (podíl obyvatelstva bez maturity se pohyboval mezi 39% a 63%), zastaralý bytový fond a nízká výstavba nových bytů, s bydlením také souvisí malé procento bytů napojených na plyn a kanalizaci, nedostatečná dopravní obslužnost, velký podíl nevyužívané zemědělské půdy a nízká informovanost (např. o možnostech ekologického zemědělství) (souhrnně v kap. 7.7.). Obecnými věcmi vztahujícími se na celý LK, které byly zjištěny, jsou ty, že velká část dotací z EU jde do kraje přes regionální operační program NUTS II Severovýchod (zaměřen spíše na celkový rozvoj kraje) (viz kap. 7.1.). Dále také fakt, že v celém Libereckém kraji je poměrně nízká míra inovací a výše technologických investic (viz kap. 7.4.).

Pokud porovnáme obecné příčiny regionálních disparit z kap. 5.2. a výsledky PESTEL analýzy (kap. 7), která se konkrétněji zabývala HSO Libereckého kraje, zjistíme, že si navzájem odpovídají.

Nyní se vrátíme k hypotézám stanoveným v úvodu práce a budou potvrzeny či vyvráceny na základě zjištěných skutečností.

Hypotéza 1: *V Libereckém kraji tvoří hospodářsky slabé oblasti méně než polovinu celkové rozlohy kraje a žije v nich méně než 30% z celkového počtu obyvatel kraje.*

Ke zjištění pravdivosti této hypotézy můžeme použít hned dvě dostupná šetření: jedno z ČSÚ a druhé provedené Krajským úřadem LK. Z šetření ČSÚ vyplývá, že hospodářsky slabší oblasti tvoří přes 52% rozlohy Libereckého kraje a na jejich území žije přes 25% obyvatel kraje. V šetření z krajského úřadu je uvedeno, že hospodářsky slabé oblasti tvoří přes 60% rozlohy kraje a žije v nich 29% obyvatelstva kraje. Je nutné poznamenat, že statistiky ČSÚ se vztahují na roky 2001 – 2005 a krajské šetření bylo provedeno v roce 2006 s ohledem na plánování rozvoje pro období 2007 – 2013. Výsledky obou analýz se shodují a díky nim můžeme hypotézu 1 potvrdit jako částečně pravdivou. Hospodářsky slabé oblasti tvoří přes 50% rozlohy Libereckého kraje, ale nežije v nich více než 30% obyvatelstva Libereckého kraje.

Hypotéza 2: *Vzdělanost obyvatelstva hospodářsky slabých oblastí je nízká a představuje překážku v rozvoji.*

Tato hypotéza by se dala označit jako pravdivá. V kap. 7.3. je uveden podíl obyvatelstva bez maturity, který se v HSO Libereckého kraje pohybuje mezi 39,6% a 63,4%. Díky nízké kvalifikaci pracovní síly je pro místní obyvatele těžké najít práci i projít případnou nutnou rekvalifikací. Toto je zcela jistě překážkou rozvoje HSO, protože vzdělaná pracovní síla představuje pro každou oblast významný rozvojový potenciál. Dalším projevem nízké úrovně vzdělanosti je i malý počet soukromých ekonomických subjektů v HSO, protože začít podnikat vyžaduje dnes mnoho znalostí.

Hypotéza 3: *Rozvoj cestovního ruchu je největším potenciálem pro více než polovinu hospodářsky slabých oblastí v Libereckém kraji.*

V Libereckém kraji je momentálně sedm HSO a jako oblasti, kde turistický ruch představuje významný rozvojový potenciál, bylo identifikováno Frýdlantsko (díky Jizerským horám a lázním Libverda), JZ Českolipsko (Máchův kraj) a Mimoňsko (bývalý vojenský prostor Ralsko) (viz kap. 7.3.). Tím se automaticky nemyslí, že ve zbylých čtyřech oblastech se s cestovním ruchem nebude jako s rozvojovým prvkem vůbec počítat, ale tyto zbylé oblasti jsou přece jen už více vzdáleny od větších turisticky atraktivních lokalit. Místní zajímavosti jsou všude, ale v těchto čtyřech oblastech nebude cestovní ruch tím „významným“ prvkem, jak bylo formulováno v hypotéze, ale spíše prvkem podpůrným. Proto je hypotéza 3 zamítnuta jako nepravdivá.

Hypotéza 4: *V teorii učících se regionů v Libereckém kraji bude hrát zásadní roli Technická univerzita v Liberci.*

Již v kap. 8.2. během aplikace teorie učících se regionů bylo uvedeno, že Technická univerzita v této teorii nebude hrát zásadní roli. Je to dáno tím, že do HSO je nutné rozšířit nejprve nižší úroveň znalostí (můžeme zde vzpomenout vysoký podíl obyvatel bez maturity) a také nejrůznější rekvalifikační kurzy. Pro šíření těchto znalostí má mnohem lepší předpoklady Centrum vzdělanosti LK než Technická univerzita v Liberci. Úloha TUL by tu měla být spíše podpůrná, s návazností na kurzy, které nabízí CVLK. Tudíž hypotéza 4 je také zamítnuta.

Při aplikaci teorie učících se regionů bylo využito teorie klastrů, tj. malých uskupení firem z jedné geografické oblasti, které fungují ve stejném odvětví. Byly identifikovány hlavní oblasti s klastrovým potenciálem v HSO – obchod, stavebnictví, zemědělství a cestovní ruch a pohostinství (dle činností OKEČ a podle Programů rozvoje jednotlivých HSO) a v nich prozkoumány uskupení, která by mohla fungovat jako klastry. Obecně platí, že klastrový potenciál v HSO v těchto oblastech existuje, a někde je využíván lépe a jinde méně. Dobré využití klastru ukazují MAS pro rozvoj venkova, který je pro HSO zásadní. Naopak, nízké využití klastrového potenciálu bylo objeveno ve stavebnictví.

Tyto klastry mohou být propojeny především před vzdělávací strukturu a difúzi inovací a informací. Zásadní roli v teorii hraje Centrum vzdělávání Libereckého kraje, které,

vzhledem k tomu, že sdružuje 28 středních škol v celém kraji, má výborné možnosti k šíření znalostí a informací, které jsou potřebné pro rozvoj HSO. Protože nabízí i rekvalifikační kurzy, může zvyšovat vzdělanost obyvatel HSO a předávat jim další informace – např. se zaměřením na informace o ekologickém zemědělství, které v HSO chybí. Zlepšení by bylo možné dosáhnout zapojením dalších SŠ, a to tak, aby jejich síť pokryla ještě lépe území HSO. Především západní oblast LK se v tomto ohledu spoléhá pouze na Českou Lípu (viz Obr. 15). Zapojení dalších center, jako např. Kamenický Šenov a Mimoň v západní části kraje a v Tanvaldě či Železném Brodě na východě kraje, by se vzdělání a informace rozšířily do dalších HSO.

Je vidět, že právě síť SŠ Centra vzdělávání Libereckého kraje tvoří páteř teorie učících se regionů v Libereckém kraji. Pro další rozvoj by mohla tato síť zajišťovat i školení v oblastech, která jsou důležitá pro rozvoj HSO.

Tímto by se síť rozrůstala, a to jak geograficky zapojením dalších škol, tak programově nabídkou témat ke vzdělávání a školení. Spirála by se tak prohlubovala a rozšiřovala.

Seznam použité literatury

- [1] *Analýza stavu dopravy na území Libereckého kraje*. [online]. [cit. 3/2009]. Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/public/doprava/analyzaLK09/11.html>>
- [2] ASHEIM, B. T.: *Learning Regions as Development Coalitions: Partnerships as Governance in European Welfare States*. Second European Urban and Regional Studies Conference. University of Durham, 1998.
- [3] BLAŽEK, J. a UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5.
- [4] *Bytová výstavba v Libereckém kraji patří k nejnižším v zemi*. [online]. [cit. 16.04.2009]. Dostupné z: <<http://www.acss.cz/cz/novinari/acss-v-mediich/bytova-vystavba-v-libereckem-kraji-patri-k-nejni-im-v-zemi/>>
- [5] *Centrum vzdělanosti Libereckého kraje: Síť místních center*. [online]. [cit. 2009]. Dostupné z: <<http://www.cvlk.cz/redakce/index.php?slozka=18&xuser=&lanG=cs>>
- [6] ČERBA, O. *Databázové systémy GIS* [online]. [cit. 8. 2. 2009]. Dostupné z: <<http://gis.zcu.cz/studium/dbg2/Materialy/html/ch05.html>>
- [7] ČSÚ: *Inovace v ČR v roce 2005*, [online]. [cit. 30. 3. 2009]. Praha: ČSÚ, 2006. Dostupné z: <<http://www.czso.cz>>
- [8] ERGO – *Analýzy a trendy výzkumu, technologií a inovací*. Č. 4. Praha: Technologické centrum AV ČR. 2008. ISSN 1802-2170.
- [9] *Hejtmanem Libereckého kraje je Stanislav Eichler z ČSSD*. [online]. [cit. 01.12.2008]. Dostupné z: <http://www.asociacekrajy.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450022&id=152160>
- [10] ISAKSEN, A., HAUGE, E. *Regional Clusters in Europe. Observatory of European SMEs Report 2002*, č. 3, Luxembourg: European Communities, 2002.
- [11] JÁČOVÁ, H. *Posouzení vhodnosti zvolených ukazatelů pro vymezení hospodářsky slabých oblastí v Libereckém kraji*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007.
- [12] *Koalice v Libereckém kraji ztroskotala, ČSSD spoléhá na podporu komunistů*. [online]. [cit. 03.11.2008]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/koalice-v-libereckem-kraji-ztroskotala-cssd-spoleha-na-podporu-komunistu-1r3-/domaci.asp?c=A081103_195555_domaci_abr>
- [13] KOLEKTIV AUTORŮ: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-80-5.

- [14] KULHÁNEK, L. *Rozvoj regionu v teorii účtích se regionů* [online]. [cit. 8. 2. 2009]. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2007. Dostupné z: <<http://www.cers.tuke.sk/cers2007/PDF/Kulhanek.pdf>>
- [15] *Liberec využívá přeshraniční spolupráce*. [online]. [cit. 25.02.2008]. Dostupné z: <<http://www.petrskokan.cz/index.php?page=&akt=4445&strana=11&REDIRECTED=true&c=33140616f1f73a54b84e9c366cd0cedb>>
- [16] LUNGOVÁ, M., SOJKOVÁ, L. *Informační výzkum na makroekonomické úrovni*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2005.
- [17] *Lužické hory a Ještědský hřbet*. [online]. [cit. 2009]. Dostupné z: <<http://www.liberecky-kraj.cz/dr-cs/turisticke-regiony/luzicke-hory-a-jestedsky-hrbet/luzicke-hory-a-jestedsky-hrbet.html>>
- [18] *Máchův kraj*. [online]. [cit. 2009]. Dostupné z: <<http://www.liberecky-kraj.cz/dr-cs/turisticke-regiony/machuv-kraj/machuv-kraj.html>>
- [19] *Ministerstvo pro místní rozvoj: Oblast regionální politiky: Seznam právních předpisů MMR v gesci MMR*. [online]. [cit. 31.12.2008]. Dostupné z: <<http://old.mmr.cz/pravni-predpisy-mmr-oblast-regionalni-politiky>>
- [20] *Odvětvová klasifikace ekonomických činností (OKEČ)*. [online]. [cit. 23.12.2008]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/odvetvova_klasifikace_ekonomickyh_cinnosti_\(okec\)](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/odvetvova_klasifikace_ekonomickyh_cinnosti_(okec))>
- [21] OECD: *Cities and Regions in the New Learning Economy*. Paris: OECD, 2001.
- [22] *PEST/PESTLE Analysis Tool and Template*. [online]. [cit. 21.01.2009]. Dostupné z: <<http://www.rapidbi.com/created/the-PESTLE-analysis-tool.html>>
- [23] PONIKELSKÝ, P. *Regionální politika*. [online]. [cit. 11/2007]. Dostupné z: <<http://www.vsrr.cz/reg/kestazeni/uvod7.pdf>>
- [24] *Porodnost v Libereckém kraji od počátku 90. let 20. stol. do současnosti, ČSÚ Liberec*. [online]. [cit. 2009]. Dostupné z: <<http://www.liberec.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/tab/00003A57C1>>
- [25] *Program rozvoje hospodářsky slabé oblasti centrální Semilsko – analytická část*. [online]. [cit. 22.01.2002]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/semily_analyza_26a862b63d.pdf>
- [26] *Program rozvoje hospodářsky slabé oblasti Cvikovsko – analytická část*. [online]. [cit. 22.01.2002]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/cvikov_analyza_aea10c71aa.pdf>

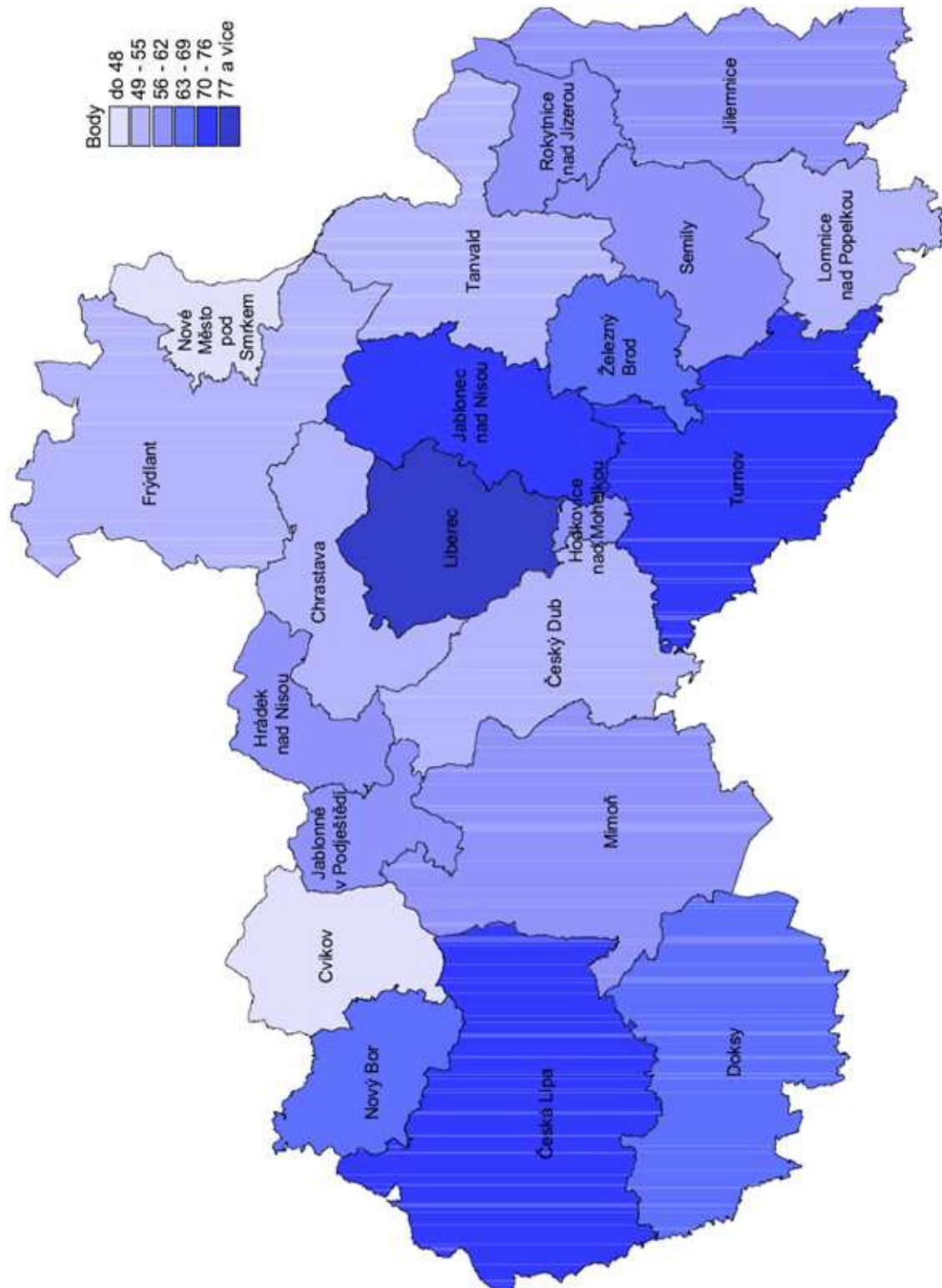
- [27] *Program rozvoje hospodářsky slabé oblasti Frýdlantsko – analytická část. [online]. [cit. 22.01.2002].* Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/frydlant_analyza_3e946ab2c0.pdf>
- [28] *Program rozvoje hospodářsky slabé oblasti Podralsko – analytická část. [online]. [cit. 22.01.2002].* Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/analyticka_cast_hso_podralsko_d5c3c2c143.pdf>
- [29] *Program rozvoje hospodářsky slabé oblasti západní Českolipsko – analytická část. [online]. [cit. 22.01.2002].* Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/ceskolipsko_analyza_afeab422b0.pdf>
- [30] *Průzkum GE Money Bank: Finanční krize ovlivnila postoj ke spoření téměř 40% Čechů. [online]. [cit. 03.03.2009].* Dostupné z: <<http://www.zlatakoruna.info/clanky/15-1-ucty/18144-pruzkum-ge-money-bank-financni-krize-ovlivnila-postoj-ke-sporeni-temer-40-cechu>>
- [31] *Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji správních obvodů pověřených obecních úřadů v Libereckém kraji v letech 2000 – 2005.* Liberec: Český statistický úřad, 2007. Kód publikace 13-5150-07.
- [32] *RIS: Investice do životního prostředí. [online]. [cit. 2008].* Dostupné z: <<http://www.risy.cz/index.php?pid=202&sid=1496&mid=1121>>
- [33] *ROP NUTS II Severovýchod. [online]. [cit. 2006].* Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/64ffb8d7-0810-441d-83c2-fd13710eedb3/ROP-NUTS-II-Severovychod>>
- [34] *Rozmístění dokončené bytové výstavby, ČSÚ Liberec. [online]. [cit. 01.01.2007].* Dostupné z: <[http://www.liberec.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/t/840033372A/\\$File/5182150905.pdf](http://www.liberec.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/t/840033372A/$File/5182150905.pdf)>
- [35] *Rozpočet Libereckého kraje 2009. [online]. [cit. 11/2008].* Dostupné z: <www.kraj-lbc.cz/public/ekon/rozpocet_2009_79b8bd0fed.xls>
- [36] *Setkání MAS dne 3. 2. 2009. [online]. [cit. 2/2009].* Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=4261>>
- [37] *SPD ČR: Nezaměstnanost v krajích. [online]. [cit. 08.04.2009].* Dostupné z: <<http://www.spcr.cz/statistika/indexn.htm>>
- [38] *Společná zemědělská politika. [online]. [cit. 2009].* Dostupné z: <<http://www.hkcr.cz/hk-cr-top-02-sede/podpora-podnikani-v-cr/dotacni-poradenstvi/ostatni-programy/spolecna-zemedelska-politika/default.aspx>>

- [39] *Stav životního prostředí v jednotlivých krajích ČR – Liberecký kraj 2007. [online]. [cit. 2008].* Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/ozivpr/stav_Zp_liberecky_kraj_2007web_3b6d203ea2.pdf>
- [40] *Strategie regionálního rozvoje ČR na období let 2007-2013.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006.
- [41] *Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR. [online]. [cit. 2009].* Dostupné z: <http://www.sps.cz/udaje_sps/_udaje.asp>
- [42] VITURKA, M. *Disparity v regionálním rozvoji.* Brno: Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, 2008. ISSN 1801-4496.
- [43] VITURKA, M. *Inovační profily regionů – Working Paper [online]. [cit. 30. 3. 2009].* Brno: Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, 2007. ISSN 1801-4496. Dostupné z: <<http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2007-11.pdf>>
- [44] WOKOUN, R., MATES, P. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy.* Praha: LINDE Praha, a.s., 2006. ISBN 80-7201-547-8.
- [45] *Working papers – Regionální disparity. Č. 1.* Ostrava: Vysoká škola báňská – Ekonomická fakulta. 2007. ISSN: 1802-9450.
- [46] *Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích,* 2000.
- [47] *Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje,* 2000.
- [48] *Žebříček nemocnic dle spokojenosti pacientů ČR 2008. [online]. [cit. 3/2009].* Dostupné z: <<http://www.hc-institute.org/v2/article.php?id=29&lng=1>>

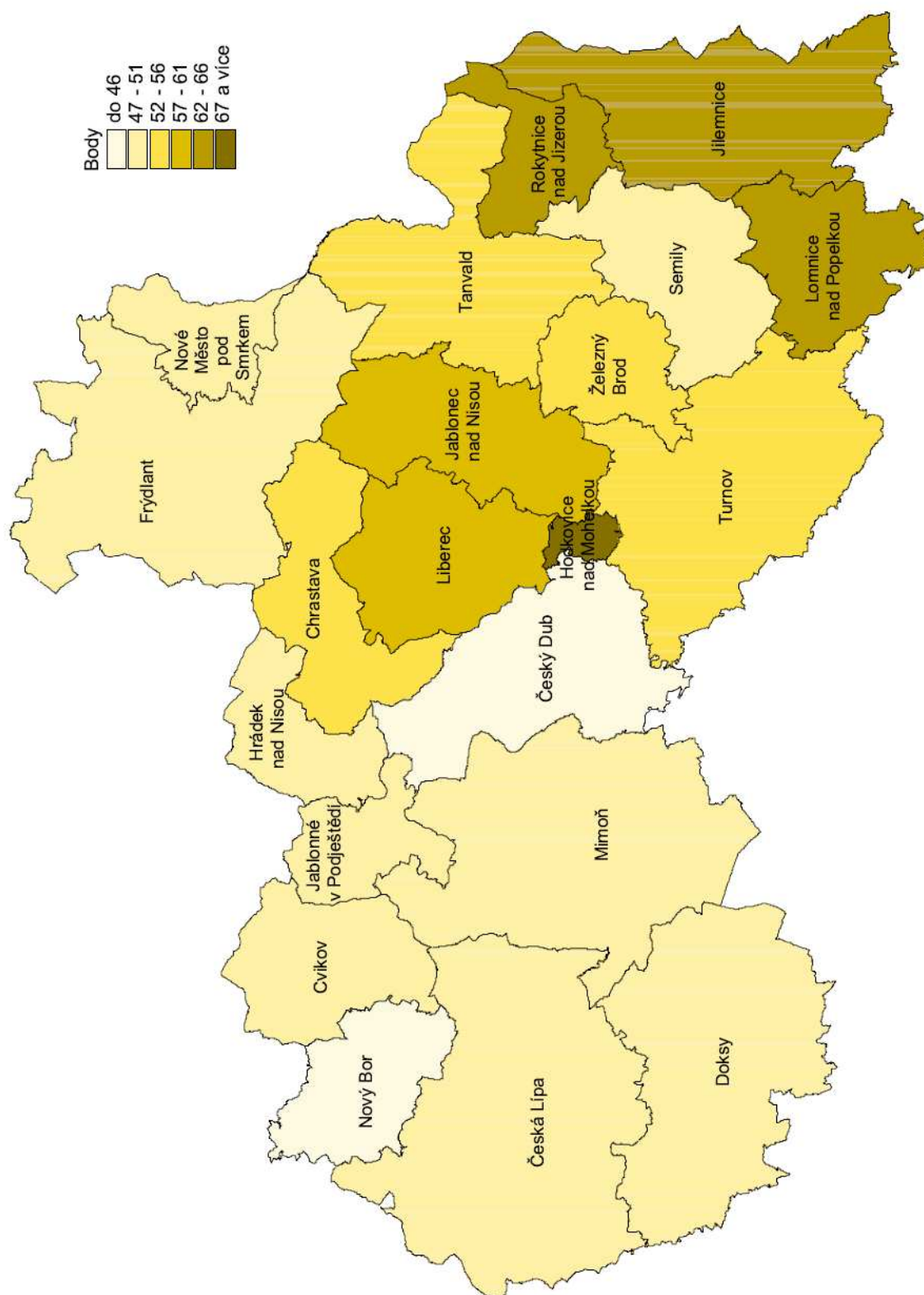
Seznam příloh

Příloha A: Souhrnné hodnocení správních obvodů pověřených obecních úřadů, ekonomická a sociální oblast, 2 listy.	80
Příloha B: Rozpočet Libereckého kraje 2009, 12 listů.	82
Příloha C: Mapa - hospodářsky slabé oblasti Libereckého kraje pro období 2007 - 2013, 1 list.	93
Příloha D: Technologické faktory v Libereckém kraji, 1 list.	94

Příloha A: Souhrnné hodnocení správních obvodů pověřených obecních úřadů, ekonomická oblast a sociální oblast.

Zdroj: ČSÚ: Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji správních obvodů pověřených obecních úřadů v Libereckém kraji v letech 2000 – 2005.

Příloha B: Rozpočet Libereckého kraje 2009.

ROZPOČET LIBERECKÉHO KRAJE 2009

Závazné ukazatele rozpočtu kraje 2009

Bilance příjmů a výdajů 2009

Příjmy a finanční zdroje kraje 2009

tis.Kč

u k a z a t e l		NR 2009
Vlastní příjmy kraje celkem		2 411 120,00
z toho	běžné (neinvestiční) příjmy	2 411 120,00
	kapitálové (investiční) příjmy	0,00
Dotace a příspěvky celkem		93 160,00
z toho	běžné (neinvestiční) dotace	93 160,00
	kapitálové (investiční) dotace	0,00
Financování		0,00
z toho	přijaté úvěry	0,00

Běžné (neinvestiční) příjmy kraje celkem	2 504 280,00
Kapitálové (investiční) příjmy kraje celkem	0,00
Financování	0,00

FINANČNÍ ZDROJE KRAJE CELKEM	2 504 280,00
-------------------------------------	---------------------

Výdaje kraje 2009

tis.Kč

u k a z a t e l		NR 2008
kap. 910	zastupitelstvo	27 562,98
kap. 911	krajský úřad	207 361,56
kap. 913	příspěvkové organizace	880 884,26
kap. 914	působnosti kraje	602 297,47
kap. 919	všeobecná pokladní správa	127 006,00
kap. 920	kapitálové výdaje	227 496,60
kap. 923	spolufinancování EU	192 374,02
kap. 924	úvěry	61 415,00
kap. 925	sociální fond	3 394,11
kap. 930	fond investic	85 138,00
kap. 931	krizový fond	1 000,00
kap. 932	fond ochrany vod	18 000,00
kap. 933	fond požární ochrany	15 000,00
kap. 934	lesnický fond	6 000,00
kap. 935	grantový fond	41 850,00
kap. 936	fond kulturního dědictví Libereckého kraje	7 500,00
VÝDAJE KRAJE CELKEM		2 504 280,00

ROZPOČET LIBERECKÉHO KRAJE 2009

Specifické ukazatele rozpočtu kraje 2009

Příjmy a finanční zdroje kraje 2009

u k a z a t e l	tis.Kč
Běžné (neinvestiční) příjmy kraje	2 411 120,00
daňové příjmy - podíl kraje na sdílených daních státu	2 350 000,00
daňové příjmy - správní poplatky	1 000,00
nedaňové příjmy - odvody PO v resortu školství	16 400,00
nedaňové příjmy - odvody PO v resortu sociální péče	7 100,00
nedaňové příjmy - odvody PO v resortu dopravy	0,00
nedaňové příjmy - odvody PO v resortu kultury	3 700,00
nedaňové příjmy - odvody PO v resortu životního prostředí	120,00
nedaňové příjmy - odvody PO v resortu zdravotnictví	0,00
nedaňové příjmy - příjmy z úroků a realizace fin.majetku	10 000,00
nedaňové příjmy - poplatky za oděr podzemních vod	18 000,00
nedaňové příjmy - přijaté splátky půjčených prostředků	800,00
nedaňové příjmy ostatní	4 000,00
Kapitálové (investiční) příjmy kraje	0,00
příjmy z prodeje dlouhodobého majetku	0,00
ostatní kapitálové příjmy	0,00
Běžné (neinvestiční) dotace a příspěvky	93 160,00
příspěvek státního rozpočtu na výkon státní správy	69 160,00
neinvestiční dotace a příspěvky ze SR a SF	0,00
příspěvky obcí na dopravní obslužnost kraje	24 000,00
Kapitálové (investiční) dotace a příspěvky	0,00
zákon o státním rozpočtu	0,00
příspěvky z jiných rozpočtů	0,00
Financování	0,00
přijaté úvěry, zapojení peněž.fondů, zvl.účtů EU, fin.zdrojů roku 2008	0,00
Příjmy a finanční zdroje kraje celkem	2 504 280,00

ROZPOČET LIBERECKÉHO KRAJE 2009

Specifické ukazatele rozpočtu kraje 2009

Výdaje kraje 2009

kapitola	u k a z a t e l	tis.Kč
910	Zastupitelstvo	27 562,98
91001	odbor kancelář hejtmána	2 650,00
91002	odbor vnějších vztahů a zahraniční spolupráce	2 470,00
91015	odbor kancelář ředitele	22 442,98
911	Krajský úřad	207 361,56
91115	odbor kancelář ředitele	207 361,56
913	Příspěvkové organizace	880 884,26
91304	odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu	277 850,16
91305	odbor sociální péče, bezpečnosti a problematiky menšin	42 915,98
91306	odbor dopravy	304 834,68
91307	odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu	89 363,83
91308	odbor rozvoje venkova, zemědělství a životního prostředí	5 348,79
91309	odbor zdravotnictví	160 570,82
914	Působnosti	602 297,47
91401	odbor kancelář hejtmána	3 050,00
91402	odbor vnějších vztahů a zahraniční spolupráce	15 350,00
91403	odbor ekonomický	22 760,00
91404	odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu	24 000,00
91405	odbor sociální péče, bezpečnosti a problematiky menšin	3 100,00
91406	odbor dopravy	471 992,47
91407	odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu	7 490,00
91408	odbor rozvoje venkova, zemědělství a životního prostředí	7 500,00
91409	odbor zdravotnictví	17 000,00
91410	odbor právní	1 100,00
91411	odbor územního plánování a stavebního řádu	1 505,00
91412	odbor informatiky	16 000,00
91414	odbor investic a správy nemovitého majetku	500,00
91417	odbor regionálního rozvoje a evropských projektů	10 950,00
919	Všeobecná pokladní správa	127 006,00
91903	odbor ekonomický	127 006,00

920	kapitálové výdaje	227 496,60
92001	odbor kancelář hejtmana	20 500,00
92003	odbor ekonomický	38 520,00
92004	odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu	11 201,10
92006	odbor dopravy	32 047,00
92007	odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu	10 840,00
92008	odbor rozvoje venkova, zemědělství a životního prostředí	2 165,00
92009	odbor zdravotnictví	71 500,00
92011	odbor územního plánování a stavebního řádu	773,50
92012	odbor informatiky	18 000,00
92014	odbor investic a správy nemovitého majetku	9 000,00
92015	odbor kancelář ředitele	11 500,00
92017	odbor regionálního rozvoje a evropských projektů	1 450,00

ROZPOČET LIBERECKÉHO KRAJE 2009

Specifické ukazatele rozpočtu kraje 2009

Výdaje kraje 2009

kapitola	u k a z a t e l	tis.Kč
923	Spolufinancování EU	192 374,02
92301	odbor kancelář hejtmana	2 150,00
92304	odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu	1 000,00
92306	odbor dopravy	65 784,40
92308	odbor rozvoje venkova, zemědělství a životního prostředí	6 000,00
92314	odbor investic a správy nemovitého majetku	80 394,41
92317	odbor regionálního rozvoje a evropských projektů	37 045,21
924	Úvěry	61 415,00
92404	odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu	1 125,00
92406	odbor dopravy	35 600,00
92409	odbor zdravotnictví	24 690,00
925	Sociální fond	3 394,11
92515	odbor kancelář ředitele	3 394,11
930	Fond investic	85 138,00
93004	odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu	22 500,00
93006	odbor dopravy	15 000,00
93008	odbor rozvoje venkova, zemědělství a životního prostředí	5 000,00
93014	odbor investic a správy nemovitého majetku	42 638,00
931	Krizový fond	1 000,00
93101	odbor kancelář hejtmana	1 000,00
932	Fond ochrany vod	18 000,00
93208	odbor rozvoje venkova, zemědělství a životního prostředí	18 000,00
933	Fond požární ochrany	15 000,00
93301	odbor kancelář hejtmana	15 000,00
934	Lesnický fond	6 000,00
93408	odbor rozvoje venkova, zemědělství a životního prostředí	6 000,00
935	Grantový fond	41 850,00
93501	odbor kancelář hejtmana	1 250,00
93504	odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu	22 700,00
93505	odbor sociální péče, bezpečnosti a problematiky menšin	1 400,00
93506	odbor dopravy	500,00

92007	odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu	1 200,00
93508	odbor rozvoje venkova, zemědělství a životního prostředí	10 000,00
93509	odbor zdravotnictví	1 400,00
93511	odbor územního plánování a stavebního řádu	2 000,00
93517	odbor regionálního rozvoje a evropských projektů	1 400,00
936	Fond kulturního dědictví LK	7 500,00
93607	odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu	7 500,00
Výdaje kraje celkem		2 504 280,00

ROZPOČET LIBERECKÉHO KRAJE 2009

Specifické ukazatele rozpočtu kraje 2009

Investiční výdaje kraje 2009

kapitola	resort - název akce/činnosti	tis.Kč
Odbor kancelář hejtmána		20 500,00
92001	Policie ČR - výstavba objektu KŘ policie v Liberci	15 000,00
92001	IZS - datové propojení - technická podpora krizového řízení	5 000,00
92001	Chráněné pracoviště Česká Lípa - studie využití	500,00
Odbor ekonomický		38 520,00
92003	Rekonstrukce objektu kraje - splátka 5. směny	38 520,00
Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu		33 701,10
92004	RISA - doplňkové moduly	3 201,10
92004	10. Evropský zimní olympijský festival mládeže 2011	8 000,00
93004	Město Jablonec n.N. - sport.relaxační areál Sokolí - 2.etapa	22 500,00
Odbor dopravy		47 047,00
92006	IIO Lbc - příprava projektů	7 647,00
92006	výkupy pozemků pod komunikacemi II. a III. třídy	700,00
92006	investice do silnic II a III třídy - podjezd na III/28713 Hodkovice	21 000,00
92006	portál dopravních informací	2 000,00
92006	značení na silnicích kraje - tabule	700,00
93006	KSS LK - cestmistrovství Hrabačov	15 000,00
Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu		10 840,00
92007	Sč.muzeum Liberec - rekonstrukce střechy	10 840,00
Odbor rozvoje venkova, zemědělství a životního prostředí		7 165,00
92008	monitorování dopadů KSEI a ŽP a veřejné zdraví	250,00
92008	plán povodí horního a středního Labe	65,00
92008	plán povodí Ohře a dolního Labe	35,00
92008	aktualizace KSEI a SEA	50,00
92008	aktualizace vnějšího havarijního plánu (Jablonex Group)	100,00
92008	vyhodnocení POH LK	85,00
92008	provoz monitorovacího systému na Jizeře	80,00
92008	NATURA 2000 - aktualiz.koncepce implementace soustavy	500,00
92008	přístřešky pro skladování odpadů	500,00

92008	plány ochrany území před zvláštními povodněmi	500,00
93008	program obnovy venkova - investiční	5 000,00
Odbor zdravotnictví		71 500,00
92009	KNL, a.s. - modernizace chirurgie 2. etapa	30 000,00
92009	Hospic pro Liberecký kraj	1 500,00
92009	KNL, a.s. - heliport v areálu nemocnice 1. část	5 000,00
92009	KNL, a.s. - rekonstrukce kardiologie 2. sál	15 000,00
92009	NsP ČL, a.s - dialyzační jednotka	20 000,00
Odbor územního plánování a stavebního řádu		773,50
92011	Pořizování Zásad územního rozvoje LK - dokumentace	773,50

ROZPOČET LIBERECKÉHO KRAJE 2009

Specifické ukazatele rozpočtu kraje 2009

Investiční výdaje kraje 2009

kapitola	resort - název akce/činnosti	tis.Kč
Odbor informatiky		18 000,00
92012	nákupy HW nad 40 tis.Kč/ks	3 400,00
92012	nákupy SW nad 60 tis.Kč/ks	9 100,00
92012	portál Libereckého kraje	2 000,00
92012	kontaktní centrum	1 000,00
92012	informační bezpečnost - identity management	2 500,00
odbor investic a správy nemovitého majetku		51 638,00
92014	výkupy pozemků LVT - 2.splátka	6 000,00
92014	objekt LK - rek strojovny VZT 10.a 17.patro vč.regulace	1 800,00
92014	rekonstrukce chlazení místnosti hlavního serveru	1 200,00
93014	TTI - technickotechnologická inovace tepelného hospodářství II.	9 000,00
93014	Gymnázium FXŠ Liberec - statické zajištění objektu	15 000,00
93014	OA Česká Lípa - podlahy + dokončení	6 000,00
93014	SŠ Lomnice nad Popelkou - výstavba objektu 103	5 000,00
93014	DD Jablonecké Paseky - rekonstrukce	6 778,00
93014	DD Sloup - rekonstrukce předzámčí	860,00
Odbor kancelář ředitele		11 500,00
92015	modernizace TU Eriksson	1 500,00
92015	kopírovací stroje - obnova	1 000,00
92015	nábytek- obnova	1 000,00
92015	osobní automobily - obnova vozového parku	8 000,00
Odbor regionálního rozvoje a evropských projektů		1 450,00
92017	Regionální rada regionu soudržnosti - nezpůsobilé výdaje	100,00
92017	Územní energetická koncepce LK	430,00
92017	SEA k Územní energetické koncepci LK	320,00
92017	analýza migrace cizinců na území LK	100,00
92017	aktualizace regionální surovinové politiky LK	500,00
Investiční výdaje kraje celkem		312 634,60

ROZPOČET LIBERECKÉHO KRAJE 2009

Specifické ukazatele rozpočtu kraje 2009

Transfery (dotace) z rozpočtu kraje 2009

kapitola	resort - název akce/činnosti	tis.Kč
Odbor kancelář hejtmána		16 400,00
91401	Asociace krajů ČR - členský příspěvek kraje	700,00
91401	Sdružení obcí Libereckého kraje Liberec - příspěvek na činnost	300,00
91401	Euroregion Nisa Liberec - příspěvek na činnost	400,00
92001	Ministerstvo vnitra, Policie ČR - rekonstrukce a výstavba oblastního ředitelství	15 000,00
Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu		62 700,00
914+920	EYOWF 2011 - příspěvek na zajišť. zimního olymp. fest. mládeže	20 000,00
93004	Město Jablonec n.N. - sport.relaxační areál Sokolí - 2.etapa	22 500,00
93504	ZŠ a OA Tanvald - oprava podlah	250,00
93504	Sport aerobic Lbc - ME Aerobic 2009	1 000,00
93504	ČVS - ME ve volejbale - kvalifikační turnaj	700,00
93504	BK Variace Lbc - krasobruslařská show	600,00
93504	S-group SFM - fotbalový den v TP	600,00
93504	S-group SFM - sportovní veletrh SPORT LIVE	300,00
93504	S-group SFM - podpora činnosti BK Kondoři mládež	150,00
93504	Obec Bedřichov - úprava běžeckého areálu Bedřichov - I.etapa	16 250,00
93504	SpinFit Liberec - MTB Cup LK a Liberecký cyklo-maraton	350,00
Odbor dopravy		38 700,00
91406	KORID LK, spol. s r.o. - příspěvek na činnost	2 700,00
92006	KSSLK - silnice II a III třídy - podjezd na III/28713 Hodkovice	21 000,00
93006	KSSLK - cestmistrovství Hrabačov	15 000,00
Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu		11 340,00
92007	Sč.muzeum v Liberci - rekonstrukce střechy muzea	10 840,00
93507	Alliance francaise - podpora frafonfonie v LK	500,00
Odbor rozvoje venkova, zemědělství a životního prostředí		1 232,00
92008	Povodí Labe s.p. - plán povodí Horního a Střed. Labe	65,00
92008	Povodí Ohře s.p. - plán povodí Ohře a Dolního Labe	35,00
91408	Agrární porad. a info. centrum LK APIC - přísp. na činnost	1 000,00
914+920	Město Turnov - provoz monitorovacího systému na Jizeře	110,00
91408	Květoslav a Hana Bobkovi - práce ke zlepšení ŽP v k.ú. Lukášov	22,00
Odbor zdravotnictví		70 000,00
92009	Krajská nemocnice Liberec a.s. - modernizace chirurgie 2. etapa	30 000,00
92009	Krajská nemocnice Liberec a.s. - heliport v nemocnici 1. část	5 000,00
92009	Krajská nemocnice Liberec a.s. - rek.kardiologie 2. sál	15 000,00
92009	Nemocnice s poliklinikou Č.Lípa, a.s. - dialyzační jednotka	20 000,00

Odbor regionálního rozvoje a evropských projektů		19 672,00
92317	Regionální rada regionu soudržnosti - nezpůsobilé výdaje	1 700,00
92317	Regionální rada regionu soudržnosti - spolufin. TP ROP	2 500,00
92317	Regionální rada regionu soudržnosti - spolufin. veř. národ. zdrojů	15 472,00
Transfery kraje celkem		220 044,00

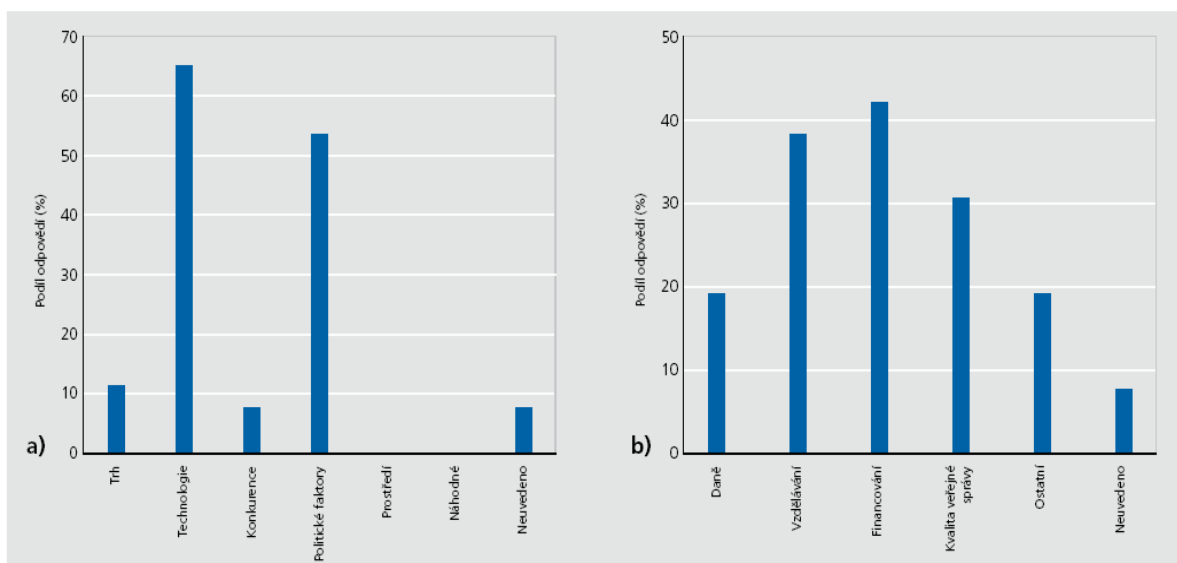
Příloha C: Mapa - hospodářsky slabé oblasti Libereckého kraje pro období 2007 - 2013.

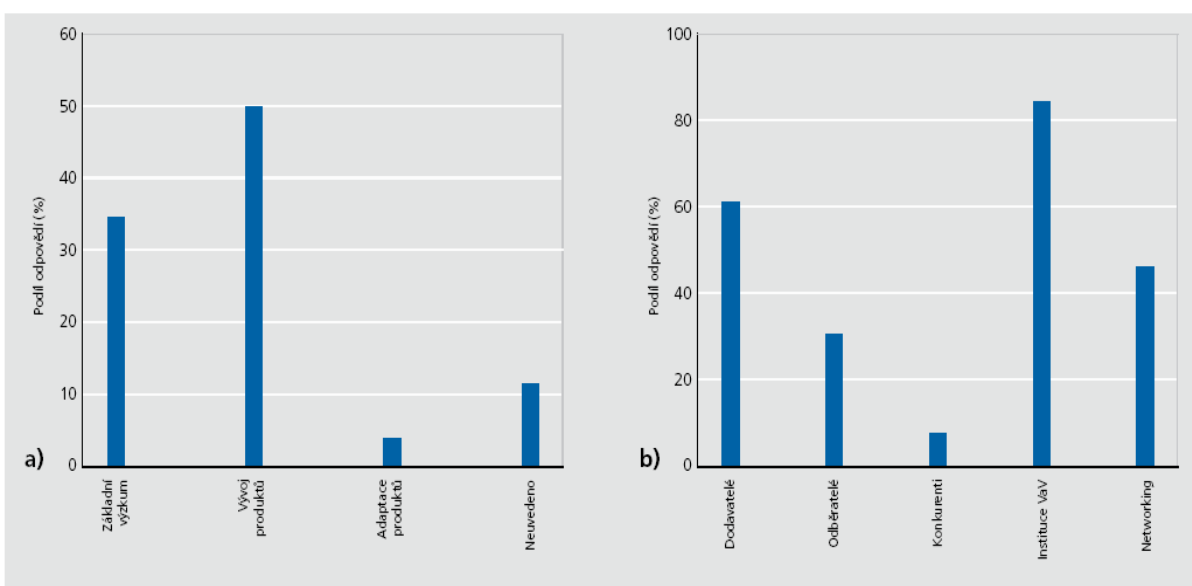
Zdroj: KÚ LK, Program rozvoje Libereckého kraje 2007 – 2013.

Příloha D: Technologické faktory v Libereckém kraji.

Slabiny pro lokalizaci a rozvoj aktivit výzkumu a vývoje v EU a oblastí, které by se měly zlepšit

Charakter výzkumných aktivit a spolupráce nadnárodních společností v regionu

Zdroj: ERGO – analýzy trendů, výzkumů a inovací, leden 2008.